

UCHWAŁA NR XII/116/15
RADY MIEJSKIEJ W SOLCU KUJAWSKIM
Z DNIA 18 GRUDNIA 2015 ROKU

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2016-
2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2015 r. poz. 1515) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

RADA MIEJSKA W SOLCU KUJAWSKIM
UCHWAŁA, CO NASTĘPUJE:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2016-2020, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Solec Kujawski.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej

mgr Mariusz Zamiatkowski

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XII/116/15
RADY MIEJSKIEJ W SOLCU KUJAWSKIM
Z DNIA 18 GRUDNIA 2015 ROKU

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2016-2020

Potrzeba podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390). Ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób ją stosujących. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 przytoczonej wyżej ustawy, na gminie ciąży obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, między innymi poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Program określa zakres zaplanowanych działań, których celem będzie zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego i profesjonalnego systemu pomocy dla osób zagrożonych lub uwikłanych w zjawisko przemocy.

Beneficjentami Programu są rodziny, których dotyczy problem przemocy, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W związku z powyższym przyjęcie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2016 – 2020 jest w pełni uzasadnione.

Przewodniczący
Rady Miejskiej

mgr Mariusz Zam

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
DLA MIASTA I GMINY SOLEC KUJAWSKI
NA LATA 2016-2020

Program opracowany przez
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Solcu Kujawskim

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	3
2.	PODSTAWA PRAWNA REALIZACJI PROGRAMU.....	4
3.	SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W SOLCU KUJAWSKIM.....	4
4.	DIAGNOZA PRZEMOCY NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.....	8
5.	CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	63
6.	CELE SZCZEGÓŁOWE.....	63
7.	WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU.....	64
8.	PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PRGRAMU.....	65
9.	ADRESACI PROGRAMU.....	65
10.	REALIZATORZY PROGRAMU.....	65
11.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	66
12.	ZAŁĄCZNIK NR 1	67

1 WPROWADZENIE

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat w Krajach Europy Zachodniej jest traktowane jako ważny problem społeczny. W czasie kilkunastu lat powstało wiele dokumentów organizacji międzynarodowych, które zalecają Krajom Członkowskim Unii Europejskiej podjęcie zmian prawa i praktyki w celu skuteczniejszego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielania pomocy ofiarom przemocy i skuteczniejszych oddziaływań na sprawców przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 jest realizacją art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) zgodnie, z którym do zadań własnych gminy należy „opracowywanie i realizowanie programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowywanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Głównym celem programu jest wypracowanie coraz skuteczniejszych metod rozpoznawania problemu i podejmowania interwencji oraz pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie. Cele szczegółowe odnoszą się do całego systemu zapobiegania, zwalczania i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, tym samym stanowią strategię postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie. Program będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele i zadania programu, a także źródła jego finansowania zostały sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie, adekwatnie do aktualnych potrzeb lokalnych. Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił wspólny plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, przyczyni się on wówczas do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.

W preambule ustawy uznaje się, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także zwiększyć skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. PODSTAWA PRAWNA REALIZACJI PROGRAMU

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U.2015, poz 163, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie piczy zastępczej (Dz. U. 2013, poz 135 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 180, poz. 1943 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2015.1286, j.t.).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2014, 1118, j.t.).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2013, 593, z późn. zm.).

3. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W SOLCU KUJAWSKIM

Właściwe oszacowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest traktowana, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach domu, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne.

3.1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”

Problem przemocy w rodzinie najlepiej obrazują statystyki, opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela1: Realizacja procedury „Niebieskie Karty”

Lp.	DANE DOTYCZĄCE REALIZACJI PROCEDURY “NIEBIESKIE KARTY”	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014	ROK 2015 do 20.09.2015
1	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4	2
2	Liczba prowadzonych procedur "Niebieskie Karty" – ogółem	17	36	93	100
	- w tym z poprzedniego roku	0	1	16	27
3	Liczba NK przekazanych do przewodniczącego zespołu w bieżącym roku	17	35	77	73
	w tym: - przekazanych przez Policję	8	25	62	59
	- przekazanych przez pomoc społeczną	5	6	11	12
	- przekazanych przez oświatę	2	2	0	2
	- przekazanych przez ochronę zdrowia	1	0	4	0
	- przekazanych przez GKRPA	0	1	0	0
4	Liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie	16	35	63	58

	Karty"				
5	Liczba osób w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”	53	126	197	201
6	Liczba osób doświadczających przemocy	20	35	65	60
	w tym: - kobiety	17	34	58	52
	- mężczyźni	0	0	6	6
	- małoletni	3	1	1	2
8	Liczba osób wskazanych jako sprawcy przemocy.	16	34	65	59
9	Liczba spraw skierowanych do Prokuratury, Policji	4	6	7	9
10	Liczba powołanych grup roboczych w bieżącym roku	16	32	63	58
11	Liczba spotkań grup gobocznych	37	66	252	216
12	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, w tym z roku poprzedniego ogółem:	16	21	53	40
13	Liczba przypadków odebrania dziecka z rodziny przez pracownika socjalnego wykonującego obowiązki służbowe (zgodnie z atr. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).	0	1	2	0

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Solcu Kujawskim

3.2. Działania podejmowane w 2014 roku, ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Solec Kujawski.

Skalę zjawiska przemocy w rodzinie, na danym terenie można określić na podstawie sprawozdań z realizacji zadań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz informacji z działalności zespołu interdyscyplinarnego.

Za najbardziej kompetentną instytucję w sferze przeciwdziałania przemocy uznaje się ośrodki pomocy społecznej, których celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać, a także zapobieganie takim sytuacjom.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim tworząc lokalny system wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie podejmuje szereg działań.

1/ Poradnictwo dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

- W ramach działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie udzielono 212 porad i konsultacji.
- 186 osób skorzystało z porad kuratora sądowego, psychologa i pedagoga w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- Ponadto rodziny dotknięte problemem przemocy mogły skorzystać z konsultacji i porad:
  - w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób z Problemem Alkoholowym,
  - w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Współzależnych,
  - w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

2/ Działania skierowane do osób doznających przemocy w rodzinie.

- 12 kobiet wzięło udział w 8 spotkaniach grupy wsparcia, z elementami psychoedukacji, prowadzonej przez psychologa, w ramach projektu pn. „Wspólnie przeciw przemocy”, realizowanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Stowarzyszenie Wspierania Rodzin w Solcu Kujawskim.
- 3 kobiety i 7 dzieci, skorzystało ze schronienia w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Jaksicach.
- W ramach projektu „Popołudniowe wyjazdy w środowisko” specjaliści pracujący w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie podczas 12 wyjazdów monitorowali sytuację w 88 rodzinach. Wśród rodzin objętych monitoringiem były rodziny objęte procedurą „Niebieskie Karty” oraz rodziny dysfunkcyjne i zagrożone przemocą.
- Zarządzeniem Nr 021.61.2014 Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim, z dnia 31 grudnia 2014 roku, wprowadzono procedurę odebrania dziecka w przypadku zagrożenia jego życia lub zdrowia.

3/ Oddziaływania terapeutyczne w stosunku do dzieci i młodzieży.

- 30 dzieci, uczestniczących w zajęciach 2 placówek socjoterapii dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym w Solcu Kujawskim skorzystało z oddziaływań socjoterapeutycznych.
- 30 dzieci – uczniów Gimnazjum Publicznego Nr 2 uczestniczyło w zajęciach socjoterapeutycznych.
- Realizowane programy profilaktyczne na terenie soleckich szkół to:
  - „Jak żyć z ludźmi” (umiejętności interpersonalne) – elementy;
  - „Nasze spotkania” – program psychoedukacyjny – elementy;
  - „Podaj dłoń” – profilaktyka i promocja zdrowia – elementy;
  - „Drugi Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków”;
  - „Program edukacyjny dla klas I - III – zajęcia wychowawczo-profilaktyczne.
- Zajęcia profilaktyczne (45 minut x 7 spotkań) pn. „Przemoc w rodzinie” przeprowadzono w siedmiu klasach V szkół podstawowych na terenie Solca Kujawskiego, w których wzięło udział ogółem 147 dzieci.

4/ Działania profilaktyczne prowadzone na terenie Solca Kujawskiego w zakresie przemocy.

- Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Rodzin w Solcu Kujawskim realizowali projekt pn. „Wspólnie przeciw przemocy”. W ramach projektu odbyły się następujące działania:
  - Grupa Wsparcia z psychologiem dla 12 kobiet, ofiar przemocy,
  - zajęcia profilaktyczne pn. „Przemoc w rodzinie” dla dzieci,
  - festyn „Wspólnie Przeciw Przemocy”,
  - konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży pn. „Stop przemocy”,
  - opracowanie i zakup ulotek.
- Stowarzyszenie Wspierania Rodzin realizowało projekt pn. „Postrzeganie przemocy, jako lokalnego problemu społecznego z perspektywy osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie Solca Kujawskiego”.
- Konferencja pn. „Postrzeganie przemocy jako lokalnego problemu społecznego z perspektywy osób doświadczających przemocy w rodzinie na terenie Solca

Kujawskiego”, dla osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie. W konferencji wzięło udział 50 osób.

5/ Szkolenia osób w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- „Współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny” - w szkoleniu wzięło udział 4 pracowników Ośrodka Pomocy oraz 2 policjantów dzielnicowych.
- „Przemocy w rodzinie NIE” - w szkoleniu wzięło udział 2 pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Szkolenie dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeszło 2 lekarzy i 3 pielęgniarki Przychodni Rodzinnej w Solcu Kujawskim.
- „Praktyczne aspekty pracy Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych” - w szkoleniu wzięło udział 2 pracowników MGOPS.
- „Praca i kontakt z osobą doznającą przemocy podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty” - w szkoleniu wzięło udział 2 pracowników Ośrodka Pomocy.

6/ Działalność informacyjno-edukacyjna w zakresie przeciwdziałania przemocy na terenie Miasta i Gminy Solec Kujawski.

- Pracownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy opracował ulotkę na temat przemocy wraz z informacją o instytucjach udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy- ilość – 200 sztuk.
- W ramach realizacji projektu „ Wspólnie przeciw przemocy” zakupiono 100 ulotek i broszur, które rozprowadzono na festynie oraz w trakcie pracy grup roboczych.
- Pracownik Miejsko-Gminnego Ośrodka pomocy opracował informator pn. „ Najważniejsze adresy i telefony” przeznaczony dla pracowników socjalnych, do wykorzystania w codziennej pracy.
- W prasie lokalnej pn. „Wiadomości z Ratusza” ukazały się następujące artykuły:
  - artykuł promujący realizację projektu pn. „ Wspólnie przeciw przemocy”,
  - artykuł zachęcający do wzięcia udziału w festynie rodzinnym,
  - artykuł zawierający informacje o działalności Punktów Konsultacyjnych dla osób znajdujących się w kryzysie, w tym dla osób doznających przemocy w rodzinie,
  - artykuł będący relacją z odbytej konferencji dla służb pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4. DIAGNOZA PRZEMOCY NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH

Ważnym elementem zbadania problemu przemocy w rodzinie na danym terenie są badania ankietowe. Na zlecenie Stowarzyszenia Wspierania Rodzin oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim w latach 2014-2015 zostały zrealizowane projekty, w ramach których socjolog Katarzyna Graczkowska przeprowadziła badania.

4.1. RAPORT Z BADANIA PN. "POSTRZEGANIE PRZEMOCY JAKO LOKALNEGO PROBLEMU SPOŁECZNEGO Z PERSPEKTYWY OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE SOLCA KUJAWSKIEGO".

4.1.1. Opis metodologii badania

Cel główny badania to: Diagnoza przemocy jako lokalnego problemu społecznego z perspektywy osób doświadczających przemocy w rodzinie w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Cele szczegółowe:

- postrzeganie zjawiska przemocy w rodzinie,
- stereotypy związane z postrzeganiem zjawiska przemocy w rodzinie,
- typologia przyczyn, rodzajów występowania przemocy w rodzinie,
- znaczenie instytucji w likwidowaniu zjawiska przemocy w rodzinie,
- bariery występujące w skutecznym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Przeprowadzając badanie wykorzystano następujące źródła informacji:

- Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim za rok 2013
- Miejsko-Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2014- 2016
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na rok 2014
- Sprawozdanie z realizacji Procedury „Niebieskie Karty” w 2013 roku
- Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla miasta i gminy Solec Kujawski na lata 2011-2015

Badanie przeprowadzone było metodą ankietową PAPI (Paper and Pencil Interview). Jest to technika stosowana przy realizacji badań ilościowych, polegająca na samodzielnym wypełnianiu papierowego kwestionariusza przez respondenta. Technika ta sprawdza się w badaniach dotyczących osobistych i drażliwych kwestii. Bezpośrednia interakcja respondenta z ankieterem jest ograniczona do omówienia realizacji badania. Technika PAPI zapewnia respondentowi zachowanie intymności i większe poczucie bezpieczeństwa przy udzielaniu odpowiedzi na pytania ankiety.

Ankiety wręczane były przez zaproszonych do współpracy pracowników socjalnych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim, pracujących bezpośrednio z respondentami w domu respondenta lub w siedzibie MGOPS w Solcu Kujawskim.

Zastosowanie techniki PAPI gwarantuje rzetelność odpowiedzi poprzez:

- zapewnienie wysokiego stopnia anonimowości
- zmniejszenie odsetka odmów udziału w badaniu
- zwiększenie komfortu udziału w badaniu i ułatwienie udzielania szczerych odpowiedzi
- dostosowanie czasu wypełnienia ankiety do indywidualnych potrzeb respondenta.

Kwestionariusz ankiety przygotowano na potrzeby badania, sporządzono z uwzględnieniem specyfiki przemocy w rodzinie, a także istotnych aspektów związanych z powszechnie występującymi opiniami na ten temat.

Kwestionariusz składał się z trzech części: pre-rekrutacyjnej (część pierwsza), metrycznej (część druga) oraz merytorycznej (część główna).

Metryczka zawierała podstawowe informacje o respondencie takie jak: płeć, wykształcenie, wiek.

W części merytorycznej znalazły się pytania dotyczące samego przedmiotu badania. Część merytoryczna składała się z pytań zamkniętych, jak i otwartych. Te ostatnie pozostawiały respondentowi swobodę wypowiedzi.

Zbrane dane każdorazowo analizowano pod kątem odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Takie podejście pozwoliło na realizację głównego celu badania oraz wyznaczających go celów szczegółowych.

Dobór respondentów ustalono na podstawie danych dostarczonych przez MGOPS w Solcu Kujawskim w oparciu o ilość założonych Niebieskich Kart na terenie miasta gminy. Założeniem było objęcie badaniem wszystkich wskazanych osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” – 35 osób.

Badanie przeprowadzono w okresie od 17 do 20 maja 2014 r. W okresie tym badaniem objęto łącznie 30 osób (osoby z którymi udało się skontaktować w okresie badawczym pracownikom socjalnym).

Efektom badań był raport końcowy zawierający materiał empiryczny wynikający z analizy: danych zastanych oraz przeprowadzonych badań ankietowych. W raporcie przedstawione zostały również wnioski i rekomendacje do praktycznych działań, adresowane w szczególności do jednostek funkcjonujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także organów administracji samorządowej mającej wpływ na ich kształtowanie i wdrażanie.

4.1.2. Analiza danych zastanych

Przemoc w rodzinie jest problemem niedeterminowanym kontekstem regionalnym czy społecznym – dotyka ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Przemoc w rodzinie to ważny problem społeczny występujący również w Solcu Kujawskim. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Solec Kujawski wynosiła na dzień 30.11.2013 r. 16 418 tys. mieszkańców.

Niniejsze badanie poświęcone było w szczególności analizie zadań realizowanych przez instytucje samorządowe w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1) Wybrane zadania zrealizowane przez sołeckie instytucje samorządowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta Solec Kujawski w roku 2013.

Analizując dane zastane na temat zjawiska przemocy w rodzinie wykorzystano dokumenty: Rady Miejskiej w Solcu Kujawskim, Miejskiego – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim, Zespołu Interdyscyplinarnego w Solcu Kujawskim a także

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2011-2015, Miejsko-Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2014-2016, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na rok 2014 oraz Sprawozdanie z realizacji Procedury „Niebieskie Karty” w 2013 roku.

2) Zasoby instytucjonalne na terenie miasta działające w obszarze przeciwdziałania przemocy.

Istniejąca na terenie miasta infrastruktura działająca w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań wsparcia.

Do głównych zasobów w tym obszarze należy zaliczyć:

- Urząd Miasta i Gminy w Solcu Kujawskim.
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim.
- Placówki służby zdrowia.
- Solecie Centrum Kultury w Solcu Kujawskim.
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Solcu Kujawskim.
- Placówki oświatowe.
- Policja w Solcu Kujawskim.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Solcu Kujawskim.
- Świetlice terapeutyczne w Solcu Kujawskim.
- Organizacje pozarządowe.

3) Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Celem działalności Punktu jest:

- udzielanie niezbędnej wiedzy i informacji na temat przemocy;
- udzielanie porad prawnych oraz pomocy w formułowaniu pism urzędowych ofiarom przemocy;
- pomoc psychologiczna ofiarom przemocy;

Punkt czynny był raz w tygodniu, w poniedziałek, w godzinach popołudniowych.

W Punkcie dyżury pełnili: psycholog, kurator sądowy oraz pracownik socjalny.

Pracujący w Punkcie specjaliści pracują w zakresie:

Psycholog:

- udzielanie pomocy psychologicznej osobom doznającym przemocy w rodzinie (poradnictwo, informacje na temat możliwych sposobów reagowania i uzyskiwania pomocy, wsparcie emocjonalne w zależności od stanu psychofizycznego oraz rozwoju sytuacji rodzinnej - elementy terapii psychologicznej);
- miniedukacja osób zgłaszających się do PK w zakresie zjawiska przemocy - jej rodzajów, przyczyn i konsekwencji, długofalowych skutków dla sytuacji rodzinnej i życiowej, jak również możliwości i zasobów sprzyjających wychodzeniu z sytuacji kryzysowych;

Kurator sądowy:

- ocena sytuacji zagrożenia;
- uruchomienie działań interwencyjnych;
- edukacja dotyczącej zjawiska przemocy i korzystania z własnych praw,
- edukacja dotyczącej problemów współistniejących z przemocą, przede wszystkim uzależnienia od alkoholu, narkotyków i współuzależnienia;

Pracownik socjalny:

- uruchamianie procedury „Niebieskie Karty”;
- przeprowadzanie rodzinnego wywiadu środowiskowego umożliwiającego dokonywanie diagnozy problemu przemocy w rodzinie;
- udzielanie osobie/rodzinie, wobec której stosowana jest przemoc informacji oraz adresów instytucji świadczących specjalistyczną pomoc: prawną, psychologiczną, medyczną, socjalną lub finansową itp., a przede wszystkim informacji o formach udzielanej pomocy dzieciom;
- opracowanie planu pomocy osobie/rodzinie, wobec której stosowana jest przemoc;
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy, do czasu ustania zjawiska;
- współpraca z Policją, pedagogami szkolnymi, pielęgniarkami środowiskowymi;
- prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy, efektów tych działań oraz innej dokumentacji Punktu;
- współpraca z prasą lokalną w zakresie informacji o problemie przemocy i pracy Punktu Konsultacyjnego.

3) Zespół Interdyscyplinarny.

Raz na trzy miesiące odbywają się spotkania Interdyscyplinarnego Zespołu działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w skład którego wchodzi pracownicy socjalni, pedagodzy szkół, pielęgniarki środowiskowe, policjanci-dzielnicowi, kuratorzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, członek GKRPA.

Celem Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych jest integrowanie i koordynowanie działań służb, instytucji oraz organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Solec Kujawski, w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w celu przeciwdziałania temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie; 10
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W skład zespołu wchodzi: pracownik socjalny MGOPS, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Solcu Kujawskim, przedstawiciel Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Solcu Kujawskim, przedstawiciel Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka w Solcu Kujawskim, kurator sądowy, przedstawiciel służby zdrowia, przedstawiciel policji, pedagodzy szkolni.

4) Procedura „Niebieskie Karty”

W ramach działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w okresie sprawozdawczym:

- wszczęto 35 procedur „Niebieskie Karty” z powodu przemocy w rodzinie,
- odbyło się 66 posiedzeń grup roboczych w związku ze zgłoszoną przemocą i prowadzoną procedurą „Niebieskie Karty”,
- wystosowano 12 pism do Sądu Rejonowego VI Wydział Rodzinny i Nieletnich o rozeznanie sytuacji rodzinnej w związku z zaniedbywaniem dzieci,
- skierowano do Prokuratury 6 spraw o wszczęcie postępowania o podejrzeniu

stosowania przemocy w rodzinie.

Powyższe informacje pozwoliły uzyskać pewien obraz zjawiska przemocy na terenie miasta i gminy. Trzeba wziąć pod uwagę, że agregowane dane obejmowały tylko zgłaszane przypadki przemocy (głównie procedurę „Niebieskie Karty”), co nie pozwoliło na oszacowanie pełnych rozmiarów tego zjawiska w całej społeczności lokalnej.

W prowadzonych 35 procedurach „Niebieskie Karty” w 2013 r., jako doświadczające przemocy w rodzinie zostało zgłoszone jedno dziecko. 35 objętych procedurą, doświadczające przemocy to kobiety. Nie ma zgłoszeń dotyczących mężczyzn doświadczających przemocy.

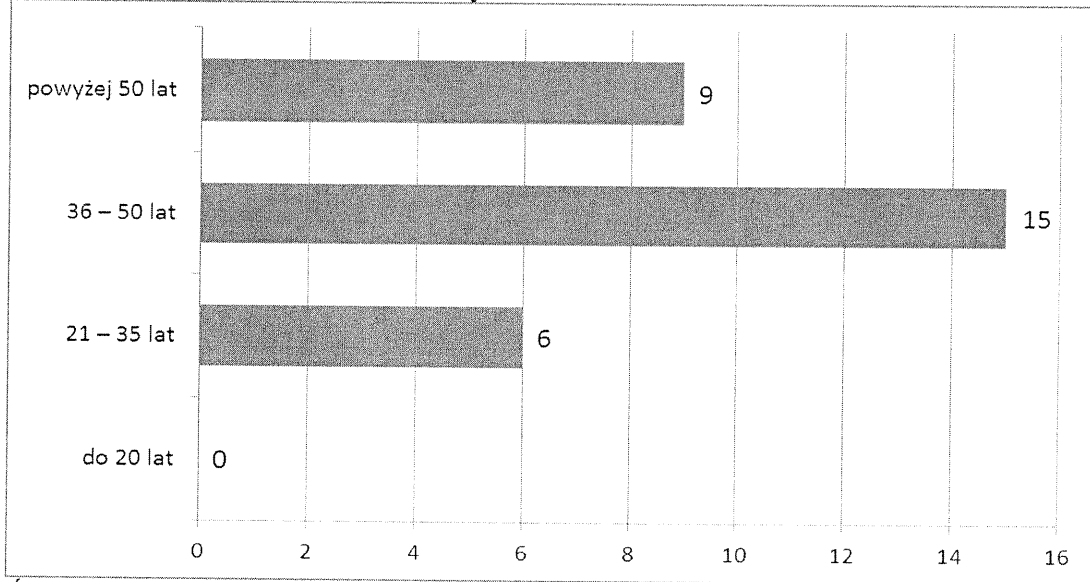
Podsumowując analizę danych zastanych warto wskazać na kilka charakterystycznych cech: po pierwsze przemoc domowa jako istotny problem społeczny współczesnych społeczeństw występuje również w Solcu Kujawskim. Po drugie, ilość instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy świadczy o rozumieniu skali zjawiska i znaczeniu analizowanych problemów jak również o próbach jego przezwyciężenia. Po trzecie, zaproponowany przez Miasto Solec Kujawski program przeciwdziałania przemocy domowej oparty został na rzetelnej wiedzy, dotychczasowych doświadczeniach oraz umiejętnościach ludzi pracujących w tym obszarze. Organizowanie spotkań „Grupy Wsparcia” dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej, której celem jest odbudowanie zdolności do prawidłowego pełnienia ról społecznych i reagowania na zaburzenia funkcji rodziny oraz pogłębianie kompetencji interpersonalnych jest bardzo ważnym i jednym z najbardziej skutecznych działań w obszarze pomocy psychologicznej osobom doświadczającym przemocy.

4.1.3. Charakterystyka osób doświadczających przemocy w rodzinie w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Przy zbieraniu danych do metryczki utworzono cztery kategorie wiekowe, które zostały zaprezentowane na wykresie. Z analizy struktury wiekowej badanych wynika, że zdecydowaną większość, bo łącznie aż 50% z ogółu respondentów biorących udział w badaniu (N=30) stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-50 lat.

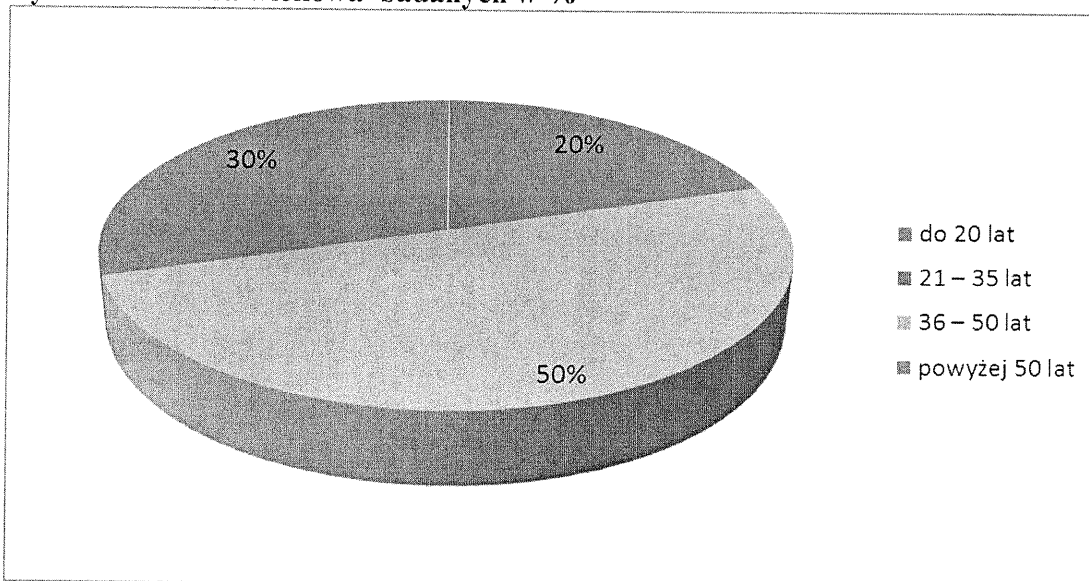
Drugą najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku powyżej 50 lat(30%). Najmniejsza grupa badanych to osoby w wieku 21-35 lat (20%).

Rys. 1: Struktura wiekowa badanych

Źródło: opracowanie własne

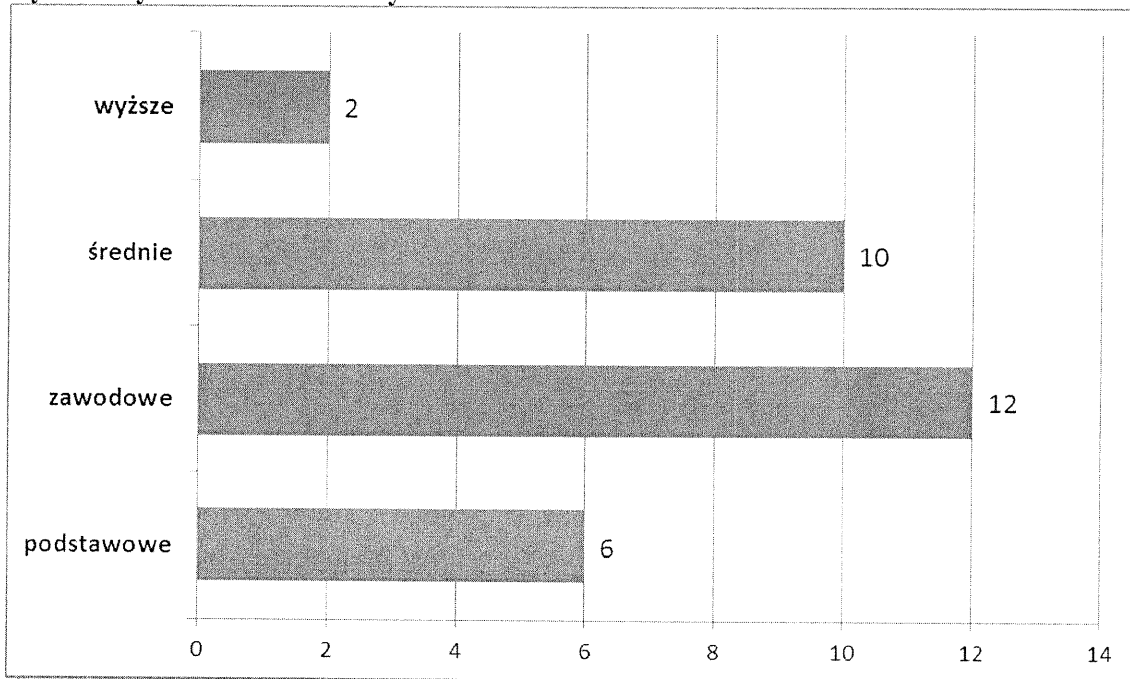
Rys. 2: Struktura wiekowa badanych w %

Źródło: opracowanie własne

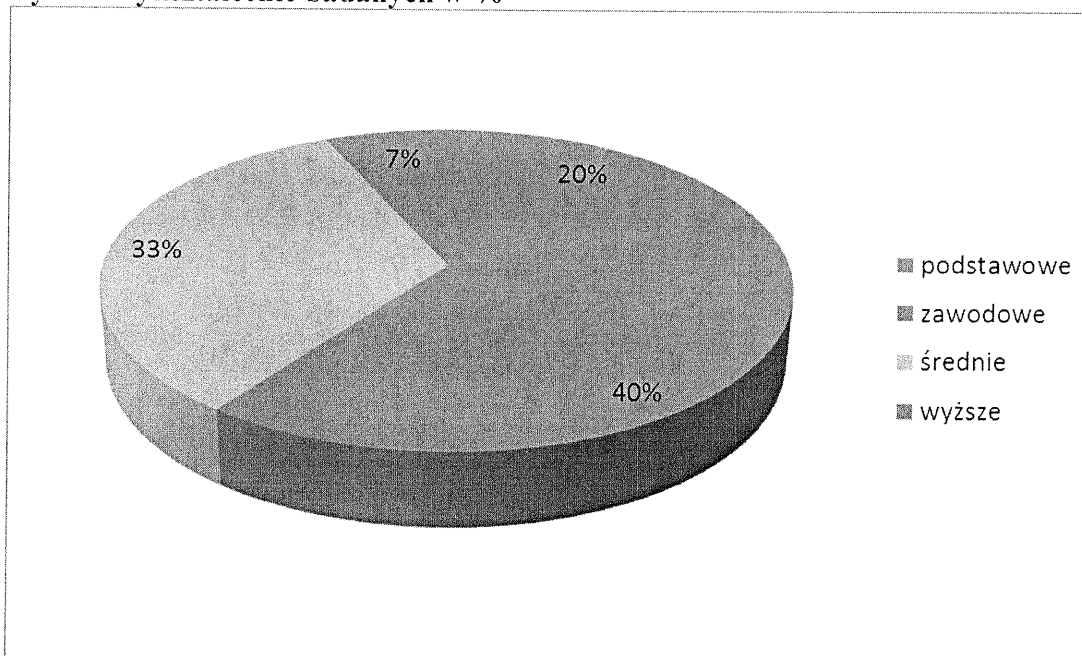
Na kolejnych wykresach przedstawiono poziom wykształcenia ankietowanych kobiet objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

Rys. 3: Wykształcenie badanych

Źródło: opracowanie własne

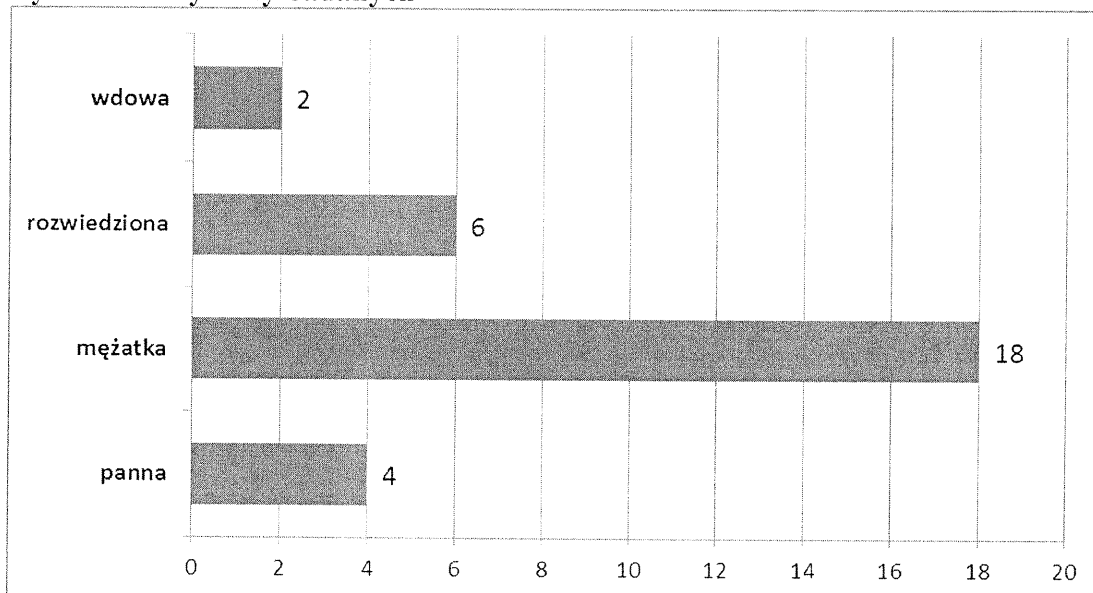
Rys. 4: Wykształcenie badanych w %

Źródło: opracowanie własne

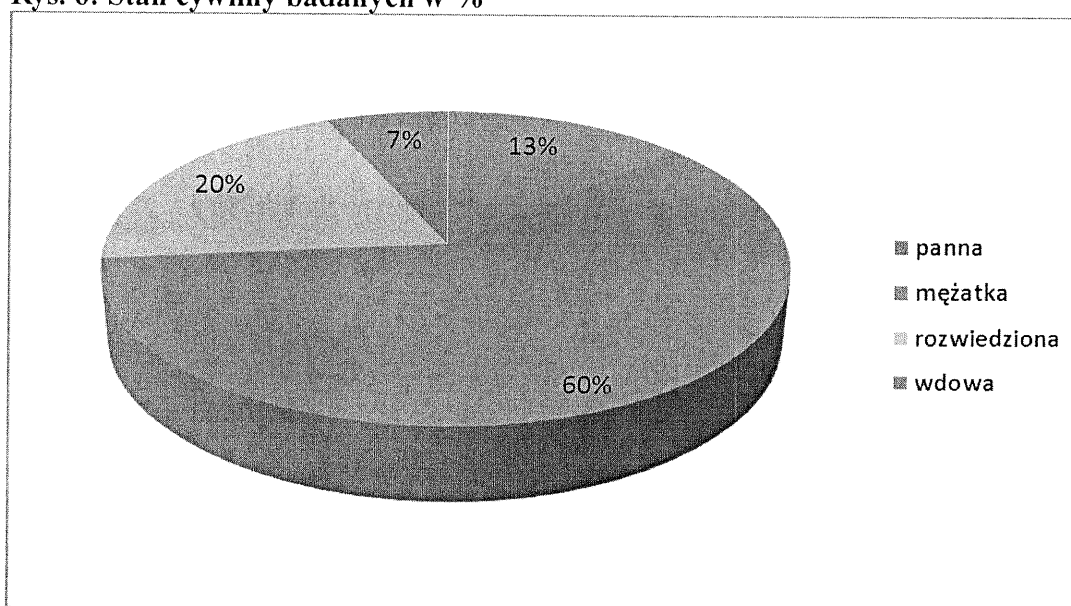
Analiza wykształcenia respondentów wykazała przewagę osób z wykształceniem zawodowym (40%). Osoby z wykształceniem średnim stanowiły 33% badanych, podstawowym 20%. Najmniej liczna grupa to osoby z wykształceniem wyższym (7%).

Rys. 5: Stan cywilny badanych

Źródło: opracowanie własne

Rys. 6: Stan cywilny badanych w %

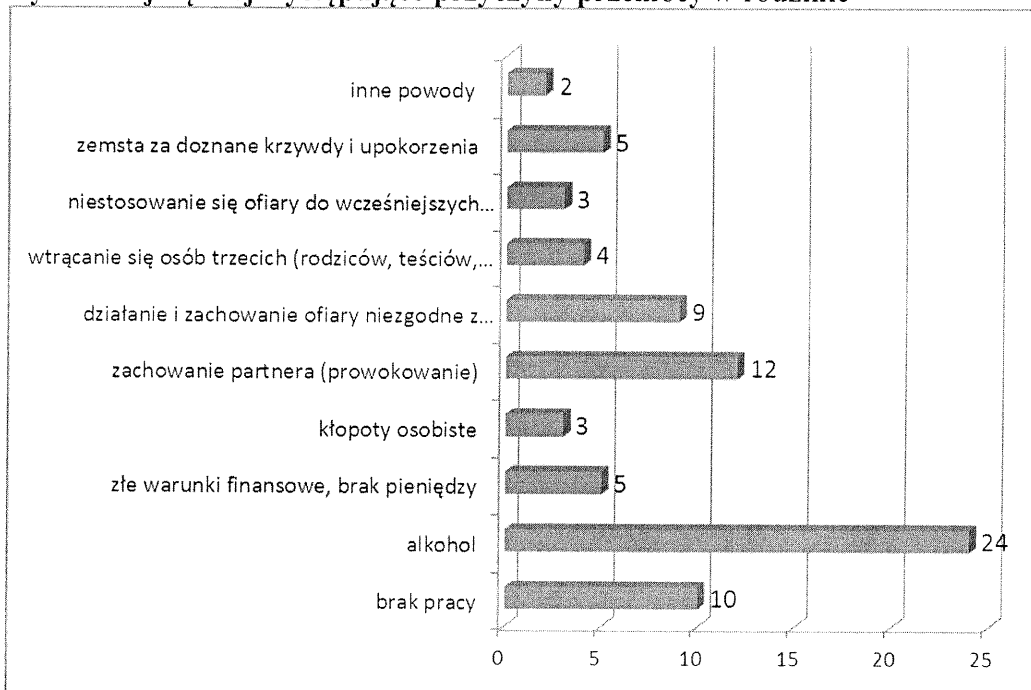

Źródło: opracowanie własne

Wśród respondentek dominującą grupę stanowiły mężatki (60%). 20% badanych to osoby rozwiedzione, 13% to panny. Najmniejszą grupę badanych stanowiły wdowy (7%).

W kolejnym etapie ankiety pytano respondentki jakie są ich zdaniem najczęściej występujące przyczyny przemocy w rodzinie. Wyniki przedstawiono na poniższym rysunku.

Rys. 7: Najczęściej występujące przyczyny przemocy w rodzinie

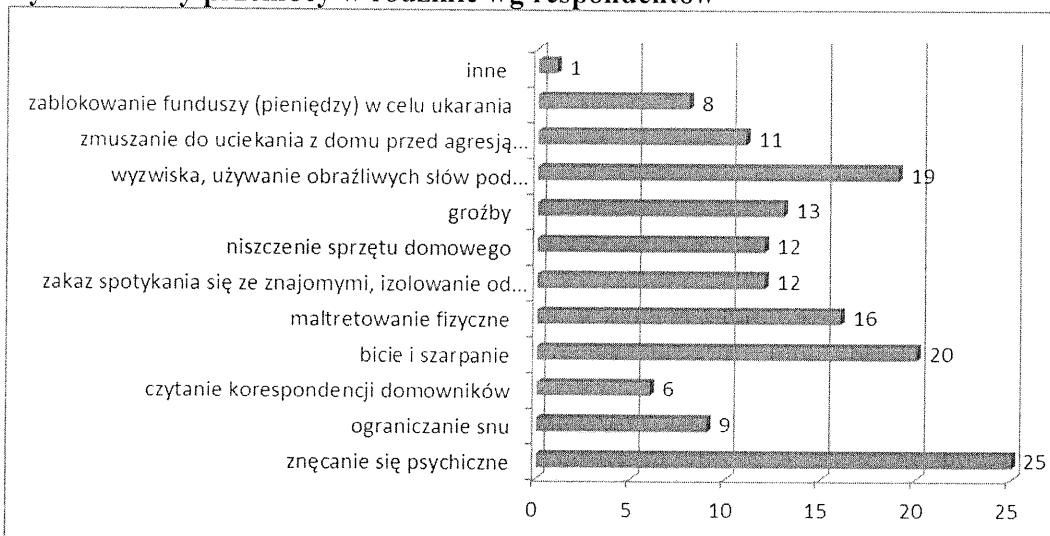

Źródło: opracowanie własne

Według respondentek najczęstszą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest alkohol. Tak odpowiedziały 24 osoby. Na drugim miejscu zachowanie partnera, prowokowanie (12 osób). Alkohol jako przyczyna występowania przemocy była wymieniana częściej przez osoby z wykształceniem podstawowym i średnim.

Jedna osoba jako najczęstszą przyczynę przemocy w rodzinie podała zaburzenie psychiczne.

Rys. 8: Formy przemocy w rodzinie wg respondentów

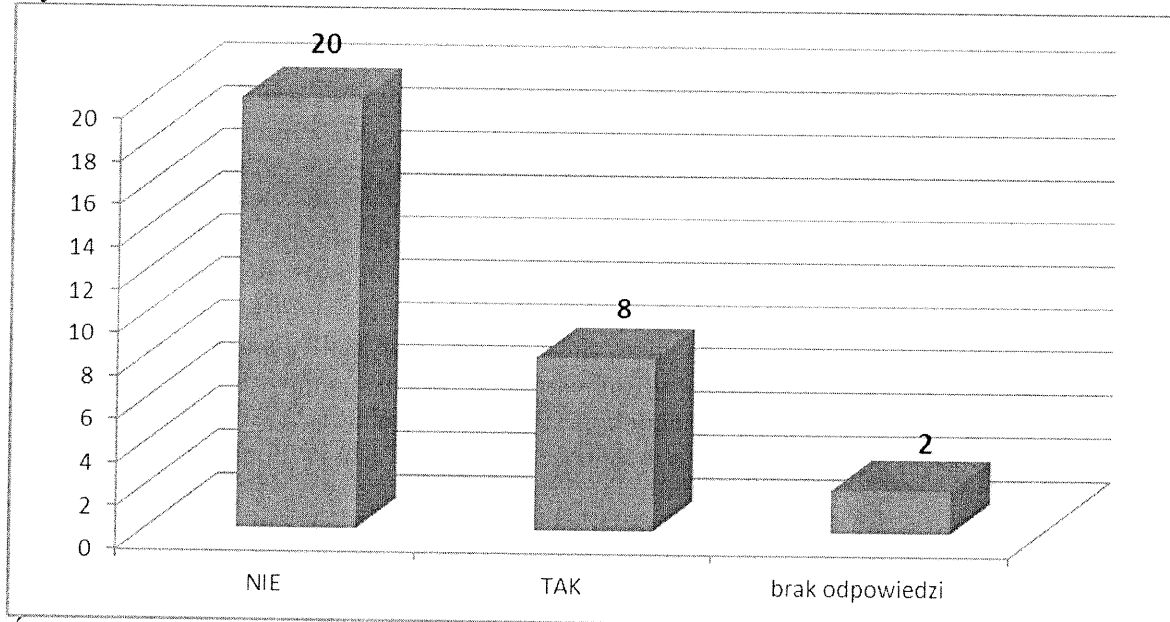

Źródło: opracowanie własne

Badane rozumieją przemoc głównie przez pryzmat zachowań związanych z przemocą psychiczną (25 osób), 19 osób wskazało na wyzwiska, używanie obraźliwych słów; 13 groźby oraz fizyczną (20 osób wskazało na bicie, szarpanie; 16 na maltretowanie fizyczne). Mniejsza grupa badanych uznaje jako formę przemocy, takie zachowania jak: ograniczanie snu – 9 osób, zablokowanie funduszy (pieniędzy) w celu ukarania – 8 osób, czytanie korespondencji domowników – 6 osób. Tylko jedna z ankietowanych wskazała jako inną niż wymienione formę przemocy „zmuszanie do seksu”.

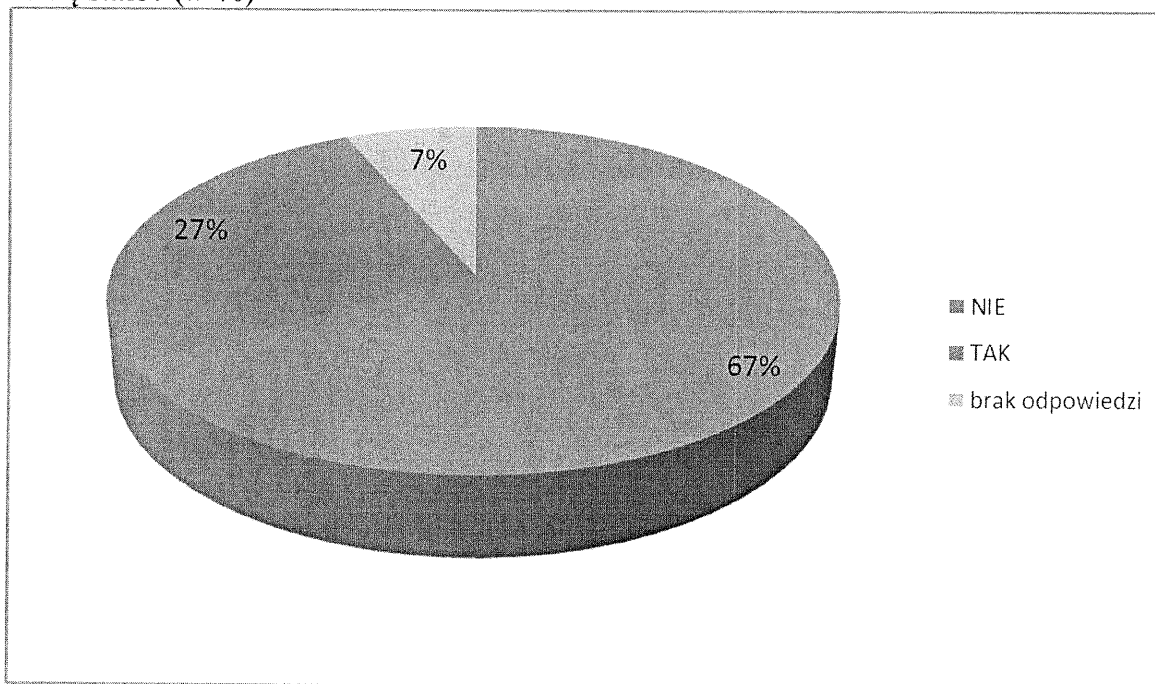
Najczęstszą formą doznawanej przemocy wymienianą przez ankietowane była przemoc psychiczna (wyzwiska, krzyki, groźby, poniżanie, krytykowanie, obrażanie, ograniczanie kontaktów, izolowanie, ograniczanie snu) – 47 wskazań. Na drugim miejscu (21 wskazań) badane wskazywały przemoc fizyczną (bicie, kopanie, uderzanie, wykręcanie rąk, szarpanie, wyrywanie włosów, podduszanie), w jednym przypadku ze wskazaniem na urazy (połamane ręce, poprzecinane nogi, poobijana twarz, krwiaki). Przemoc seksualną (gwałt, „seks bez zgody”) wskazały dwie respondentki.

Rys. 9: Czy osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy ponosi też winę za to, co się stało?

Źródło: opracowanie własne

Rys. 10: Czy osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy ponosi też winę za to, co się stało? (w %)

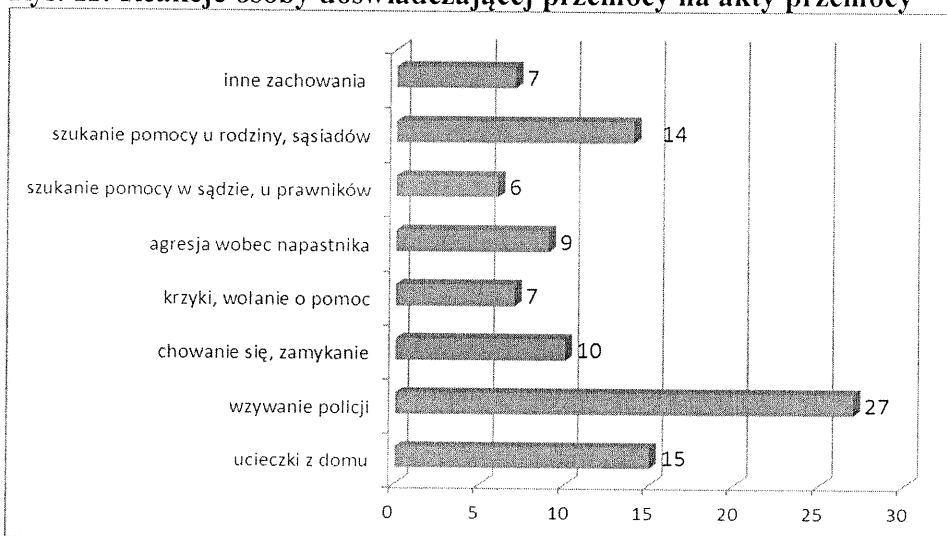

Źródło: opracowanie własne

W większości badane(67%) odpowiedziały, iż osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy nie ponosi za to winy.

8 osób (27%) ankietowanych odpowiedziało, iż osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy ponosi też winę za to, co się stało, argumentując to w następujący sposób: "bo kobiety na to pozwalają ,każdy ma winę ,wspólne spożywanie alkoholu ,bo go broni, bo godzi się na to wszystko co ją spotyka ,bo udaje, że miała wypadek albo nie wychodzi z domu do wyleczenia urazów, bo powinna od zaraz działać, bo jest złą żoną".

Rys. 11: Reakcje osoby doświadczającej przemocy na akty przemocy

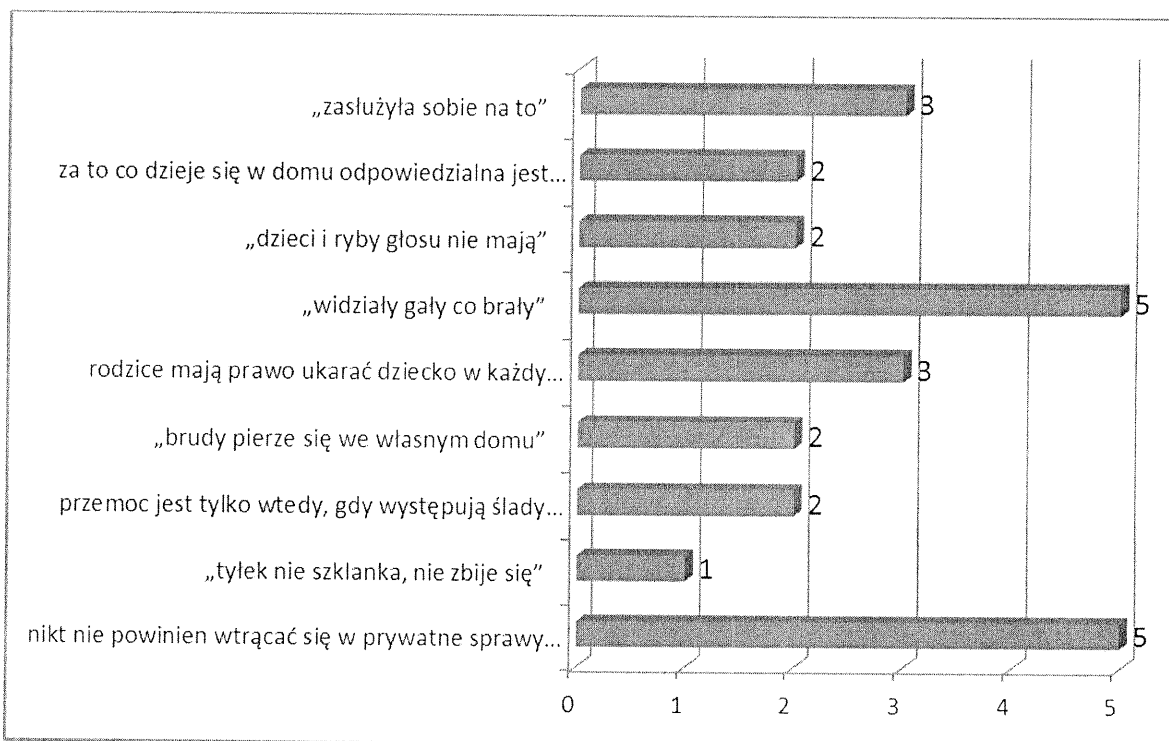

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej respondentek jako reakcje osoby doświadczającej przemocy na akty przemocy wymieniło wzywanie policji. Takiego zdania było 27 osób. Na drugim miejscu badane wymieniły ucieczki z domu. Tak odpowiedziało 15 osób. 14 osób wskazało jako reakcję na przemoc szukanie pomocy u rodziny, sąsiadów. Tylko 7 osób uznało, że osoba doświadczająca przemocy będzie krzyczała, wołała o pomoc. Najmniej osób wskazało szukanie pomocy w sądzie, u prawników (6 osób). Tyle samo osób w innych zachowaniach wpisało szukanie pomocy w ośrodku pomocy społecznej. Jedna z badanych stwierdziła, iż reakcją osoby doświadczającej przemocy na akty przemocy jest "znoszenie przemocy latami".

Rys. 12: Prawdziwość stwierdzeń odnoszących się do przemocy w rodzinie

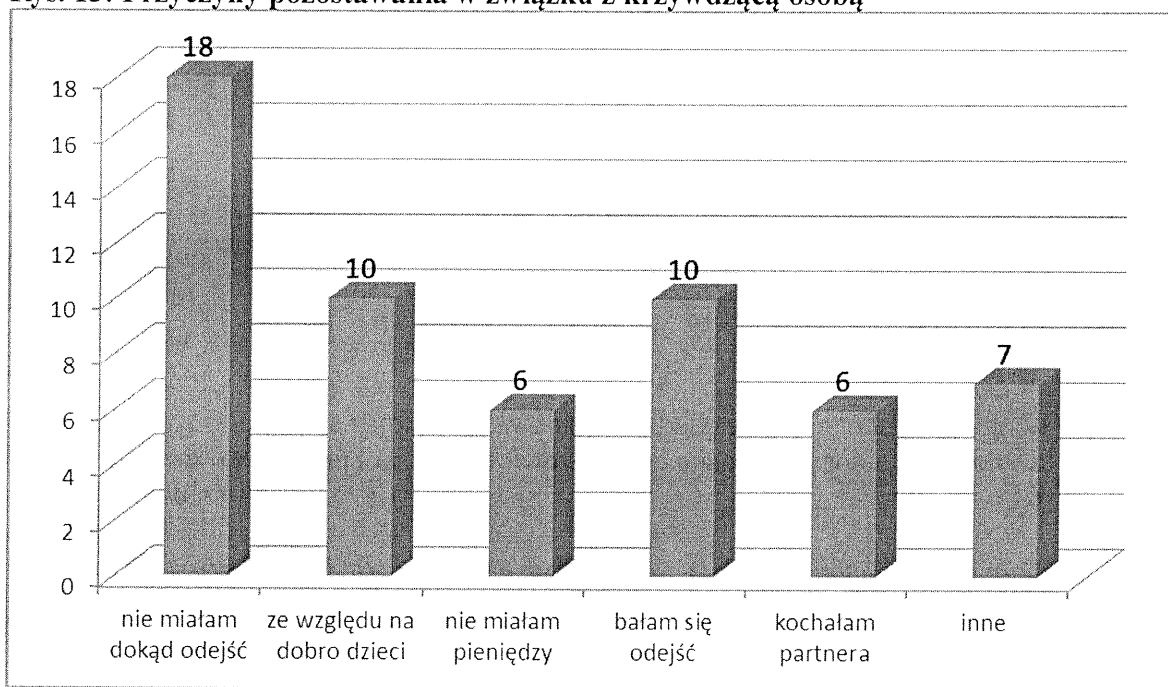
Źródło: opracowanie własne

Stwierdzenia odnoszące się do przemocy i ją wzmacniające potwierdziły również ankietowane. Stwierdzenia "nikt nie powinien wtrącać się w prywatne sprawy innej rodziny" oraz "widziały gały co brały" otrzymały po pięć wskazań od respondentek. Na drugim miejscu respondentki, jako prawdziwe uznały stwierdzenia "rodzice mają prawo ukarać dziecko w każdy sposób, który uznają za stosowny" oraz "zasłużyła sobie na to" (po trzy wskazania). Kolejne stwierdzenia "przemoc jest tylko wtedy, gdy występują ślady pobicia", „brudy pierze się we własnym domu”, „dzieci i ryby głosu nie mają”, "za to co dzieje się w domu odpowiedzialna jest kobieta", "tyłek nie szklanka, nie zbije się" otrzymały po dwa wskazania od respondentek. Jedna z kobiet uznała jako prawdziwe stwierdzenie „zasłużyła sobie na to”.

Najczęściej badane jako powód pozostawania w krzywdzącym związku przez osoby doświadczające przemocy podawały zależność ekonomiczną, socjalno-bytową od partnera (15 wskazań) oraz strach (6 osób). Pięć osób jako powód podało „z uwagi na dobro dzieci –

dzieci powinny mieć oboje rodziców”. W następnej kolejności powodem, na jaki wskazywały badane był wstyd, nadzieja, poczucie winy, „przekonanie, że sobie nie poradzę” a także współuzależnienie.

Rys. 13: Przyczyny pozostawania w związku z krzywdzącą osobą

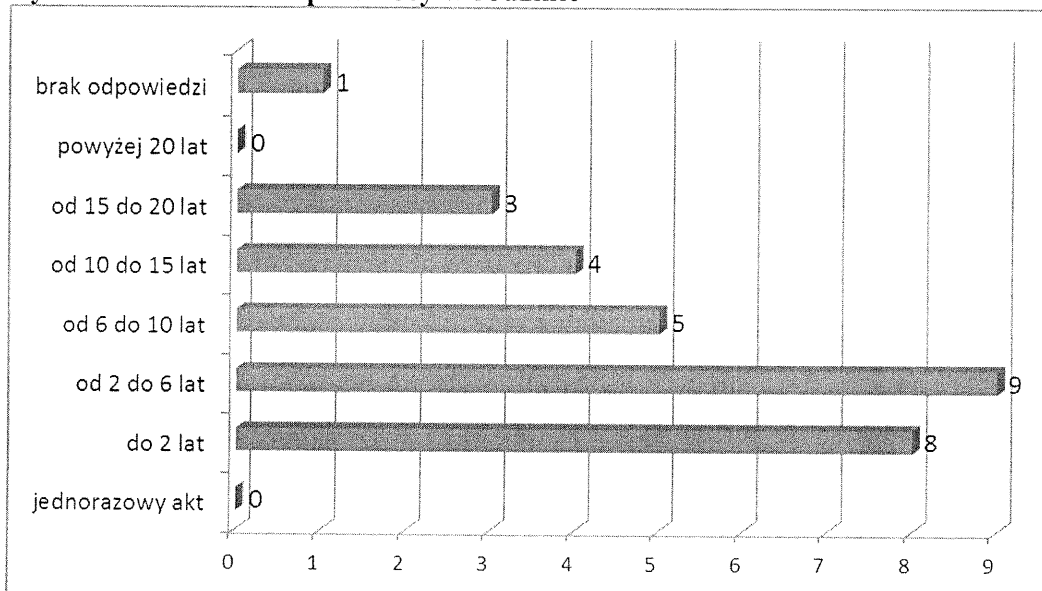
Źródło: opracowanie własne

Według badanych głównym powodem pozostawania w krzywdzącym związku było to, iż jak stwierdziły "nie miałam dokąd odejść". Tak odpowiedziało 18 osób.

Na drugim miejscu (po 10 wskazań) jako powód kobiety wskazywały "ze względu na dobro dzieci" oraz "bałam się odejść". "nie miałam pieniędzy" odpowiedziało 6 badanych, tyle samo "kochałam partnera".

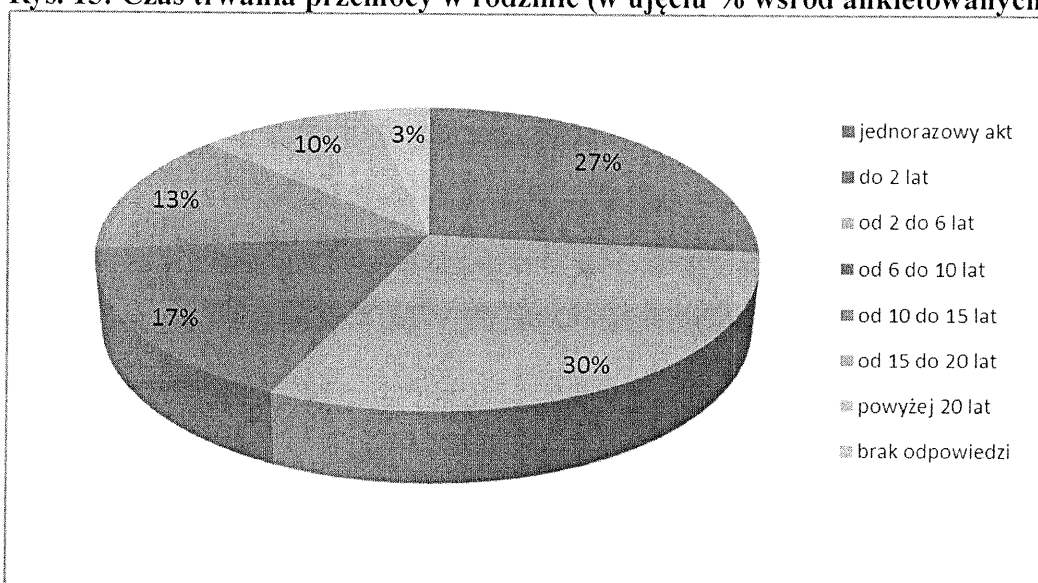
Jako inne ankietowane wskazały w pojedynczych przypadkach „wstyd, nadzieję, brak wsparcia ze strony rodziny, trwające sprawy sądowe, chorobę, brak zgody na opuszczenie własnego mieszkania, przekonanie, iż to sprawca powinien odejść, bo to on jest winny”.

Rys. 14: Czas trwania przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

Rys. 15: Czas trwania przemocy w rodzinie (w ujęciu % wśród ankietowanych)

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej badanych kobiet pozostawało w krzywdzącym związku od 2 do 6 lat (30%) i do dwóch lat (27%). Pięć respondentek (17%) zgłosiło, iż przemoc w ich rodzinie trwa od 6 do 10 lat; cztery (13%), że od 10 do 15. Trzy kobiety (10%) twierdziły, iż pozostają w sytuacji przemocy w rodzinie od 15-20 lat.

W badaniu przemoc w rodzinie analizowano na kilka sposobów- pytając respondentki pośrednio o doświadczenie przemocy w rodzinie (kontakt ze zjawiskiem przemocy w rodzinie), opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie (formy przemocy, mity, stereotypy), opinie na temat reakcji osób doświadczających przemocy na akty przemocy oraz opinie na temat powodów pozostawiania osób doświadczających przemocy w krzywdzącym

związku.

Badane rozumieją przemoc głównie przez pryzmat zachowań związanych z przemocą psychiczną oraz fizyczną. Mniejsza grupa badanych uznaje jako formę przemocy, takie zachowania jak: ograniczanie snu, zablokowanie funduszy (pieniędzy) w celu ukarania czy też czytanie korespondencji domowników.

Tylko jedna z ankietowanych wskazała jako inną niż wymienione formę przemocy „zmuszanie do seksu”. Najczęstszą formą doznawanej przemocy wymienianą przez ankietowane była właśnie przemoc psychiczna i fizyczna. Przemoc seksualną wskazały dwie respondentki.

Odpowiedzi badanych mogą wskazywać na niską świadomość w zakresie rodzajów przemocy i jej nazywania (zwłaszcza seksualnej i ekonomicznej) lub/i być też przyczyną funkcjonujących mitów i stereotypów. Widoczne jest to szczególnie w zestawieniu odpowiedzi respondentek z katalogiem zachowań agresywnych, (www.niebieskalinia.pl), który ich nie wyczerpuje. Pogłębione badanie jakościowe mogłoby przyczynić się do zbadania tej kwestii i ukierunkowania pomocy.

Tabela 2: Katalog zachowań agresywnych

<i>RODZAJE PRZEMOCY</i>	<i>KATALOG ZACHOWAŃ</i>
PRZEMOC FIZYCZNA	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
PRZEMOC SEKSUALNA	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.

Źródło: www.niebieskalinia.pl

Według respondentek najczęstszą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest alkohol. Na drugim miejscu zachowanie partnera, prowokowanie. Jedną osobą jako najczęstszą przyczynę przemocy w rodzinie podała zaburzenie psychiczne.

W literaturze przedmiotu uznaje się, iż zaburzenia psychiczne, uzależnienie od alkoholu są to czynniki czasem współwystępujące. Wszelkie próby zrozumienia, wytłumaczenia czynów sprawców niosą za sobą ryzyko zbytich uproszczeń i usprawiedliwień. W większości badane (67%) odpowiedziały, iż osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy nie ponosi za to winy. Innego zdania było 27% respondentek.

8 osób ankietowanych odpowiedziało, iż osoba poszkodowana na skutek doznanej przemocy ponosi też winę za to, co się stało, argumentując to w następujący sposób: "bo kobiety na to pozwalają, każdy ma winę, wspólne spożywanie alkoholu, bo go broni, bo godzi się na to wszystko co ją spotyka, bo udaje, że miała wypadek albo nie wychodzi z domu do wyleczenia urazów, bo powinna od zaraz działać, bo jest złą żoną".

W społecznym odczuciu to kobieta jest odpowiedzialna za związek i za rodzinę. Gdy w małżeństwie nie układa się najlepiej, zwykle bierze na siebie całą winę. Presja społeczna jest tak silna, że wiele kobiet przez długie lata pozostaje w związkach, w których są bite i poniżane. Sprzyjają temu również mity i stereotypy m.in. "Kobieta strażniczką domowego ogniska", "twoja rodzina - świadczy o tobie", "to wszystko twoja wina - powinnaś się wstydić".

Badanym przedstawiono również twierdzenia odnoszące się do potocznie funkcjonujących mitów na temat zjawiska przemocy. Stwierdzenia "nikt nie powinien wtrącać się w prywatne sprawy innej rodziny" oraz "widziały gały co brały" otrzymały najwięcej wskazań.

Wielu ludzi nie radzi sobie z problemami rodzinnymi i bez pomocy osób z zewnątrz, nie jest w stanie znaleźć konstruktywnych rozwiązań. Im wcześniejsze "wtrącanie się", tym większa szansa na pomyślniejsze i szybsze rozwiązanie sprawy. Najwięcej badanych kobiet pozostawało w krzywdzącym związku od 2 do 6 lat i do dwóch lat.

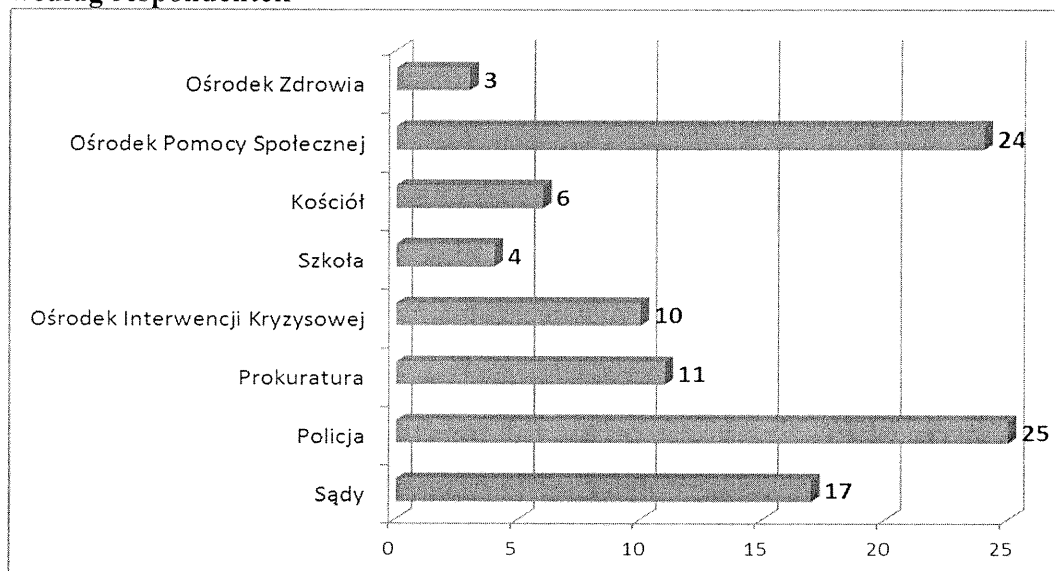
Najwięcej respondentek, bo aż 27 osób jako reakcje osoby doświadczającej przemocy na akty przemocy wymieniło wzywanie Policji. Jest to ważna informacja mogąca świadczyć o znajomości instytucji i zaufaniu do policjantów.

Badane jako powód pozostawania w krzywdzącym związku podawały „zależność ekonomiczną, socjalno- bytową od partnera, strach, „dobro dzieci”, wstyd, nadzieję, poczucie winy”.

3.1.4. Ocena systemu wsparcia osób doświadczających przemocy (z perspektywy osób doświadczających przemocy)

W kolejnej części ankiety skierowano pytania do respondentek odnośnie systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie czyli instytucji funkcjonujących w tym systemie. Uzyskane odpowiedzi i wyniki zaprezentowano na poniższych wykresach.

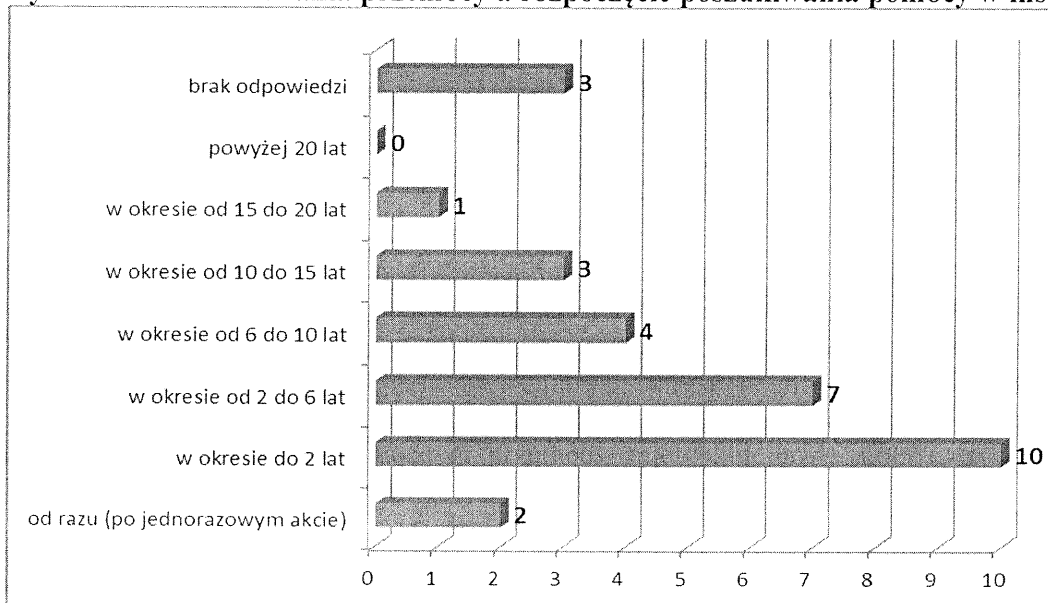
Rys. 16: Instytucje zajmujące się pomaganiem osobom doznającym przemocy w rodzinie według respondentek

Źródło: opracowanie własne

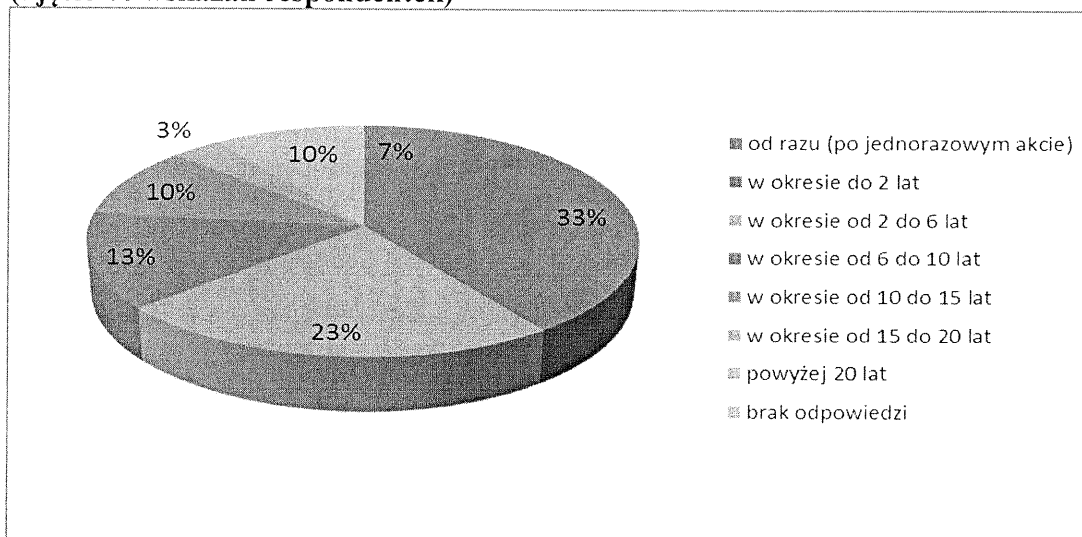
Instytucjami najbardziej kojarzonymi z pomaganiem osobom doświadczającym przemocy przez respondentki są: na pierwszym miejscu Policja (25 wskazań), na drugim Ośrodek Pomocy Społecznej (24 wskazania). Sądy zostały wskazane przez 17 badanych, Prokuratura przez 11. Na kolejnym miejscu przez 10 respondentek został skojarzony Ośrodek Interwencji Kryzysowej, przez 6 osób Kościół. Ostatnie miejsca kojarzone przez respondentki z pomaganiem osobom doznającym przemocy zajęły kolejno: Szkoła (4 wskazania) oraz Ośrodek Zdrowia (3 wskazania).

Rys. 17: Czas doznawania przemocy a rozpoczęcie poszukiwania pomocy w instytucjach

Źródło: opracowanie własne

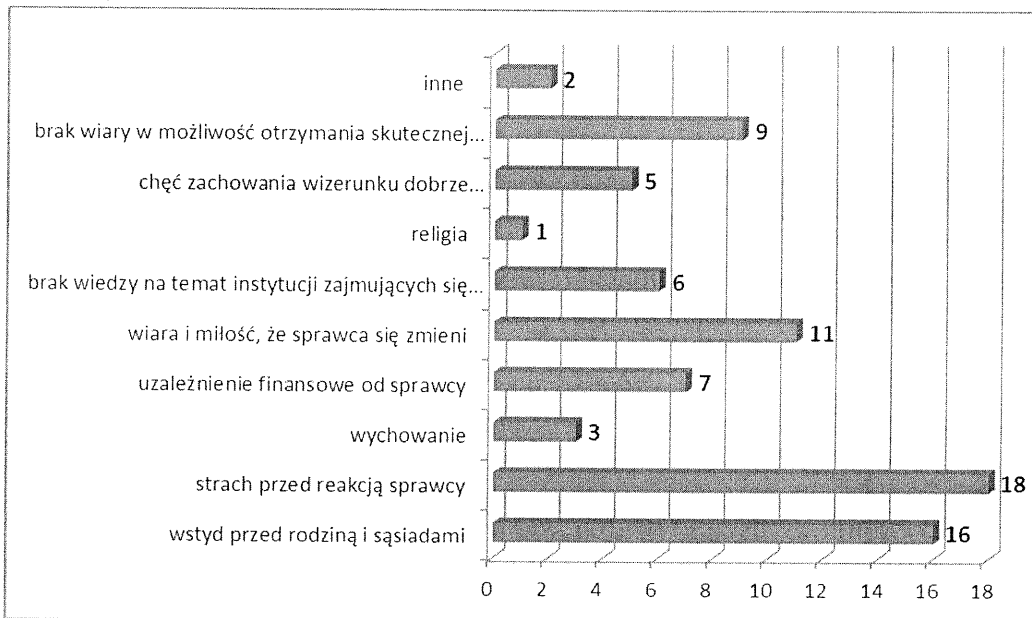
Rys. 18: Czas doznawania przemocy a rozpoczęcie poszukiwania pomocy w instytucjach (ujęcie % wskazań respondentek)

Źródło: opracowanie własne

Największy odsetek badanych (33%) stanowiły osoby deklarujące szukanie pomocy w instytucjach w okresie do 2 lat od czasu doznawania przemocy, 23% w okresie od 2 do 6 lat, następnie 13% w okresie od 6 do 10 lat. 10% respondentek odważyło się szukać pomocy po 10-15 latach od momentu doznawania przemocy. Tylko dwie badane (7%) szukały pomocy od razu (po jednorazowym akcie). Jedna z badanych odważyła się dopiero po 15-20 latach szukać pomocy w instytucjach.

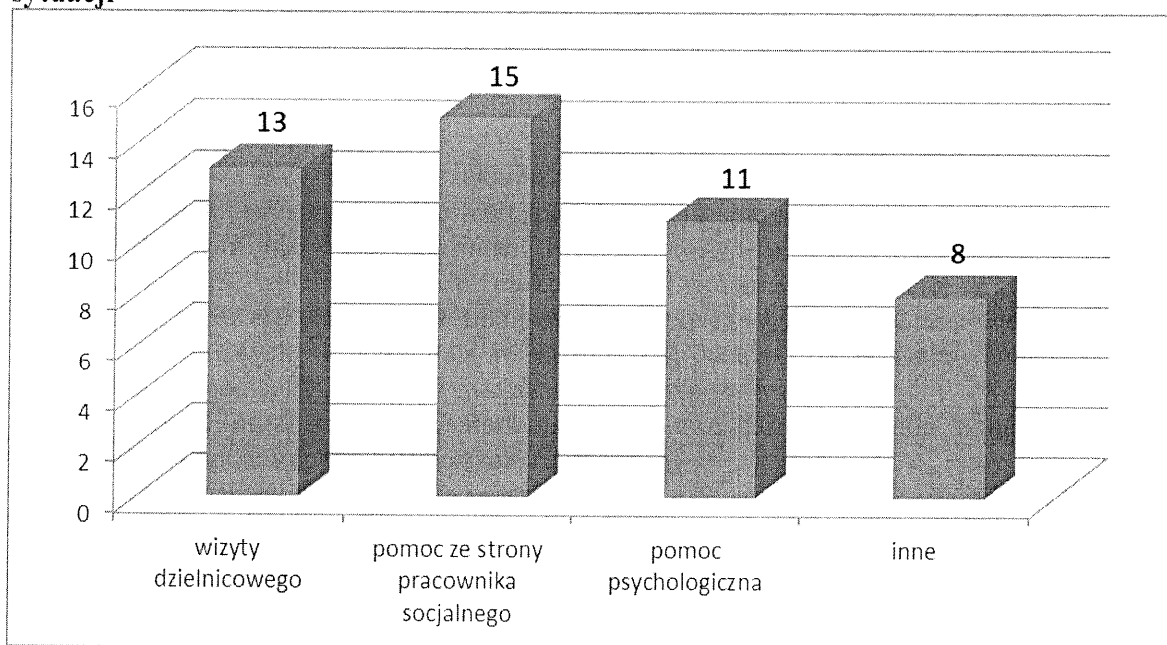
Rys. 19: Przeszkody w szukaniu pomocy w instytucjach zajmujących się przemocą w rodzinie

Źródło: opracowanie własne

Największą przeszkodą w szukaniu pomocy w instytucjach zajmujących się przemocą w rodzinie był dla respondentek: strach przed reakcją sprawcy (18 wskazań), wstyd przed rodziną i sąsiadami (16 wskazań), miłość i wiara w to, że sprawca się zmieni (11 wskazań). Następne blokady to brak wiary w możliwość otrzymania skutecznej pomocy ze strony instytucji (9 wskazań), uzależnienie finansowe od sprawcy (7 wskazań), brak wiedzy na temat instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie (6 wskazań), chęć zachowania wizerunku dobrze funkcjonującej rodziny (5 wskazań). Pojedyncze wskazania dotyczyły nadziei na zmianę sytuacji oraz straszenie samobójstwem przez partnera. Jedna z badanych jako przeszkodę w szukaniu pomocy wskazała religię.

Rys. 20: Przyczyny przełamania oporu i podjęcia działań zmierzających do zmiany sytuacji

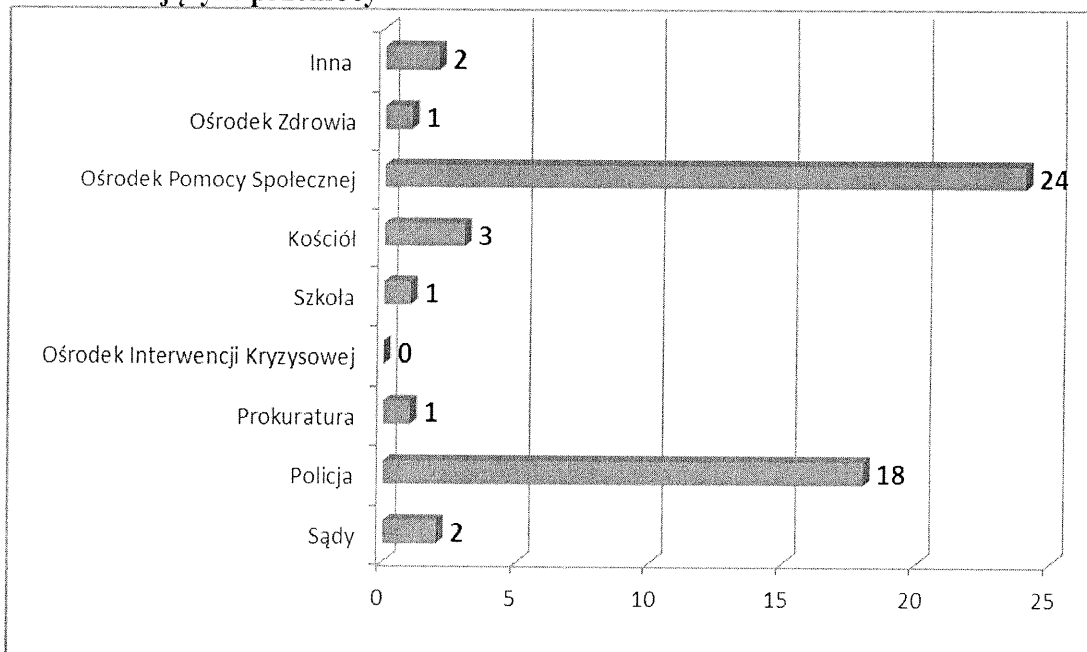
Źródło: opracowanie własne

Na pytanie Co pomogłoby Pani zdaniem przełamać opór i podjąć działania zmierzające do zmiany sytuacji? najwięcej badanych wskazało na pomoc ze strony pracownika socjalnego (15 osób). Trzydzieści osób, jako ważne uznało wizyty dzielnicowego. Dla jedenastu badanych podjęcie działań zmierzających do zmiany sytuacji i przełamanie oporu byłoby możliwe przy wsparciu psychologicznym.

Badane wskazały również na potrzebę posiadania większej odwagi, niezależności finansowej i motywacji do działania, ale także dostęp do pomocy prawnej i możliwość kierowania osób stosujących przemoc na terapię.

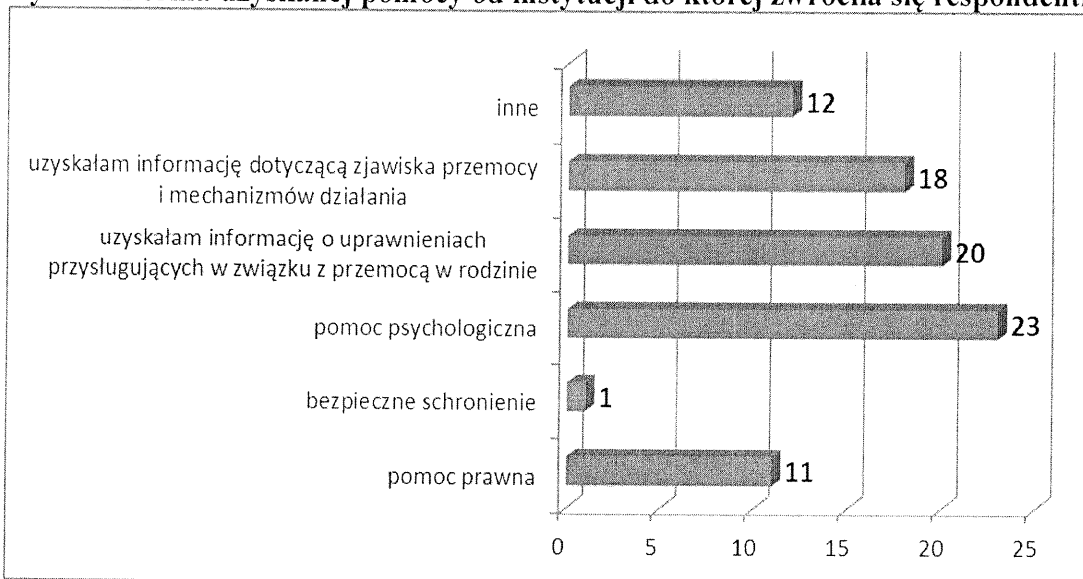
Rys. 21: Pierwszy kontakt z instytucją zajmującą się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy

Źródło: opracowanie własne

Większość badanych zadeklarowała, iż instytucją zajmującą się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy, z którą zetknęły się po raz pierwszy był Ośrodek Pomocy Społecznej (24 wskazania). Dla 18 respondentek tą instytucją była Policja, dla trzech osób Kościół, dla dwóch Sądy. Po jednym wskazaniu otrzymały: Prokuratura, Szkoła i Ośrodek Zdrowia.

Rys. 22: Forma uzyskanej pomocy od instytucji do której zwróciła się respondentka

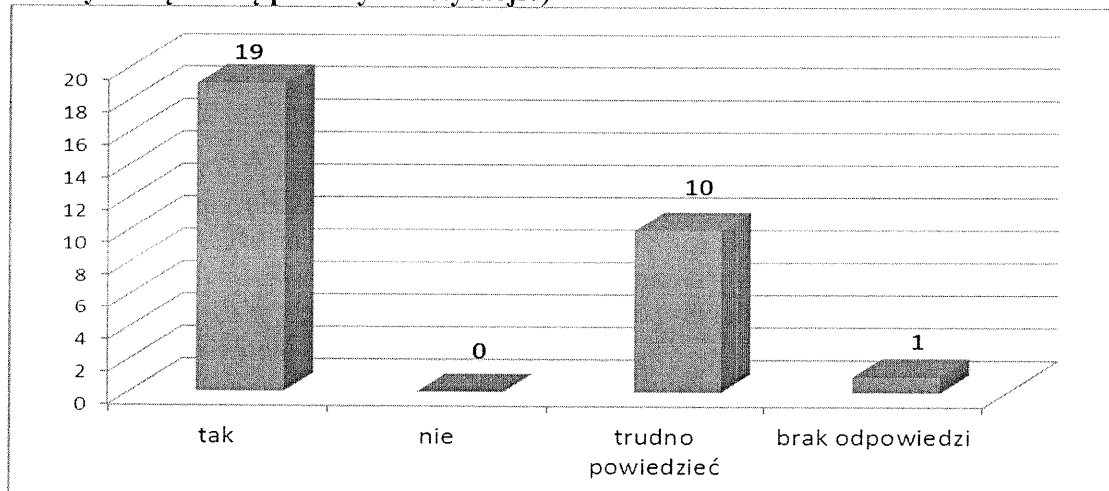

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej, bo 23 respondentki od instytucji, do której się zwróciły uzyskały pomoc psychologiczną. Dwadzieścia badanych deklaruje uzyskanie informacji o uprawnieniach przysługujących w związku z przemocą w rodzinie, a osiemnaście o uzyskaniu informacji dotyczącej zjawiska przemocy i mechanizmów działania. Pomoc prawną otrzymało jedenaście osób, jedna bezpieczne schronienie.

Respondentki (4 osoby) wskazywały również na rozmowę z pracownikiem socjalnym. Jedna badana otrzymała propozycję schronienia, z której nie skorzystała, inna przyznała, iż nigdy nie zwracała się o pomoc do instytucji.

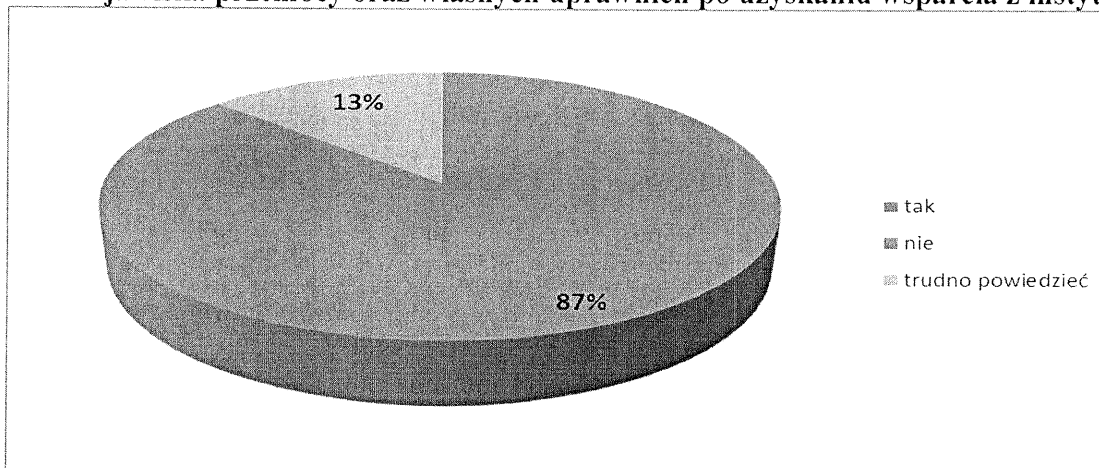
Rys. 23: Ocena poziomu bezpieczeństwa (Czy czuje się Pani bezpieczna w związku z otrzymaną ofertą pomocy z instytucji?)

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie Czy czuje się Pani bezpieczna w związku z otrzymaną ofertą pomocy z instytucji? twierdząco odpowiedziało 63% respondentek (19 osób). Trudno powiedzieć wybrało 33 % badanych (10 osób).

Rys. 24: Przyrost wiedzy na temat zjawiska przemocy (Czy wzrosła Pani wiedza na temat zjawiska przemocy oraz własnych uprawnień po uzyskaniu wsparcia z instytucji?)

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem 26 badanych kobiet(87%) wzrosła ich wiedza na temat zjawiska przemocy oraz własnych uprawnień po uzyskaniu wsparcia instytucji. Cztery respondentki nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi, deklarując jej trudność.

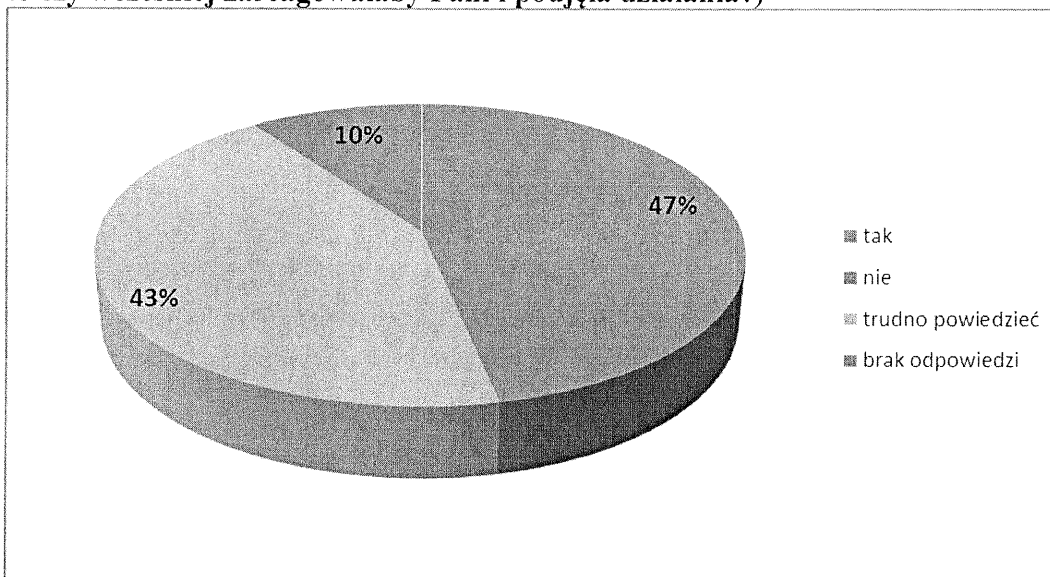
Respondentki na pytanie co dało im skorzystanie z pomocy instytucji w głównej mierze zwróciły uwagę na umiejętności psychospołeczne („odwagę, stanowcze mówienie „nie”, oczekiwanie szacunku i pomocy, konsekwencję w działaniu, większą pewność siebie, przerwanie milczenia, dowartościowanie, otwarcie oczu na świat, lepsze samopoczucie psychiczne, poczucie bezpieczeństwa, większą pewność siebie). Trzy osoby wskazują na zaprzestanie stosowania przemocy przez osobę przemoc stosującą (mąż, syn), tyle samo twierdzi, iż „przestały się bać”. Jedna osoba przyznała, iż ważna dla niej jest wiedza, którą uzyskała- gdzie i jak szukać pomocy.

Z kolei na pytanie jakie działania podjęły, aby uwolnić się od osoby stosującej przemoc badane zgłaszały założenie sprawy o rozwód, rozwód (4 respondentki); odejście od osoby stosującej przemoc, wyprowadzkę zgłosiło 5 osób (w tym: 2 osoby wyprowadziły się do wynajmowanego mieszkania; 2 osoby złożyły wniosek i otrzymały mieszkanie z zasobów miasta i gminy Solec Kujawski, jedna zgłosiła wyprowadzkę partnera i ograniczenie z nim kontaktów). Pięć osób zdecydowało się na kontakt z Policją (założenie procedury ”Niebieskie Karty”, wzywaniu Policji, założenie sprawy o znęcanie). Jedna z badanych złożyła wniosek o leczenie odwykowe męża uzależnionego od alkoholu. Jedna z respondentek odpowiedziała, iż nie potrzebuje żadnej pomocy.

Większość – 10 respondentek na pytanie Co zdecydowało, że podjęła Pani działania zmierzające do przerwania przemocy? jako powód podała dzieci („ze względu na dzieci, strach przed utratą dzieci, krzywda dzieci, wstyd przed dziećmi, dyskomfort członków rodziny, dzieci, dzieci patrzące na sytuację, nie chciałam, by dzieci widziały awantury, dzieci dorosły, córka zgłosiła”). 7 badanych wskazało na utratę odporności psychicznej („nie wytrzymałam psychicznie; nie mogłam już wytrzymać, miałam dość; nie miałam siły wzywać Policji, walczyć; byłam wykończona; dosyć takiego traktowania; chciałam wreszcie spokoju, ciszy; miałam dość takiego życia).

Cztery osoby zdecydowały się przerwać przemoc „ze strachu” o życie swoje i bliskich. Pozostałe respondentki (po jednej odpowiedzi) wskazały na „większą świadomość; postanowienie o niepoddawaniu się; pomoc pracownika socjalnego; policji; kancelarii prawnej; rodziny”. Jedna z osób „postanowiła nie poddawać się”.

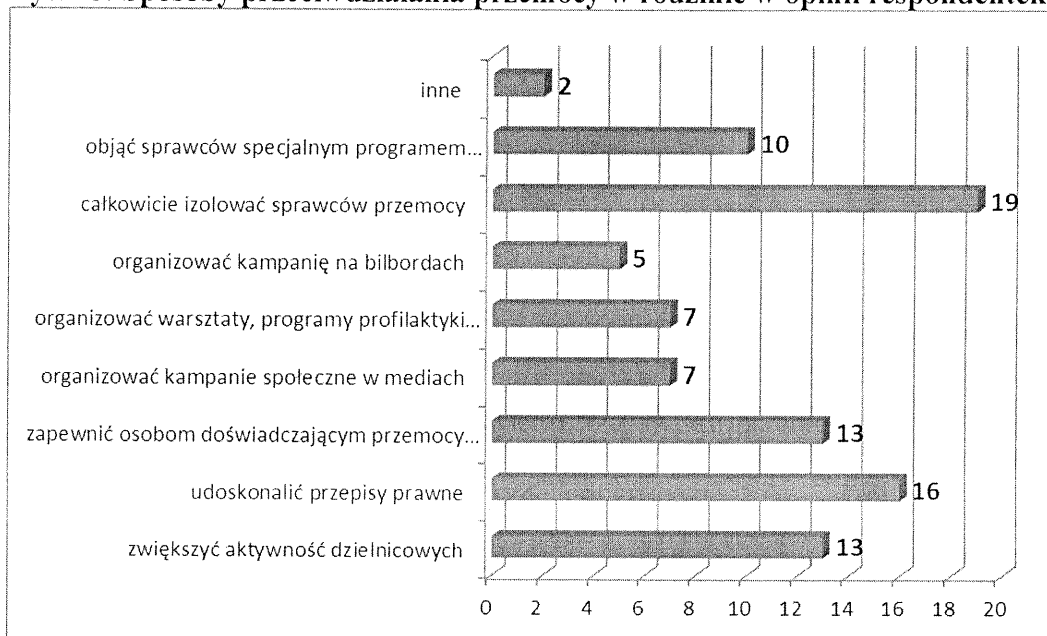
Rys. 25: Poziom wiedzy na temat zjawiska przemocy, a podjęcie działań przez respondentki (Czy gdyby wcześniej wiedziała Pani o zjawisku przemocy to, co wie teraz, to czy wcześniej zareagowałaby Pani i podjęła działania?)

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem 14 badanych kobiet wiedza o zjawisku przemocy może przyczynić się do wcześniejszego reagowania i podejmowania działań. Niemal tyle samo, bo 13 respondentek miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi.

Rys. 26: Sposoby przeciwdziałania przemocy w rodzinie w opinii respondentek

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem ankietowanych, aby przeciwdziałać przemocy w rodzinie należałoby przede wszystkim całkowicie izolować sprawców przemocy (19 wskazań), udoskonalić przepisy prawne (16wskazań). Należałoby także zwiększyć aktywność dzielnicowych i zapewnić osobom doświadczającym przemocy schronienie (hostel, schronisko). Odpowiedziało tak 13 badanych kobiet. Respondentki uważają, iż przeciwdziałać przemocy można przez objęcie sprawców specjalnym programem terapeutycznym (10 wskazań) ale także organizując warsztaty, programy profilaktyki przemocy w rodzinie dla młodzieży, kampanie społeczne w mediach (7 wskazań) i na billboardach (5 wskazań).

Dwie ankietowane uznały jako sposób na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wizyty domowe pracowników socjalnych, jedna wskazała potrzebę wybudowania schronisk dla osób stosujących przemoc.

Najczęściej wymieniany sposób przeciwdziałania przemocy, z którym spotkały się do tej pory ankietowane to procedura „Niebieskie Karty” (7 wskazań) oraz interwencje Policji i wizyty dzielnicowego (6 wskazań). Trzy respondentki wskazały pomoc ośrodka pomocy społecznej, tyle samo pomoc psychologiczną i grupę wsparcia.

Również trzy osoby stwierdziły, iż nie spotkały się z żadnymi do tej pory sposobami przeciwdziałania przemocy. Jedna uznała, iż osoby stosujące przemoc „są bezkarne”.

Zdaniem jednej z badanych sposobem przeciwdziałania przemocy z którym się spotkała, było umieszczenie osoby stosującej przemoc w Izbie Wytrzeźwień, inna wskazała media.

Według respondentek, w zwalczaniu przemocy w rodzinie w miejscu ich zamieszkania szczególne znaczenie pełnią instytucje.

Najbardziej kojarzonymi z pomaganiem osobom doświadczającym przemocy przez respondentki są Policja, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Sądy i Prokuratura. Ostatnie miejsca kojarzone z pomaganiem zajęły Szkoła oraz Ochrona Zdrowia.

Większość badanych potwierdziła, iż instytucją zajmującą się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy, z którą zetknęły się po raz pierwszy był Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Policja.

Największy odsetek badanych stanowiły osoby deklarujące szukanie pomocy w instytucjach w okresie do 2 lat od czasu doznawania przemocy. Największą przeszkodą natomiast w szukaniu pomocy w instytucjach zajmujących się przemocą w rodzinie był dla respondentek: „strach przed reakcją sprawcy, wstyd przed rodziną i sąsiadami, miłość i wiara w to, że sprawca się zmieni”.

Bardzo ważnym aspektem kształtującym postawę osoby doświadczającej przemocy jest reakcja jej otoczenia - rodziny, znajomych, sąsiadów oraz funkcjonujące w tych środowiskach mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie, kobiecości, męskości, podziału ról w domu, przywilejów związanych z płcią, miłości, relacji itp.

Na pytanie Co pomogłoby Pani zdaniem przełamać opór i podjąć działania zmierzające do zmiany sytuacji? - najczęściej badanych wskazało na pomoc ze strony pracownika socjalnego, wizyty dzielnicowego oraz wsparcie psychologiczne. Najwięcej, bo 23 respondentki od instytucji, do której się zwróciły uzyskały pomoc psychologiczną. Badane deklarowały również uzyskanie informacji o uprawnieniach przysługujących w związku z przemocą w rodzinie, uzyskanie informacji dotyczącej zjawiska przemocy i mechanizmów działania oraz pomoc prawną.

Większość respondentek deklaruje poczucie bezpieczeństwa, wzrost wiedzy na temat zjawiska przemocy oraz własnych uprawnień w związku z otrzymaną ofertą pomocy z instytucji.

Respondentki na pytanie co dało im skorzystanie z pomocy instytucji w głównej mierze zwróciły uwagę na umiejętności psychospołeczne („odwagę, stanowcze mówienie „nie”, oczekiwanie szacunku i pomocy, konsekwencję w działaniu, większą pewność siebie, przerwanie milczenia, dowartościowanie, otwarcie oczu na świat, lepsze samopoczucie psychiczne, poczucie bezpieczeństwa, większą pewność siebie”). Trzy osoby wskazały na zaprzestanie stosowania przemocy przez osobę przemoc stosującą.

Działania podejmowane, aby uwolnić się od osoby stosującej przemoc wymieniane przez badane to m.in.: „założenie sprawy o rozwód, rozwód, odejście od osoby stosującej przemoc, wyprowadzka, złożenie wniosku o mieszkanie z pozytywnym skutkiem, ograniczenie kontaktów z partnerem, kontakt z Policją (założenie procedury „Niebieskie Karty”, wzywanie Policji, założenie sprawy o znęcanie) a także złożenie wniosku o leczenie odwykowe męża uzależnionego od alkoholu.

Większość respondentek na pytanie Co zdecydowało, że podjęła Pani działania zmierzające do przerwania przemocy? jako powód podała „dzieci”, utratę odporności psychicznej a także „ze strachu” o życie swoje i bliskich.

Zasoby, które odkryły w sobie respondentki, korzystające z pomocy instytucji mogą stać się doskonałą podbudową do podejmowania ważnych życiowych decyzji, elementem zdrowienia i odzyskania utraconej mocy osobistej przy dalszym wsparciu i prowadzeniu rozwojowym i terapeutycznym.

Zdaniem ankietowanych, aby przeciwdziałać przemocy w rodzinie należałoby przede wszystkim całkowicie izolować sprawców przemocy oraz udoskonalić przepisy prawne. Należałoby także zwiększyć aktywność dzielnicowych i zapewnić osobom doświadczającym przemocy schronienie. Respondentki uważają także, iż przeciwdziałać przemocy można przez objęcie sprawców specjalnym programem terapeutycznym, organizując warsztaty, programy profilaktyki przemocy w rodzinie dla młodzieży, kampanie społeczne w mediach i na bilbordach.

Dwie ankietowane uznały jako sposób na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wizyty domowe pracowników socjalnych, jedna wskazała potrzebę wybudowania schronisk dla osób stosujących przemoc.

Najczęściej wymieniany sposób przeciwdziałania przemocy, z którym spotkały się do tej pory ankietowane to procedura „Niebieskie Karty” oraz interwencje Policji i wizyty dzielnicowego. Jako sposób badane podawały również pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej, pomoc psychologiczną i grupę wsparcia. Trzy osoby stwierdziły, iż nie spotkały się z żadnymi do tej pory sposobami przeciwdziałania przemocy. Jedna uznała, iż osoby stosujące przemoc „są bezkarne”.

W prowadzonych 35 procedurach „Niebieskie Karty” w 2013 r. , jako doświadczające przemocy w rodzinie zostało zgłoszone jedno dziecko. Nie ma zgłoszeń dotyczących mężczyzn doświadczających przemocy. Wszystkie osoby objęte procedurą, doświadczające przemocy to kobiety.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest w dużej mierze niedoszacowane. Trudność w zdiagnozowaniu faktycznego rozmiaru zjawiska przemocy wiąże się między innymi z tym, iż osoby doświadczające przemocy nie zgłaszają przemocy, ze strachu, obawy przed sprawcą wycofują, odwołują zeznania.

Dodatkowo, jak podaje literatura przedmiotu w odniesieniu do wykrywalności zespołu dziecka krzywdzonego, w Polsce jego wykrywalność jest niższa niż w Europie zachodniej, czego przyczyną może leżeć we wciąż niedostatecznej wiedzy na temat psychospołecznych uwarunkowań i konsekwencji zjawiska przemocy, jego rozmiaru oraz milczącej społecznej

aprobacie dotyczącej przemocy domowej – szczególnie wobec dzieci.

Strach przed reakcją otoczenia, utratą dobrego wizerunku, wyśmianiem powoduje, że z kolei mężczyźni boją się szukać pomocy. Przemoc wobec mężczyzn wzbudza różne emocje, a to głównie dlatego, że kłóci się ze społecznym stereotypem mężczyzny silnego, walczącego o dominację i kojarzonego z rolą agresora. Dlatego tak trudno ofiarom-mężczyznom zwrócić się o pomoc czy podzielić swoim problemem.

„Celem procedury „Niebieskie Karty” jest działanie na rzecz powstania sprawnie funkcjonującego systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz podniesienia społecznej świadomości o tym zjawisku”.

Stwierdzono, że procedura ta powinna bazować przede wszystkim na wiedzy o mechanizmach psychologicznych, zachodzących w rodzinie. Poza tym uznano, że zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, może skutecznie ograniczyć przenoszenie jej, jako sposobu na życie, do środowisk młodzieżowych, a także szkół. Można tym samym przeciwdziałać wzrostowi tego procederu w różnych społecznościach lokalnych. Poprzez wspomnianą procedurę działania właściwych instytucji i organizacji są lepiej skoordynowane i usystematyzowane. Mniejsze jest też prawdopodobieństwo, że podobne problemy nie zostaną dostrzeżone. Warto tutaj podkreślić, że dokumentacja „Niebieskich Kart” to jedynie część bardziej złożonej procedury. Odpowiedni, dokładny zapis każdego przypadku interwencji wobec przemocy w rodzinie znacznie ułatwia dalsze etapy niesienia pomocy. W razie wszczęcia postępowania karnego wobec sprawcy, stanowić może niepodważalny dokument procesowy, opisujący bardzo precyzyjnie przebieg zajścia, bez względu na upływ czasu. Przemoc domowa często powtarza się i nasila. Zanim podjęte zostaną odpowiednie kroki prawne, Policja może interweniować wiele razy, a zdarza się, że w tych samych miejscach interwenują inni policjanci. Wobec powyższego ujednolicenie zapisów znacznie ułatwia dalszy tok postępowania. Stanowi też gwarancję dostarczania do prokuratur klarownych opisów zdarzeń.

4.1.5. Rekomendacje

Potrzeba stałego monitoringu zjawiska przemocy w rodzinie oraz sytuacji dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, badanie skali zjawiska przemocy oraz świadomości społecznej mieszkańców a także innowacyjne programy pomocy, nowe kampanie, nowe formy dotarcia do odbiorców to nieliczne przykłady wyzwań instytucji i organizacji pozarządowych w Solcu Kujawskim konieczne do realizacji, w ramach planowanych zadań.

Formułowane poniżej rekomendacje nawiązują do obrazu sytuacji, jaki wyłania się z wyników realizowanego badania. Wprowadzenie rekomendowanych rozwiązań na gruncie lokalnym ma za zadanie doprowadzenie do poprawy systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- **Cykliczne diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Solec Kujawski**

Proponowane działania np.: diagnozowanie skali zjawiska przemocy domowej, monitoring rodzin, w których wystąpiła przemoc ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci w tych rodzinach.

- **Rozwijanie działań z obszaru profilaktyki przemocy w rodzinie w celu zwiększenia wiedzy i świadomości na temat przemocy w rodzinie wśród wszystkich mieszkańców**

Proponowane działania np.: uruchamianie i realizacja programów profilaktyki przemocy

w rodzinie oraz kampanii informacyjnych, edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, młodzieży starszych klas szkół średnich, zawodowych; poszerzanie wiedzy z zakresu praw osób doświadczających przemocy oraz możliwości uzyskania pomocy; promocja instytucji, organizacji pozarządowych mających w swoim zakresie działania, pomoc osobom doświadczającym przemocy.

- **Rozwijanie specjalistycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie**

Proponowane działania np.: prowadzenie cyklicznych programów przeciwdziałania przemocy, grup wsparcia, programów profilaktycznych przeciwdziałania przemocy, a także programów rozwoju osobistego dla kobiet i dziewcząt z uwzględnieniem pracy nad mitami, stereotypami, dyskryminacją. Praca psychoedukacyjna, terapeutyczna nad przekonaniami, poczuciem wartości z ukierunkowaniem na usamodzielnianie, aktywizację zawodową. Wspieranie psychologiczne, terapeutyczne, prawne. Praca socjalna, zapewnienie bezpiecznego schronienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, izolacja sprawców przemocy poprzez umieszczanie w lokalu socjalnym.

Utworzenie Punktu Interwencji Kryzysowej dla osób doświadczających przemocy w ramach którego mogłyby być prowadzone w/w zadania.

- **Rozwijanie działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie**

Proponowane działania np.: prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, inicjowanie współpracy w tym zakresie z Policją, prokuraturą i sądem, praca psychologiczna, terapeutyczna.

- **Rozwijanie sfery prawnej niezbędnej do skutecznej walki ze zjawiskiem przemocy w rodzinie**

Proponowane działania np.: podniesienie poziomu stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli Policji, pomocy społecznej, służby zdrowia i edukacji. Uruchomienie szkoleń z tego obszaru, zwłaszcza dla przedstawicieli służby zdrowia i edukacji. Motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych.

Ponieważ badania przeprowadzone były wśród grupy badawczej, wyłonionych z prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” (zgłoszone sytuacje doświadczania przemocy) na ich podstawie nie sposób formułować wniosków generalnych, przenoszących wyniki na całą populację. Przeprowadzone badanie winno się traktować jako pilotaż stanowiący punkt wyjścia do szerszych i bardziej wnikliwych badań, które pozwolą na określenie realnej skali zjawiska przemocy w rodzinie. Badanie to może z pewnością stanowić podstawę dla skuteczniejszego projektowania pomocy dla osób doświadczających przemocy oraz rozwoju infrastruktury pomocowej w mieście.

4.2. DOŚWIADCZENIA I POSTAWY WOBEC PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W STOSUNKU DO DZIECI I GOTOWOŚĆ UDZIELANIA WSPARCIA PRZEZ PROFESJONALISTÓW (NAUCZYCIELI)

4.2.1. Opis metodologii badania

Celem badań sondażowych było określenie podstawowych kategorii poznawczych, dotyczących zjawiska przemocy domowej w perspektywie planowania efektywnych mechanizmów jej przeciwdziałania i profilaktyki.

Badanie miało dostarczyć wiedzy na temat doświadczeń i postaw profesjonalistów (nauczycieli) wobec zjawiska przemocy w rodzinie, a w szczególności przemocy wobec dzieci, doświadczeń nauczycieli w zakresie inicjowanych działań w takich przypadkach oraz oceny efektywności lokalnego systemu wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy w mieście Solec Kujawski.

Celem praktycznym było przekazanie wniosków wynikających z badań oraz sformułowanie dyrektyw dotyczących lokalnych oddziaływań w zakresie przemocy domowej.

Poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- jakie są postawy nauczycieli wobec mitów i stereotypów dotyczących przemocy domowej wobec dzieci?
- jak oceniana jest przez nauczycieli skuteczność w zakresie pomocy dzieciom doświadczającym przemocy?
- jak często nauczyciele spotykają się ze zjawiskiem przemocy w swojej pracy zawodowej?
- jaka jest wiedza nauczycieli na temat możliwości interwencji i pomocy dzieciom, osobom doświadczającym przemocy?

Kwestionariusz ankietowy zawierał również następujące pytania:

- pytania o opinię na temat przemocy domowej (jakie zachowania oznaczają przemoc, czy można usprawiedliwić przemoc w określonych sytuacjach);
- pytania o opinię na temat miejsca kar cielesnych w procesie wychowania dziecka;
- pytania o wiedzę w zakresie omawianej dziedziny (czy osoba brała udział w szkoleniach przygotowujących do pracy z ofiarami przemocy, czy czuje się kompetentna do udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej);
- pytania o sytuację zawodową ankietowanego (rodzaj szkoły, jak długi jest staż obecnie wykonywanej przez niego pracy);
- pytania o lokalną politykę społeczną w dziedzinie pomocy ofiarom przemocy (czy pomoc instytucjonalna na terenie miasta Solec Kujawski jest wystarczająca, co badana osoba chciałaby zmienić, aby pomoc ta była świadczona jak najlepiej);

Nieletnie ofiary przemocy domowej są uczniami lub wychowankami szkół i placówek systemu oświaty. Dzieci i młodzież przebywają w nich przez wiele godzin dziennie. Na pracownikach tych instytucji - nauczycielach, wychowawcach, pielęgniarkach, itp. ciąży więc obowiązek zauważenia symptomów przemocy, udzielenia wsparcia i zorganizowania im wszechstronnej pomocy.

Skuteczność i powodzenie działań podejmowanych w ramach realizowanego wsparcia warunkowana jest stopniem kompetencji, wiedzy i doświadczeń osób pomagających – dlatego uznano, że jest to ważny obszar diagnostyczny.

Zrealizowany projekt badawczy zawierał następujące założenia metodologiczne badań:

- badania miały mieć charakter diagnozy społecznej problemu, w związku z tym zastosowaną metodą była metoda sondażu diagnostycznego, jako dobra metoda służąca gromadzeniu wiedzy o atrybutach i dynamice zjawisk społecznych, oraz opiniach i poglądach wybranych zbiorowości;
- wybraną techniką była technika ankiety, natomiast narzędziami badawczymi były kwestionariusze ankiet, zawierające pytania charakteryzujące respondentów pod kątem socjodemograficznym oraz pytania dotyczące zjawiska przemocy domowej, doświadczeń nauczycieli w zakresie inicjowanych działań w sytuacji przemocy oraz oceny efektywności lokalnego systemu wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy w mieście Solec Kujawski. Kwestionariusze, przygotowane na specjalne potrzeby badania, zostały sporządzone z uwzględnieniem specyfiki przemocy w rodzinie, a także istotnych aspektów związanych z powszechnie występującymi opiniami na ten temat. Ankieta składała się z 21 pytań samodzielnie wypełnianych przez respondenta. Do ankiet dołączono koperty zwrotne, co miało zapewnić respondentom wysoki stopień anonimowości, zmniejszenie odsetka odmów udziału w badaniu oraz zwiększenie komfortu udziału w badaniu i ułatwienie udzielania szczerych odpowiedzi. Jest to szczególnie ważne w wypadku pytań dotyczących wrażliwych tematów. Ankiety wręczane były przez zaproszonych do współpracy pracowników socjalnych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim, współpracujących bezpośrednio z respondentami.

Badania przeprowadzono wśród grupy 50 profesjonalistów (nauczycieli) zawodowo stykających się ze zjawiskiem przemocy na terenie miasta: nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjalnych - Szkoły Podstawowej nr 4 w Solcu Kujawskim, Zespołu Szkół w Solcu Kujawskim (Szkoły Podstawowej nr 1 i Gimnazjum Publicznego nr 1) oraz Gimnazjum Publicznego nr 2 w Solcu Kujawskim – łącznie 50 osób;

Przez termin profesjonalści w całym procesie badawczym rozumie się nauczycieli – osoby zawodowo udzielające specjalistycznego wsparcia i pomocy, zawodowo stykające się lub potencjalnie mogące mieć styczność z problemem przemocy w rodzinie.

Procedura badawcza została przeprowadzona w następującej kolejności :

- kwiecień 2015r. - opracowanie narzędzia badawczego (kwestionariusza ankiety);
- maj 2015r. - przeprowadzenie procesu badawczego wśród nauczycieli. Badaniem objęci zostali nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie miasta Solec Kujawski;
- czerwiec 2015r. – analiza zebranego materiału badawczego, opis, sformułowanie wniosków; sporządzenie pisemnego raportu, przedstawienie otrzymanych wyników badań sondażowych oraz wynikających z nich rekomendacji.

Efektem badań był raport końcowy zawierający materiał empiryczny wynikający z analizy: danych zastanych oraz przeprowadzonych badań ankietowych. W raporcie przedstawione zostały również wnioski i rekomendacje do praktycznych działań, adresowane w szczególności do jednostek funkcjonujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także organów administracji samorządowej mającej wpływ na ich kształtowanie i wdrażanie.

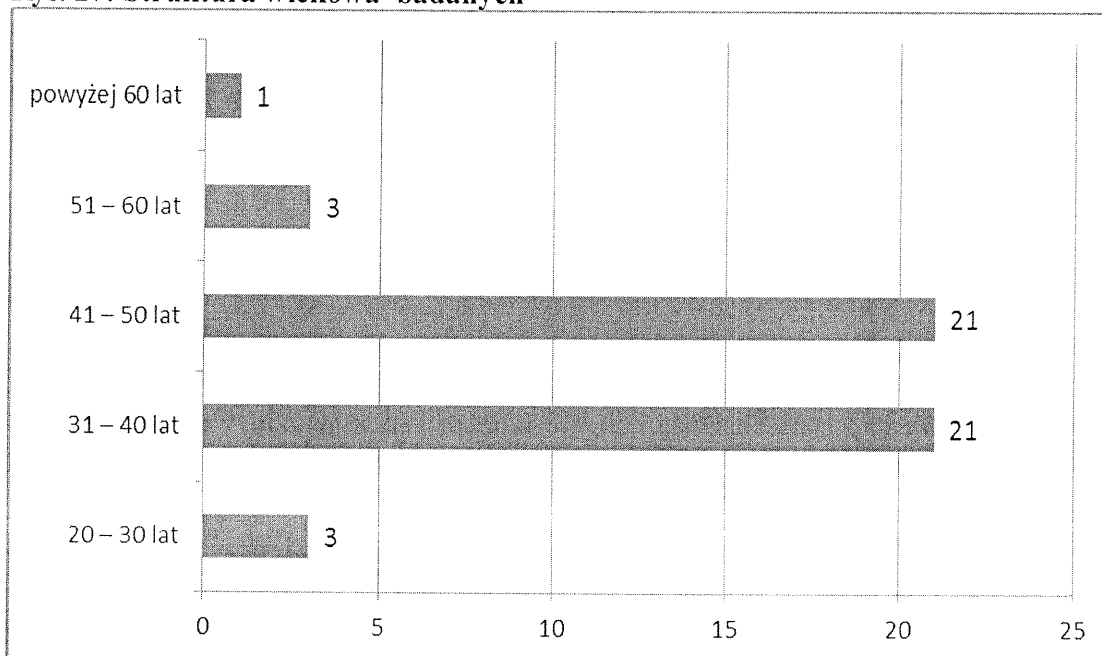
4.2.2. Analiza zastanych danych, dotycząca placówek oświatowych

Według Wikipedii w 2013 roku w gminie Solec Kujawski działało 7 placówek oświatowych, w tym 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – Szkoła Podstawowa nr 4 w Solcu Kujawskim, Zespół Szkół w Solcu Kujawskim (Szkoła Podstawowa nr 1 i Gimnazjum Publiczne nr 1) oraz Gimnazjum Publiczne nr 2 w Solcu Kujawskim. Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w latach 2013/14 uczyło się 1012 uczniów w szkołach podstawowych oraz 481 dzieci w szkołach gimnazjalnych. Szkolnictwo ponadpodstawowe było reprezentowane przez Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych, w którego skład wchodziły: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Policealne Studium Informatyczne, Technikum Ekonomiczne, Technikum Handlowe i Zasadnicza Szkoła Zawodowa. W Solcu Kujawskim znajduje się także Liceum Ogólnokształcące Dla Dorosłych. Dodatkowo funkcjonują 3 przedszkola (w tym 2 niepubliczne) oraz 2 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.

4.2.3. Analiza badań

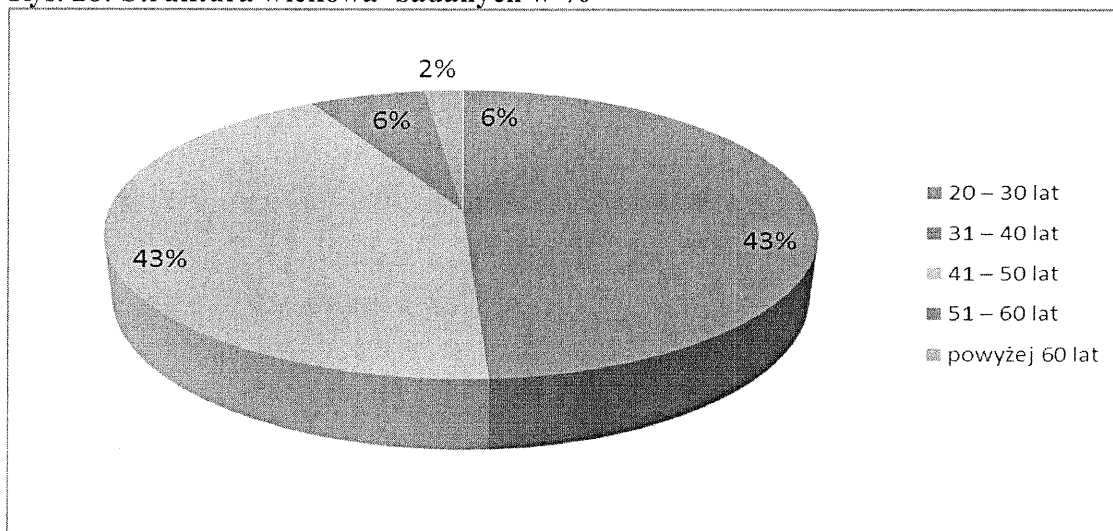
Analiza wyników badań, odnosi się do doświadczeń i postaw wobec problemu przemocy domowej wobec dzieci i gotowości udzielenia wsparcia przez profes. Badaniem objęto 50 nauczycieli wybranych szkół Solca Kujawskiego.

Rys. 27: Struktura wiekowa badanych

Źródło: opracowanie własne

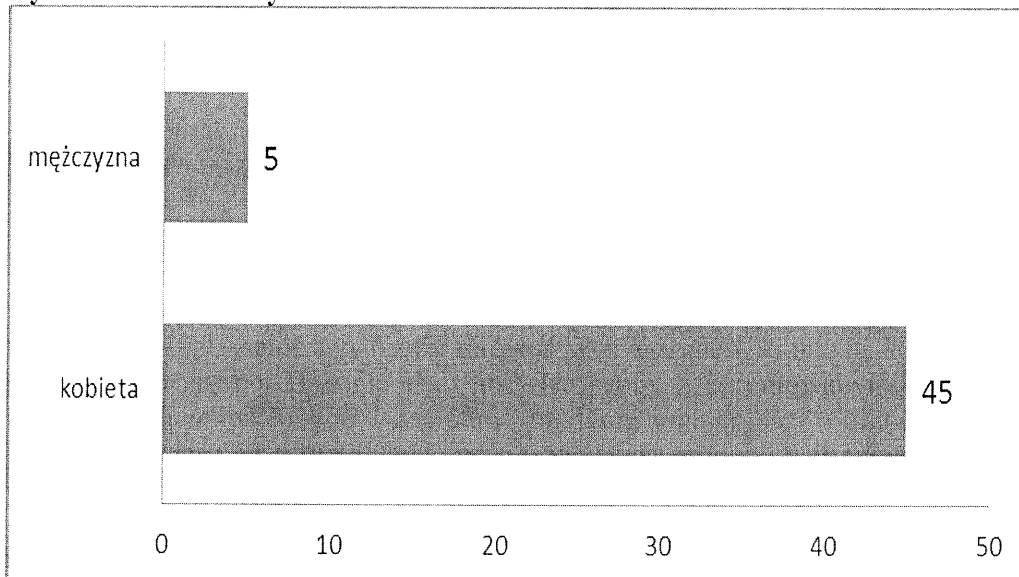
Rys. 28: Struktura wiekowa badanych w %

Źródło: opracowanie własne

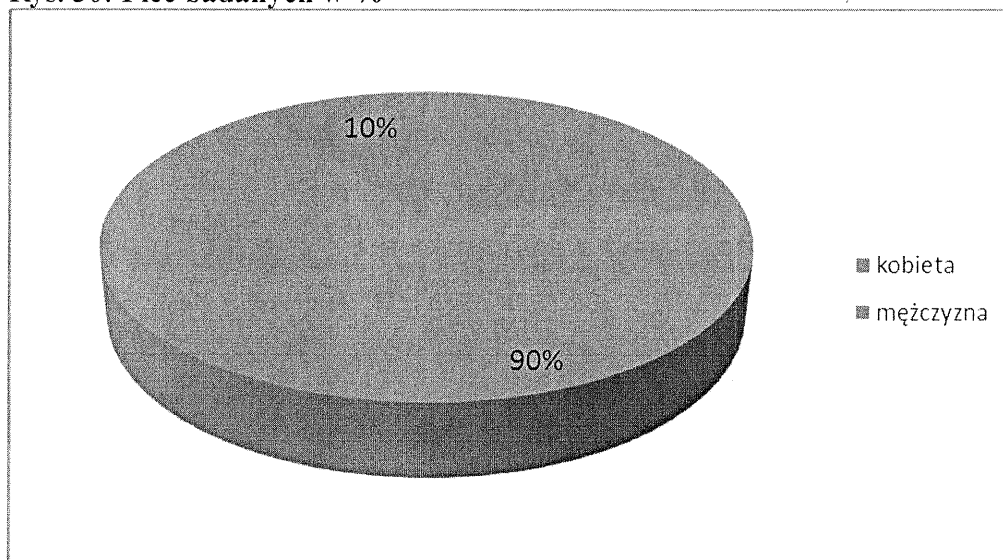
Przy zbieraniu danych do metryczki utworzono pięć kategorii wiekowych, które zostały zaprezentowane na wykresie. Z analizy struktury wiekowej badanych wynika, że najliczniejsze dwie grupy badanych - po 43% z ogółu respondentów biorących udział w badaniu (N=50) stanowiły osoby zarówno w przedziale wiekowym 31-40 lat jak i 41-50 lat. Grupy te liczyły po 21 osób. Były to więc osoby z ugruntowanym, można przypuszczać doświadczeniem osobistym i zawodowym. Drugą mniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 20-30 lat i 51-60 lat (równo po 6% w każdej grupie). Najmniejsza grupa badanych to osoby w wieku powyżej 60 lat reprezentowana przez jedną osobę.

Rys. 29: Płeć badanych

Źródło: opracowanie własne

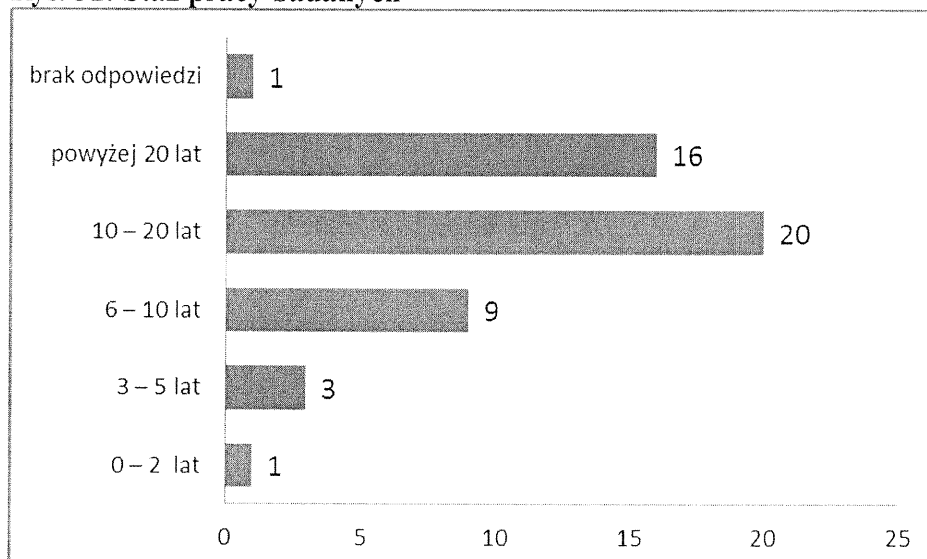
Rys. 30: Płeć badanych w %

Źródło: opracowanie własne

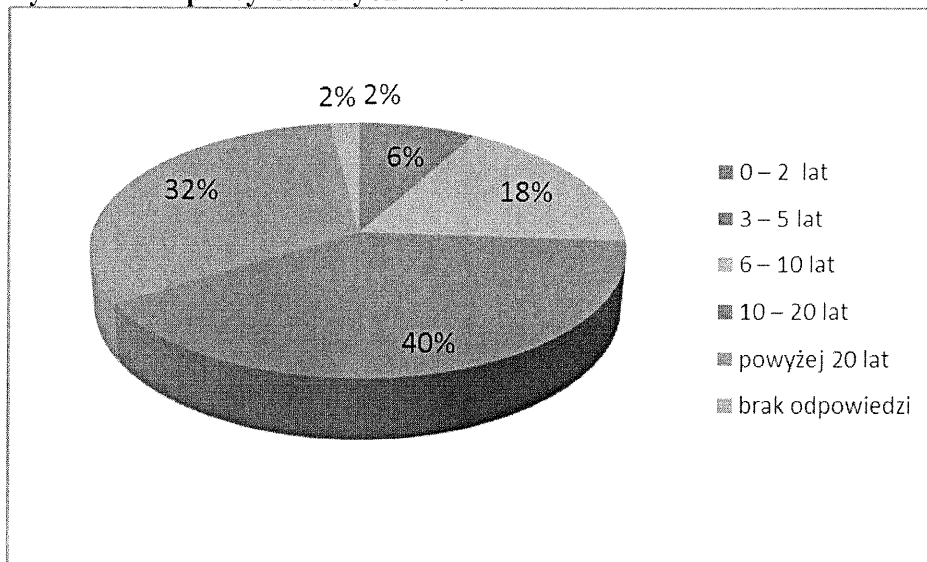
Grupa badanych składała się z 50 osób. Pod względem płci zdominowana była przez kobiety, których liczba (n=45) stanowiła 90 % ogółu badanych, liczba mężczyzn (n=5) stanowiła 10% populacji w badanej grupie. Sytuację tą obrazują poniższe rysunki.

Rys. 31: Staż pracy badanych

Źródło: opracowanie własne

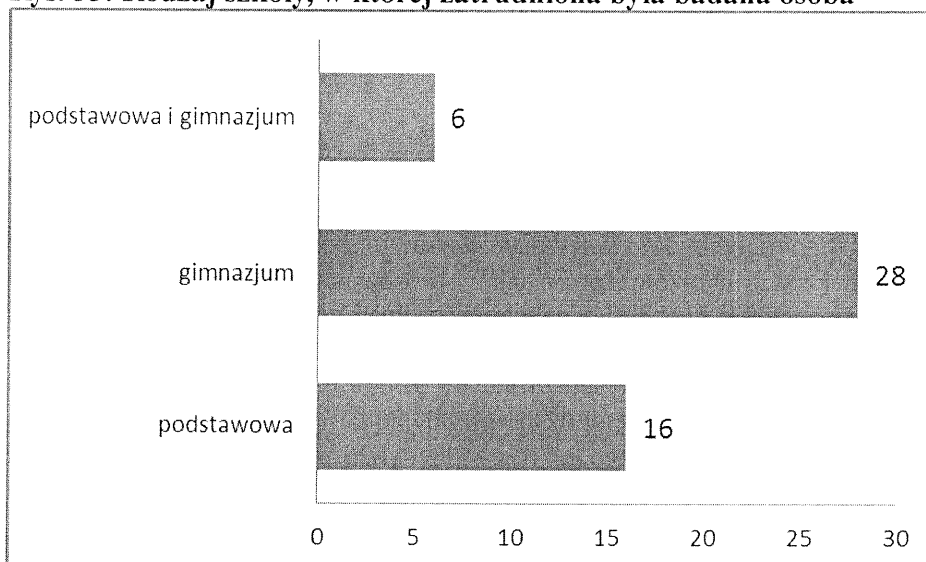
Rys. 32: Staż pracy badanych w %

Źródło: opracowanie własne

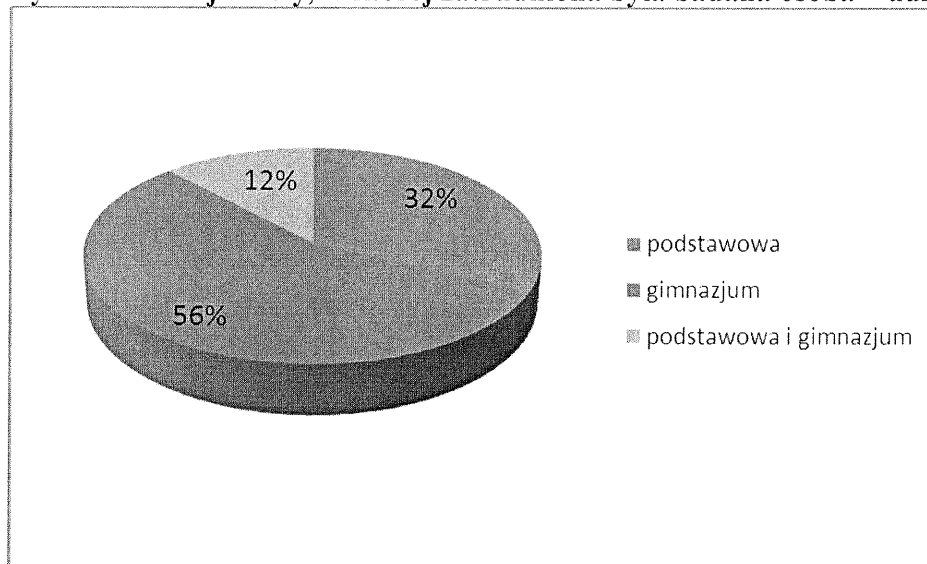
Rysunki 5 i 6 obrazują zróżnicowany staż pracy badanych. Utworzono pięć kategorii : kategoria osób pracujących od 0 do 2 lat reprezentowana przez jedną osobę, co stanowi 2% ogółu badanych; kategoria osób pracujących od 3 do 5 lat stanowiąca 6 % ogółu badanych, czyli 3 osoby; kategoria osób pracujących od 6 do 10 lat to 9 osób, czyli 18 % ogółu badanych; najliczniejsza grupa reprezentowana przez 20 osób, czyli 40% ogółu badanych to osoby w kategorii osób pracujących od 10-20 lat oraz kategoria osób pracujących powyżej 20 lat stanowiąca 32% ogółu badanych, czyli 16 osób. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 33: Rodzaj szkoły, w której zatrudniona była badana osoba

Źródło: opracowanie własne

Rys. 34: Rodzaj szkoły, w której zatrudniona była badana osoba – udział %

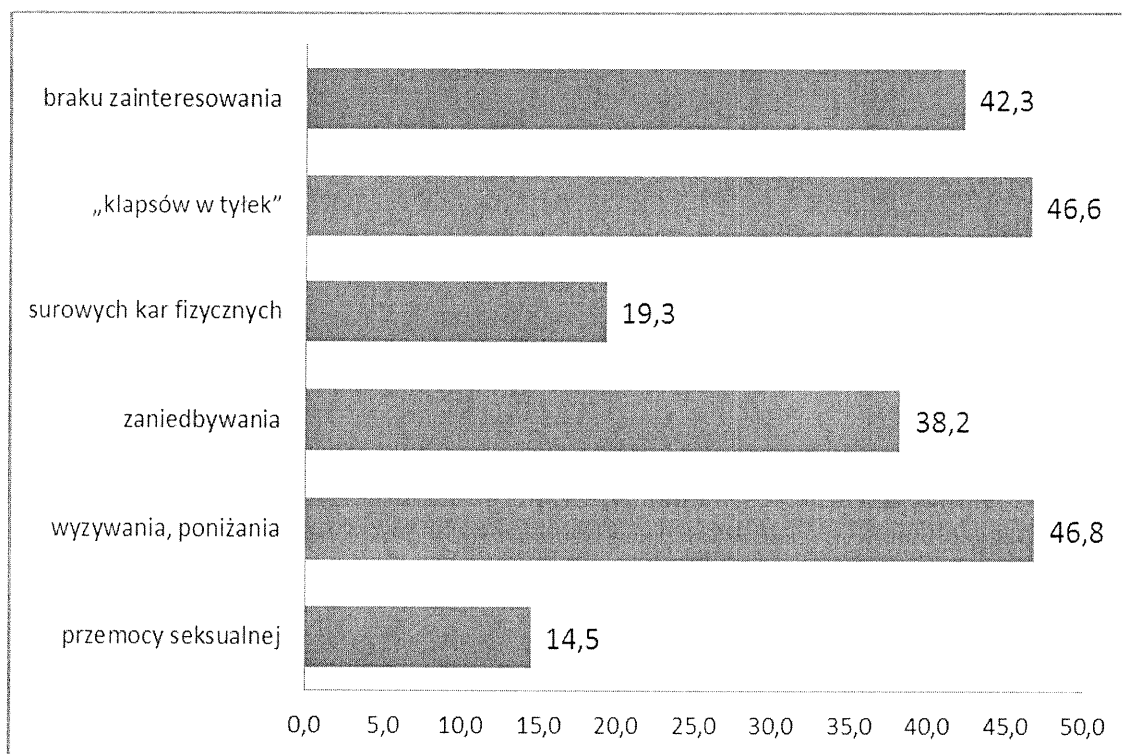
Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło rodzaju szkoły, w której zatrudniona była ankietowana osoba. Badania przeprowadzane były wśród nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjalnych - Szkoły Podstawowej nr 4 w Solcu Kujawskim, Zespołu Szkół w Solcu Kujawskim (Szkoły Podstawowej nr 1 i Gimnazjum Publicznego nr 1) oraz Gimnazjum Publicznego nr 2 w Solcu Kujawskim – łącznie 50 osób. Najwięcej osób reprezentowali nauczyciele gimnazjów – 28 osób, co stanowi 56% badanych. Na drugim miejscu znaleźli się nauczyciele szkół podstawowych- 16 osób, czyli 32% ogółu badanych. Z uwagi zapewne, iż badanie przeprowadzane było w Zespole Szkół obejmującym szkołę podstawową i gimnazjum 6 osób, czyli 12% ogółu badanych to nauczyciele zatrudnieni w obu typach szkół.

Z racji wykonywanego zawodu, posiadanej wiedzy i kompetencji nauczyciele powinni mieć rozeznanie w realnym obrazie problemu przemocy. Jak wynika z wielu badań rzeczywiste przejawy przemocy domowej są znacznie wyższe, niż te, które odzwierciedlają statystyki. Pytanie miało dać odpowiedź, czy obiektywnie wysoka skala krzywdzenia dzieci w Polsce znajdzie odzwierciedlenie w odpowiedziach ankietowanych.

Ankietowanych poproszono o wskazanie procentowego udziału dzieci dotkniętych poszczególnym rodzajem przemocy w stosunku do łącznej ilości dzieci. Skonstruowano następujące pytanie: Ile procent dzieci (na skali od 1 do 100%) według Pani/Pana w naszym kraju doświadcza poszczególnych rodzajów przemocy. Na poniższych wykresach zaprezentowano średnie wyniki z otrzymanych odpowiedzi.

Rys. 35: Skala krzywdzenia dzieci w Polsce w subiektywnej ocenie ankietowanych (Ile procent dzieci (na skali od 1 do 100%) według Pani/Pana w naszym kraju doświadcza)

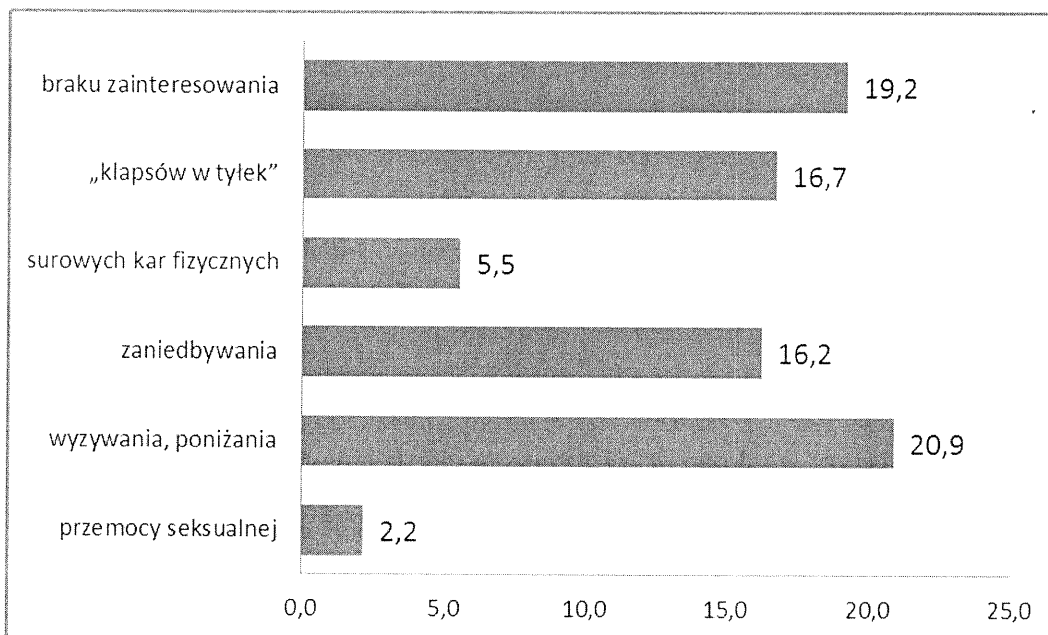
Źródło: opracowanie własne

Według nauczycieli najczęstszą formą stosowanej wobec dzieci przemocy w Polsce jest wyzywanie i poniżanie - tej formy przemocy doświadcza 46,8 % dzieci. Niewiele mniej, bo 46,6 % dzieci "klapsów w tyłek". W subiektywnej ocenie badanych braku zainteresowania doświadcza 42,3 % dzieci, natomiast zaniedbywania 38,2 %. Surowych kar fizycznych doświadcza według nauczycieli 19,3% dzieci, przemocy seksualnej 14,5 % dzieci.

W odniesieniu do badań ogólnopolskich m.in. Fundacji Dzieci Niczyje wskazania nauczycieli są wyższe niż te wynikające z dostępnych w Polsce badań. Może to wynikać z coraz częściej nagłaśnianych przez media przypadków stosowania przemocy wobec dzieci a także z coraz liczniejszych kampanii społecznych uświadamiających niedoszacowanie skali problemu.

Rys. 36: Skala krzywdzenia dzieci uczących się w szkole, w której pracują ankietowani -w ich subiektywnej ocenie (Ile procent dzieci (na skali od 1 do 100%) uczących się w Pani/Pana szkole doświadcza)

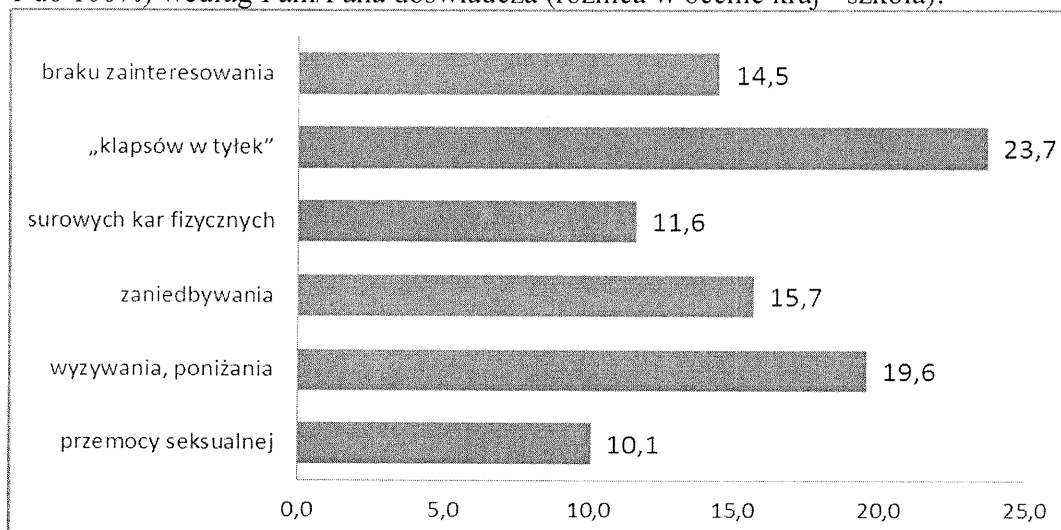

Źródło: opracowanie własne

Poproszono nauczycieli o ocenę skali przemocy, jakiej doświadczają dzieci uczące się w ich szkole. Jak pokazuje powyższy wykres nauczyciele szacują, że ich podopieczni najrzadziej doświadczają przemocy seksualnej - 2,2% oraz surowych kar fizycznych - 5,5% dzieci. Znacznie więcej, bo 16,7% dzieci doświadcza "klapsów w tyłek" a 16,2% zaniedbywania. Najczęstszą formą przemocy, jakiej doświadczają dzieci ze szkoły, w której uczą ankietowani to brak zainteresowania - 19,2% i najwięcej, bo 20,9% doświadcza wyzywania i poniżania.

Porównując odpowiedzi ankietowanych dotyczące skali krzywdzenia dzieci w kraju i we własnej szkole (rysunek nr 11) wyraźnie widać, że w przypadku każdej formy krzywdzenia nauczyciele znacznie lepiej oceniają sytuację w szkole, w której uczą. Różnice te mogą wynikać z tendencji do idealizowania własnego środowiska, wypierania i "potrzeby niewidzenia" tego co trudne i traktowania problemu przemocy wobec dzieci jako problemu innych. Może to być również wynikiem patrzenia na problem przez pryzmat własnych doświadczeń a patrzenie na skalę krzywdzenia dzieci w kraju przez pryzmat doniesień medialnych.

Rys. 37: Skala krzywdzenia dzieci w Polsce, a uczących się w szkole, w której pracują ankieterzy – średnia różnica w ich subiektywnej ocenie (Ile procent dzieci (na skali od 1 do 100%) według Pani/Pana doświadcza (różnica w ocenie kraj - szkoła):

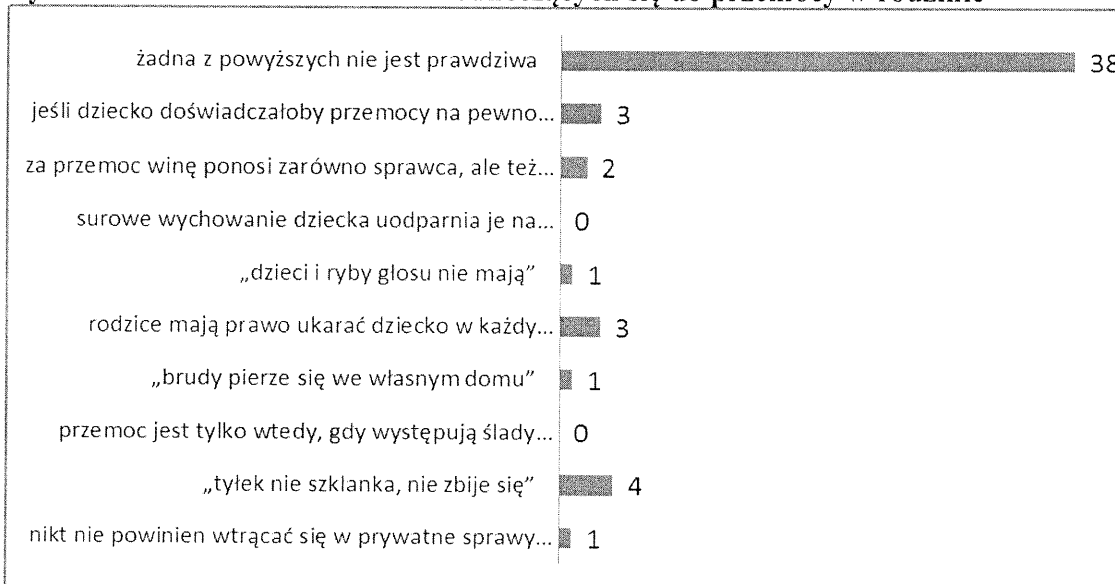

Źródło: opracowanie własne

Analizując różnice w poszczególnych wskazaniach skali przemocy wśród dzieci w kraju i w szkole, w której pracują ankieterzy na 222 wskazania objęte tą analizą tylko w 10 przypadkach (5%) ankieterzy wskazali, iż skala przemocy w szkole jest większa niż w kraju, w 45 przypadkach (20%) skala przemocy jest taka sama w kraju i szkole, natomiast aż 167 wskazań (75%) przedstawia, iż skala przemocy w szkole jest niższa niż w kraju.

Ankieterzy przedstawiono twierdzenia odnoszące się do potocznie funkcjonujących mitów i stereotypów sprzyjających przemocy, usprawiedliwiających ją. Pytania próbowały określić postawy nauczycieli wobec nich.

Rys. 38: Prawdziwość stwierdzeń odnoszących się do przemocy w rodzinie

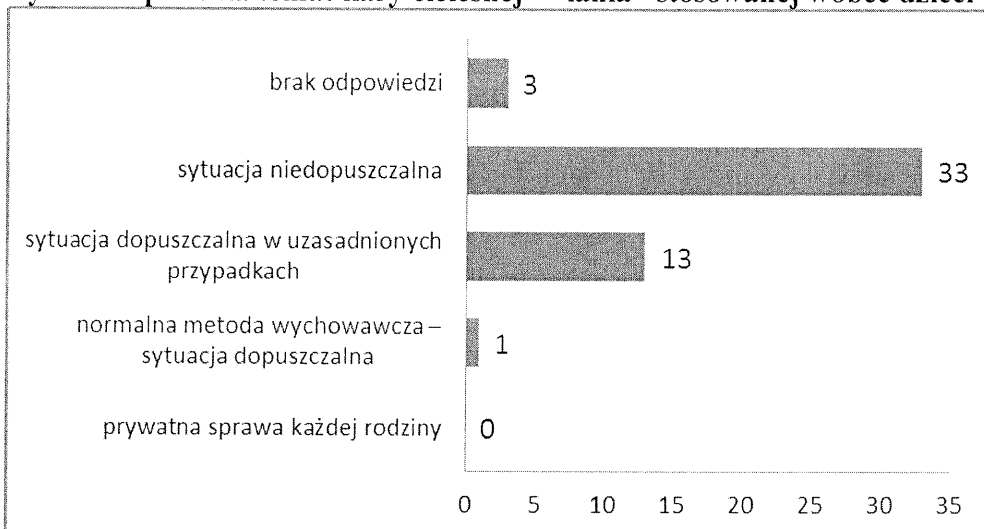

Źródło: opracowanie własne

Wydawać by się mogło, że profesjonaliści pracujący z dziećmi i mający doświadczenia z przemocą wobec dzieci nie powinni mieć wątpliwości, iż żadne z powyższych twierdzeń nie jest prawdziwe. W przeważającej większości nauczyciele tak właśnie odpowiedzieli – 38 twierdzących odpowiedzi na to pytanie. Jednak 4 osoby uznały, że "tyłek nie szklanka, nie zbije się", 3 osoby są przekonane, że jeśli dziecko doświadczałoby przemocy na pewno powiedziałoby komuś o tym, tyle samo twierdzi, że rodzice mają prawo ukarać dziecko w każdy sposób, który uznają za stosowny. Dwie osoby spośród badanych uważa, iż za przemoc winę ponosi zarówno sprawca, ale też w pewnym stopniu ofiara. Po jednym głosie otrzymały twierdzenia: "dzieci i ryby głosu nie mają", "brudny pierze się we własnym domu", "nikt nie powinien wtrącać się w prywatne sprawy rodziny".

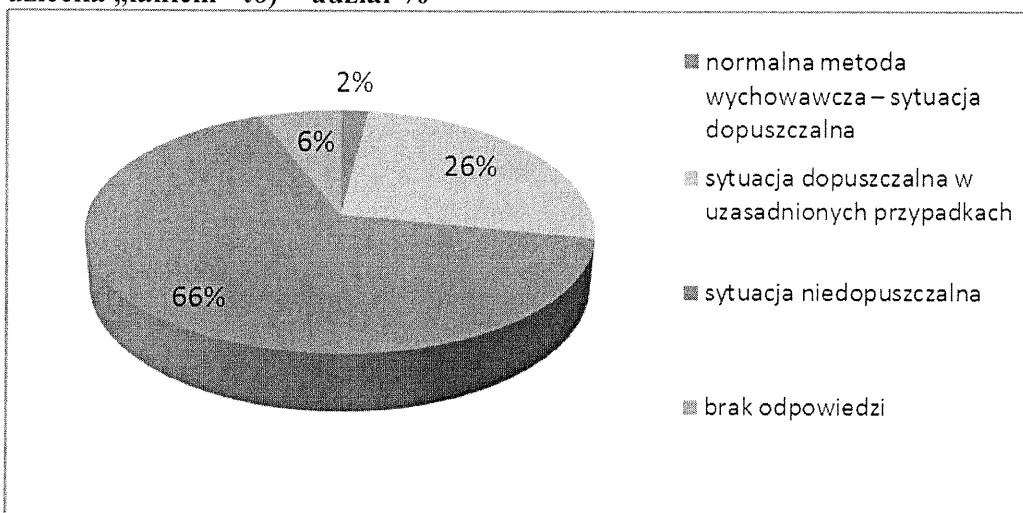
Nauczyciele, jako profesjonaliści pracujący z dziećmi mają wiedzę na temat metod wychowawczych stosowanych przez rodziców wobec dzieci, mają też własne doświadczenia w kontakcie z dziećmi. W postawionych pytaniach: „Ukaranie dziecka laniem to...” oraz „Czy według Pani/Pana dawanie lania jest uzasadnione, gdy...” celowo użyto formy potocznej "lanie" zamiast "bicie". Wiedza pedagogiczna zdobyta w trakcie przygotowania do zawodu powinna przygotować nauczycieli do rozpoznawania i prawidłowego nazywania dysfunkcji pojawiających się w procesie wychowawczym.

Rys. 39: Opinie na temat kary cielesnej - "lania" stosowanej wobec dzieci

Źródło: opracowanie własne

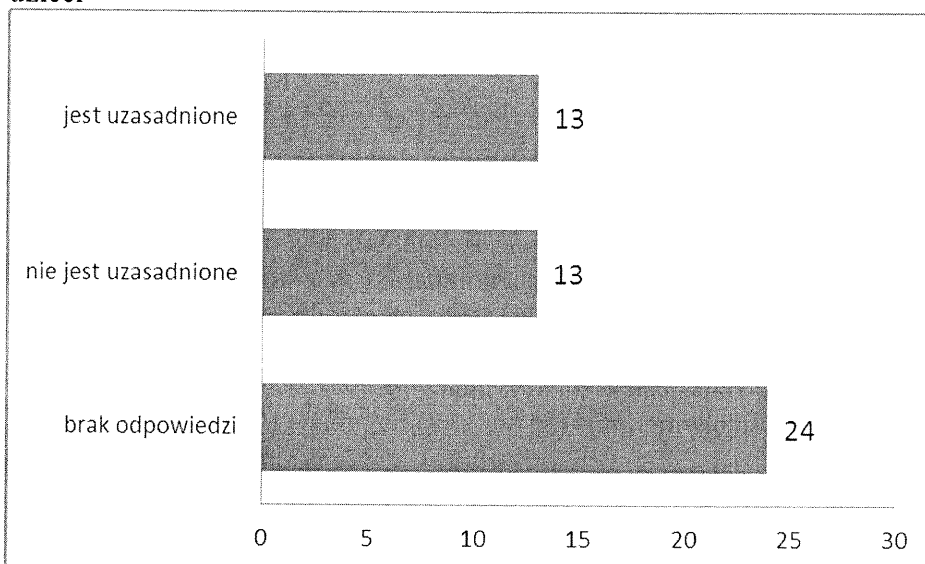
Rys. 40: Opinie na temat kary cielesnej - "lania" stosowanej wobec dzieci (Ukaranie dziecka „laniem” to) – udział %

Źródło: opracowanie własne

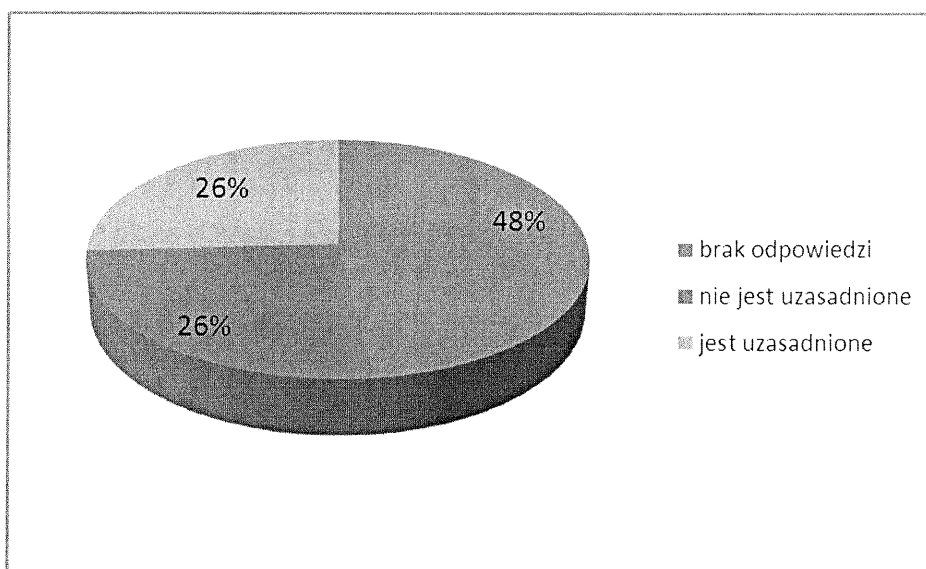
Wprawdzie większość spośród badanych, bo 33 osoby odpowiedziały, iż "ukaranie dziecka laniem to sytuacja niedopuszczalna", to 13 osób uznało, że "ukaranie dziecka laniem to sytuacja dopuszczalna w uzasadnionych przypadkach", jedna osoba stwierdziła, że jest to "normalna metoda wychowawcza – sytuacja dopuszczalna". Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie. Opinie badanych na temat kary cielesnej - "lania" stosowanej wobec dzieci w procesie wychowania można uznać, jako ogólne nastawienie do przemocy wobec dzieci. Należy nadmienić, iż w polskim prawie stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest zabronione.

Rys. 41: Opinie na temat uzasadnienia dla kary cielesnej - "lania" stosowanej wobec dzieci

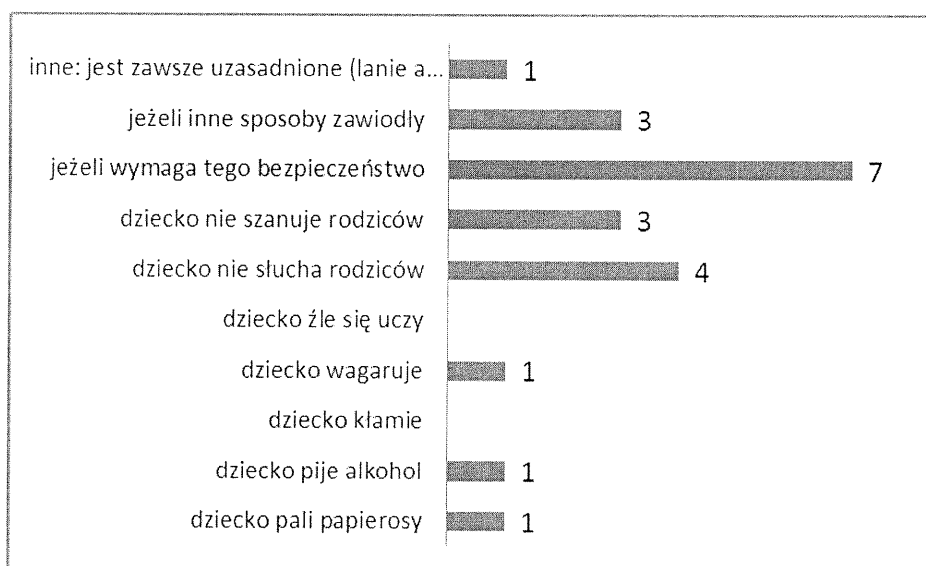
Źródło: opracowanie własne

Rys. 42: Opinie na temat uzasadnienia dla kary cielesnej - " lania" stosowanej wobec dzieci – udział %

Źródło: opracowanie własne

Rys. 43: Opinie na temat uzasadnienia dla kary cielesnej - " lania" stosowanej wobec dzieci – wskazania kiedy jest uzasadnione według ankietowanych

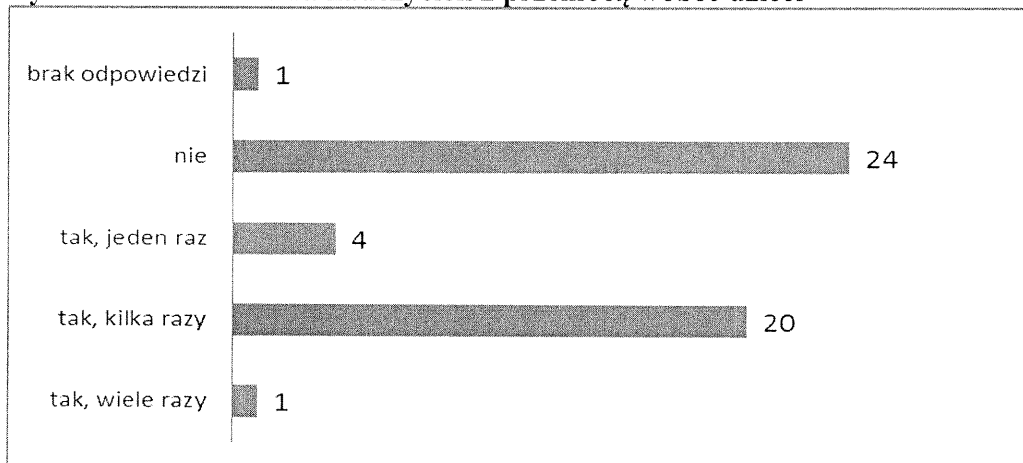

Źródło: opracowanie własne

Jak widać na wykresach większość badanych (24 osoby – 48%) nie udzieliła na to pytanie odpowiedzi. Wśród nich 20, to osoby, które w pytaniu poprzednim stwierdziły, iż "lanie" to sytuacja niedopuszczalna. Brak uzasadnienia dla "lania" potwierdziło 13 osób. Tyle samo osób stwierdziło, iż "lanie" jest uzasadnione: jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo (7 wskazań), dziecko nie słucha rodziców (4 wskazania), po trzy wskazania - gdy dziecko nie szanuje rodziców oraz jeżeli inne sposoby zawiodły. "Lanie" jest uzasadnione gdy: dziecko

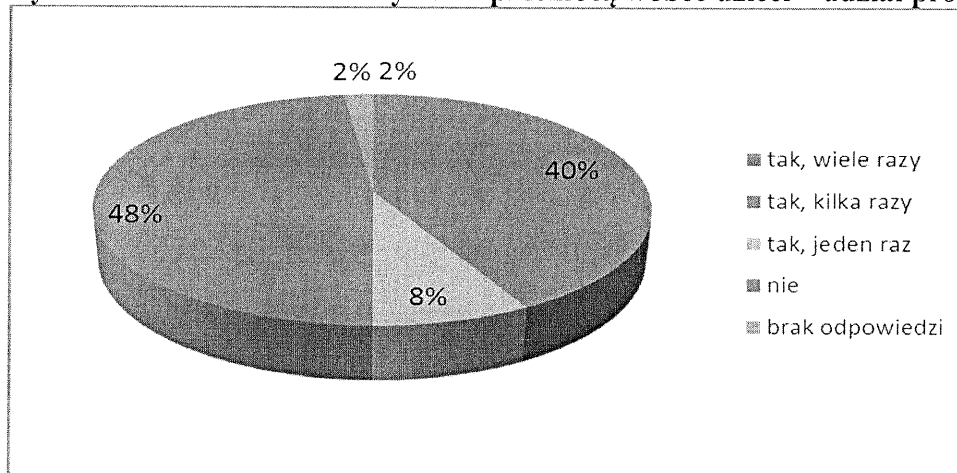
pali papierosy, dziecko pije alkohol, dziecko wagaruje otrzymało po jednym wskazaniu. Jedna osoba odpowiedziała: "jest zawsze uzasadnione lanie a nie "katowanie".

Rys. 44: Doświadczenia nauczycieli z przemocą wobec dzieci

Źródło: opracowanie własne

Ry. 45: Doświadczenia nauczycieli z przemocą wobec dzieci – udział procentowy

Źródło: opracowanie własne

Jednym z celów badawczych było poznanie doświadczeń nauczycieli związanych z przemocą w stosunku do dzieci. Pytani o to, czy w ciągu ostatnich dwóch lat spotkali się z sytuacją lub mieli podejrzenie, że w stosunku do dziecka jest stosowana przemoc w rodzinie najczęściej osób, bo aż 24 odpowiedziało przecząco. Wynika z tego, iż prawie połowa nauczycieli (48%) w ciągu ostatnich dwóch nie spotkała się z problemem przemocy wobec dziecka w rodzinie. Kilka razy spotkało się 40% badanych; jeden raz 4 osoby, czyli 8% badanych. Jedna osoba odpowiedziała, iż z przemocą w stosunku do dzieci w swojej pracy w ciągu ostatnich dwóch lat spotkała się wiele razy. Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 46: Doświadczenia nauczycieli z przemocą wobec dzieci - rodzaje przemocy

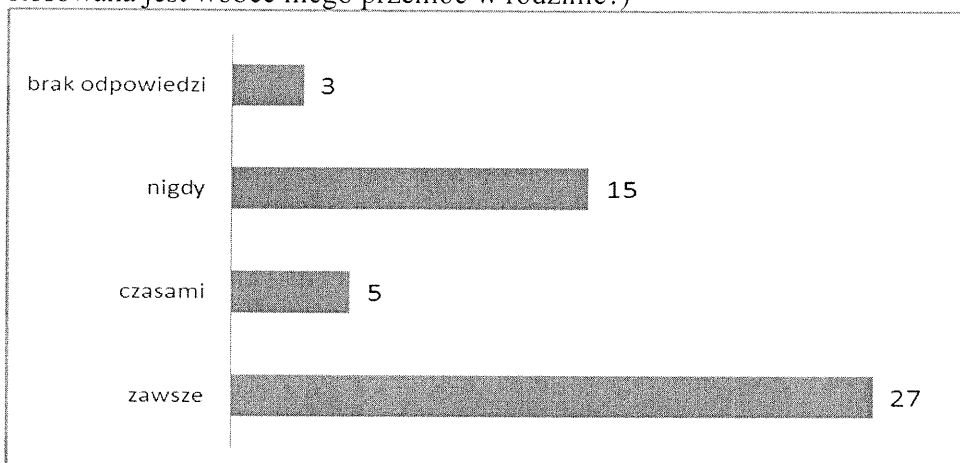

Źródło: opracowanie własne

Znaczna większość badanych nauczycieli spotykała się w swojej pracy z zaniedbywaniem dziecka i brakiem zainteresowania - kolejno 40 i 41 osób spotkało się z tym rodzajem i formą przemocy wobec dzieci. Z wyzywaniem i poniżaniem dziecka spotkało się 28 osób, czyli więcej niż połowa ankietowanych. "Klapsy w tyłek" wskazało 15 osób, a ze stosowaniem surowych kar fizycznych wobec dzieci spotkało się 7 nauczycieli; jedna osoba spotkała się z przemocą seksualną stosowaną wobec dziecka. W odpowiedzi na to pytanie 5 osób deklaruje, iż nie spotkało się z przemocą domową.

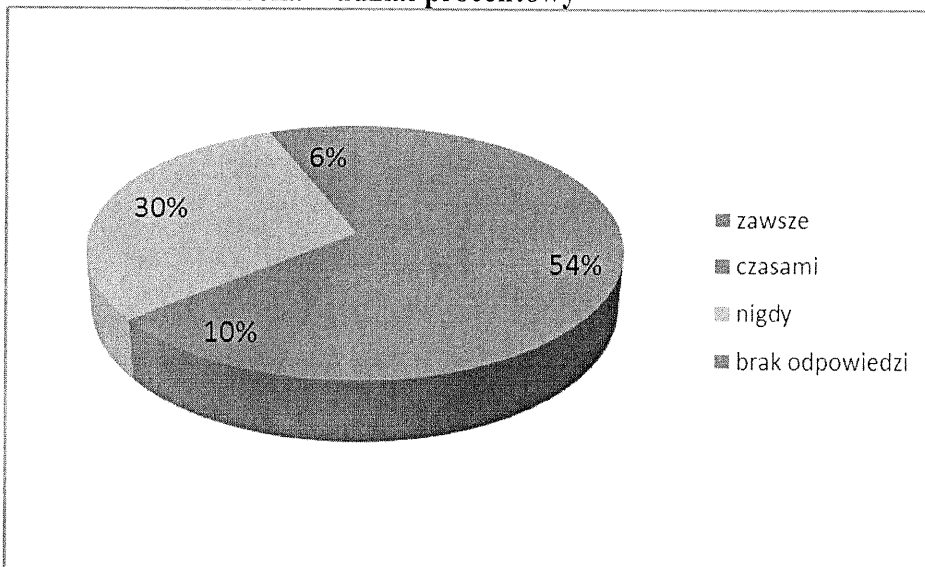
Wskazania badanych w tym pytaniu są zastanawiające w kontekście odpowiedzi udzielonych na pytanie o to, czy w ciągu ostatnich dwóch lat spotkali się z sytuacją lub mieli podejrzenie, że w stosunku do dziecka jest stosowana przemoc w rodzinie, gdzie 24 osoby deklarowały, iż w **ciągu ostatnich dwóch lat w swojej pracy zawodowej nie spotkali się z sytuacją lub nie mieli podejrzenia, że w stosunku do dziecka jest stosowana przemoc w rodzinie.**

Rys. 47: Osobiste interwencje w sytuacji przemocy lub podejrzenia przemocy w stosunku do dziecka (Czy osobiście w ciągu ostatnich dwóch lat interweniowała Pani/interweniował Pan gdy dziecko skarżyło się lub miała Pani/miał Pan podejrzenie, że stosowana jest wobec niego przemoc w rodzinie?)

Źródło: opracowanie własne

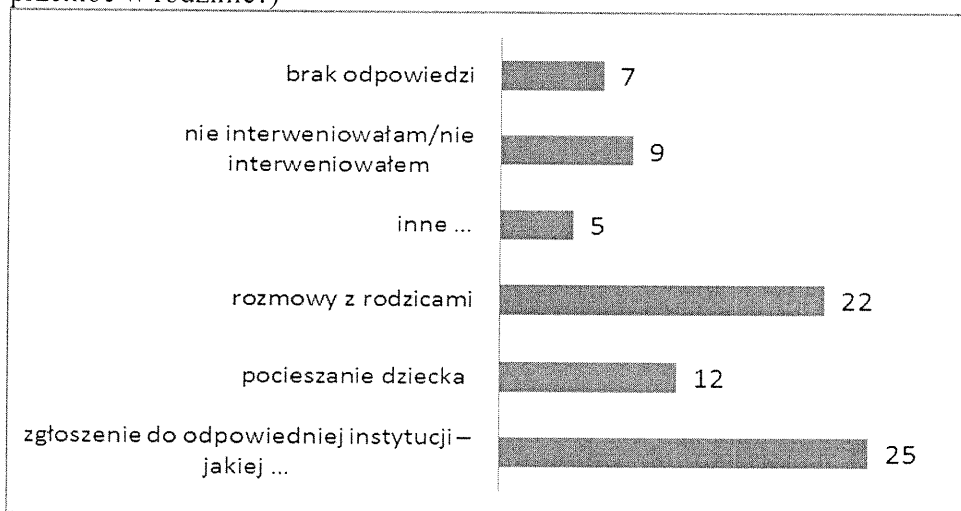
Rys. 48: Osobiste interwencje w sytuacji przemocy lub podejrzenia przemocy w stosunku do dziecka – udział procentowy

Źródło: opracowanie własne

Badani nauczyciele zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie dotyczące interweniowania w przypadku dziecka, które skarży się lub istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy. Większość (54%) twierdzi, że interweniuje zawsze, 10% czasami. Piętnaście osób, czyli 30% ankietowanych odpowiedziało, że nigdy nie interweniowało. Są to w większości (14 osób) Ci sami respondenci, którzy deklarowali, iż nie spotkali się z sytuacją przemocy wobec dziecka w swojej pracy zawodowej. Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 49: Osobiste interwencje w stosunku do dziecka w sytuacji przemocy lub podejrzenia przemocy (W jaki sposób interweniowała Pani/interweniował Pan w sytuacji, gdy dziecko skarżyło się lub miała Pani/miał Pan podejrzenie, że stosowana jest wobec niego przemoc w rodzinie?)

Źródło: opracowanie własne

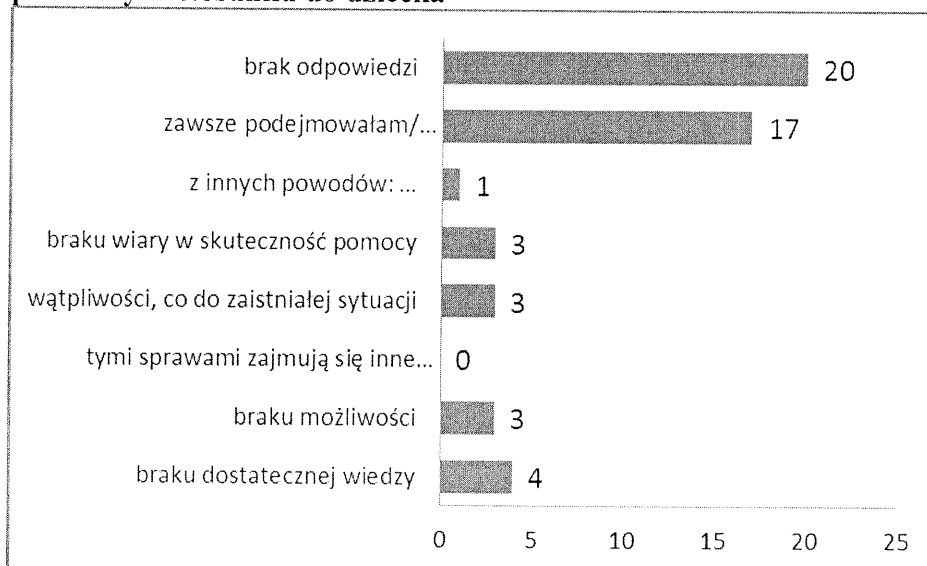

Podjęta przez nauczycieli interwencja w stosunku do dziecka, które skarży się lub istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy opierała się przede wszystkim na zgłoszeniu do odpowiedniej instytucji. W taki sposób odpowiedziało 25 osób. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej został wskazany pięć razy, jeden raz Policja i Sąd. Największą ilość wskazań przy pytaniu dotyczącym odpowiedniej instytucji i w jaki inny sposób interweniowały badane osoby uzyskał „pedagog szkolny”- 19 wskazań, trzy osoby wskazały psychologa, tyle samo dyrektora szkoły. W odpowiedziach, jako sposób interwencji pojawiła się "rozmowa z dzieckiem " oraz "pomoc w postaci używanej odzieży, książek, zabawek".

Rozmowy z rodzicami potwierdziły 22 osoby, pocieszenie dziecka 12 osób. Wśród ankietowanych dziewięć osób przyznało, iż nie interweniowały; siedem nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Niepokojące jest to, że nauczyciele rzadko zgłaszają przypadki przemocy wobec dzieci instytucjom z którymi zobowiązane są współpracować w takich sytuacjach a także brak odzwierciedlenia deklarowanych zgłoszeń i zauważania przemocy wobec dzieci w uruchomionych procedurach "Niebieskie Karty".

Rys. 50: Powody nie podejmowania interwencji w sytuacji przemocy lub podejrzenia przemocy w stosunku do dziecka

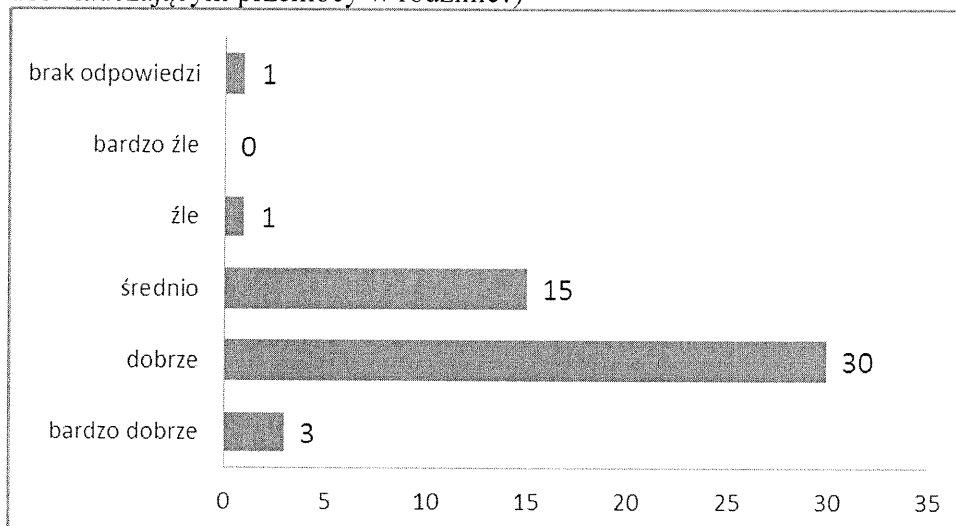

Źródło: opracowanie własne

W pytaniu tym starano się uzyskać informację dotyczącą powodów nie podejmowania interwencji wobec dzieci skarżących się na doświadczenie przemocy a także wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy.

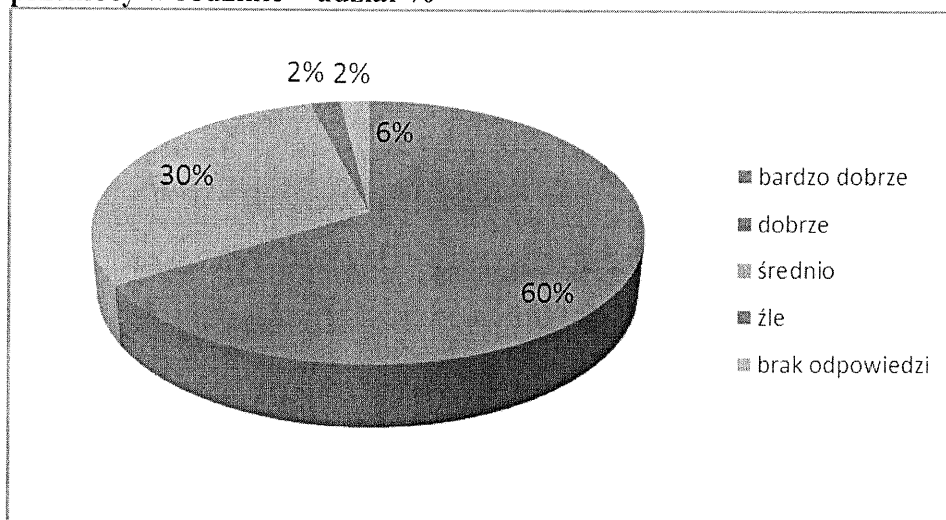
Największa liczba osób, bo aż 20 nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. Jest wśród nich 15 osób, które wcześniej deklarowało, iż nie spotkało się z przemocą w stosunku do dziecka w pracy zawodowej. Zawsze podejmowało interwencję 17 osób. Brak reakcji na zgłaszaną przez dziecko przemoc lub podejrzenie stosowania przemocy wobec dziecka wynikał w czterech przypadkach z braku dostatecznej wiedzy; po trzy wskazania pojawiły się z "braku wiary w skuteczność pomocy", "wątpliwości, co do zaistniałej sytuacji" i "braku możliwości". Jedna osoba odpowiedziała "nie posiadałam wiedzy, nie podejrzewałam, więc nie interweniowałam".

Rys. 51: Ocena kompetencji własnych do pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie (Jak ocenia Pani/Pan swoją wiedzę i umiejętności pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie?)

Źródło: opracowanie własne

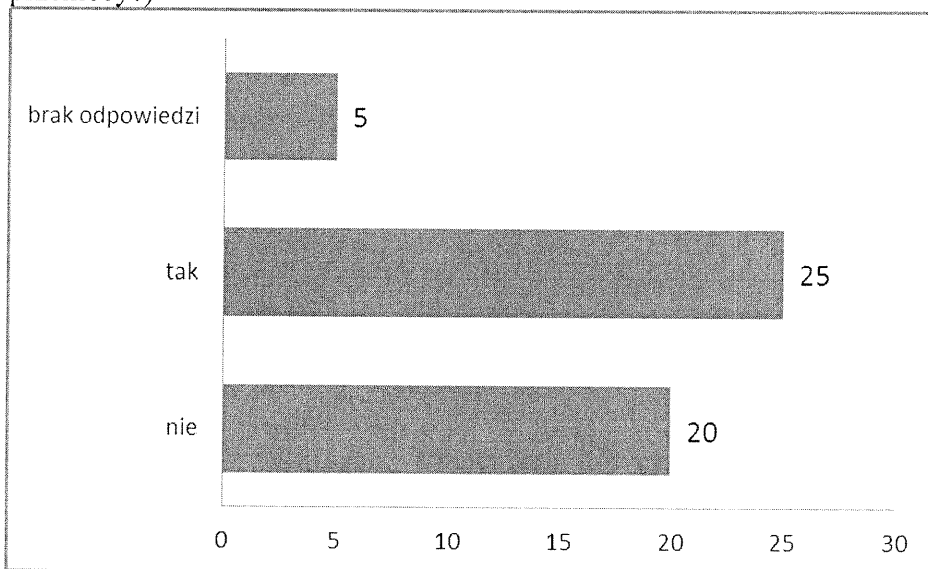
Rys. 52: Ocena kompetencji własnych do pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie – udział %

Źródło: opracowanie własne

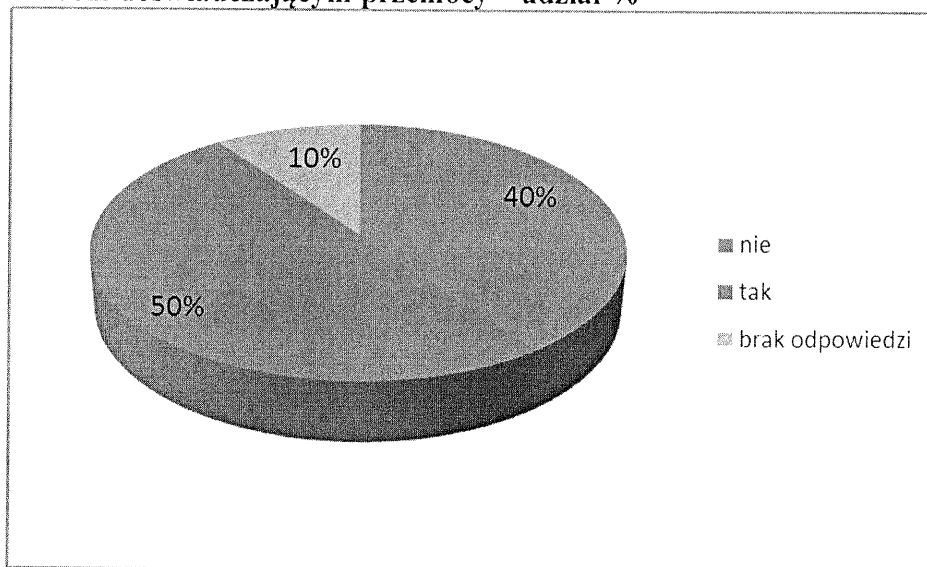
W kolejnym pytaniu zapytano respondentów jak oceniają swoją wiedzę i umiejętności pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie? W zdecydowanej większości, bo aż w 60% nauczyciele czują się dobrze przygotowani do udzielania pomocy osobom uwikłanym w przemoc; 15% ocenia "średnio" swoją wiedzę i kompetencje, 6% bardzo dobrze; 2% źle. Nie było wskazania "bardzo źle". Jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 53: Udział w kursach, szkoleniach dotyczących przemocy w rodzinie, pomocy osobom doświadczającym przemocy (Czy uczestniczyła Pani/ uczestniczył Pan w kursach, szkoleniach dotyczących przemocy w rodzinie, pomocy osobom doświadczającym przemocy?)

Źródło: opracowanie własne

Rys. 54: Udział w kursach, szkoleniach dotyczących przemocy w rodzinie, pomocy osobom doświadczającym przemocy – udział %

Źródło: opracowanie własne

W ankiecie zawarte było również pytanie o przebyte kursy, szkolenia dotyczące przemocy w rodzinie, pomocy osobom doświadczającym przemocy.

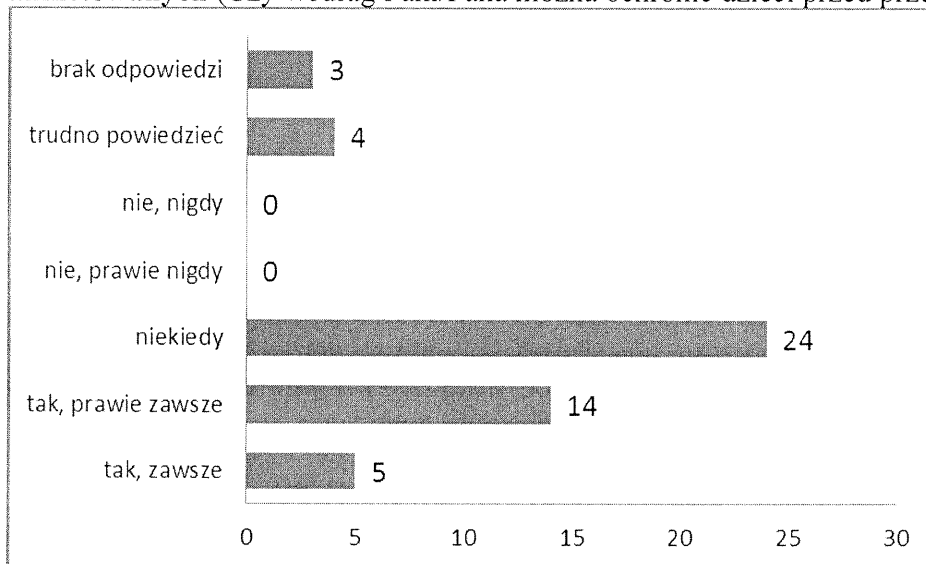
Na pytanie to połowa ankietowanych (50%) odpowiedziała twierdząco. Dwadzieścia osób (40%) deklaruje, iż nie uczestniczyło w takich szkoleniach; pięć osób (10%) nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Z osób, które potwierdziły uczestnictwo w kursach i szkoleniach dotyczących

przemocy w rodzinie ani jedna nie potrafiła podać nazwy kursu, szkolenia. Nauczyciele dość ogólnikowo odpowiadali na pytanie "w jakich..." podając w pięciu przypadkach "rady szkoleniowe, pedagogiczne"; pięć osób odpowiedziało "nie pamiętam nazwy, tytułów, ;nie jestem w stanie podać"; sześć osób odpowiedziało: "organizowanych w placówce; ogólne kursy; organizowanych dla nauczycieli; kursy, studia; szkolenie; pedagogizacja".

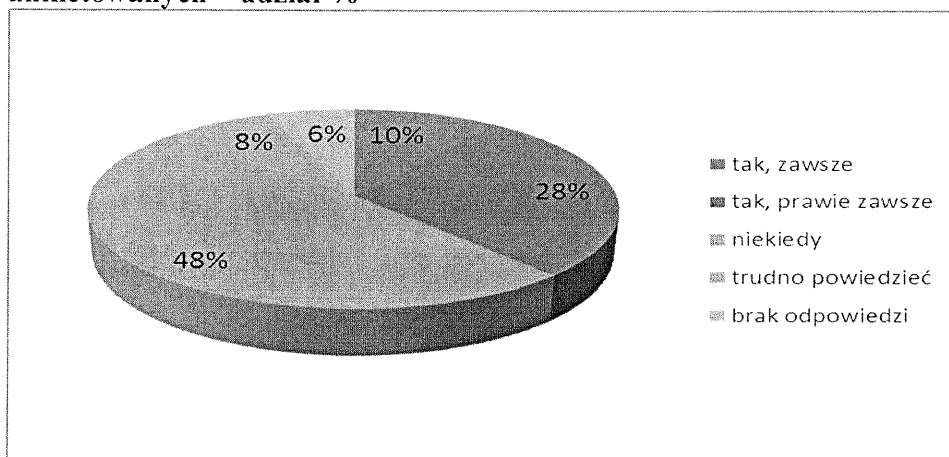
W związku z powyższymi odpowiedziami uzasadniony wydaje się być niepokój o jakość i skuteczność świadczonej pomocy dzieciom i rodzinom doświadczającym przemocy. Praca w obszarze pomagania wymaga bowiem profesjonalnej wiedzy i przygotowania.

Rys. 55: Skuteczność ochrony dzieci przed przemocą w subiektywnej ocenie ankietowanych (Czy według Pani/Pana można ochronić dzieci przed przemocą?)

Źródło: opracowanie własne

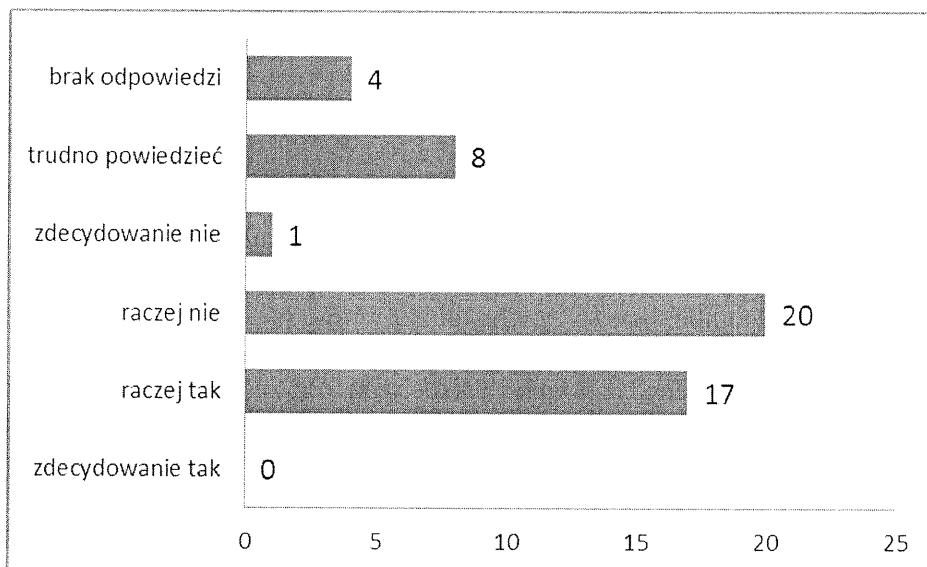
Rys. 56: Skuteczność ochrony dzieci przed przemocą w subiektywnej ocenie ankietowanych – udział %

Źródło: opracowanie własne

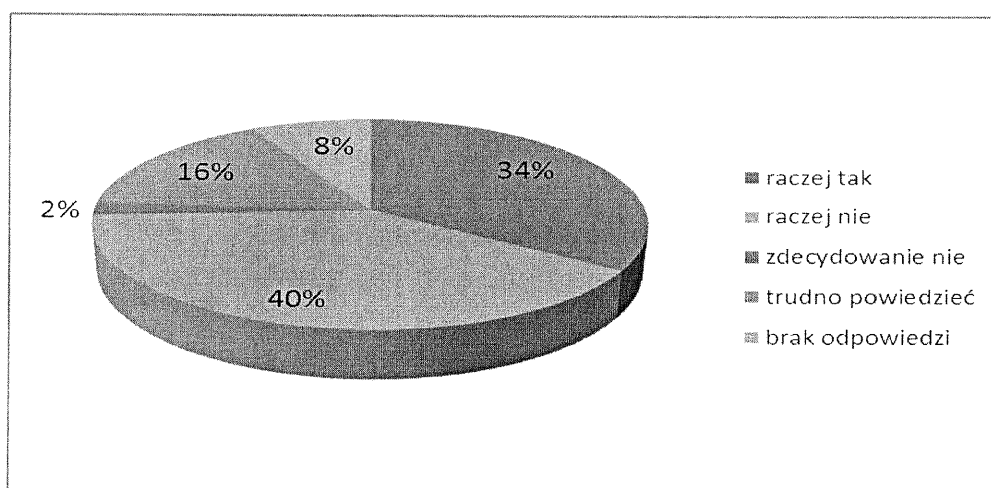
Skuteczność ochrony dzieci przed przemocą można było określić na sześciostopniowej skali od "tak, zawsze" po "trudno powiedzieć". Najwięcej ankietowanych, bo prawie połowa (48%) odpowiedziała, iż "niekiedy" można ochronić dzieci przed przemocą. Bardziej optymistycznie do tej kwestii odniosło się 14 osób (28% badanych) uznając, iż "tak, prawie zawsze" jest to możliwe; "tak, zawsze" odpowiedziało pięć osób (10% badanych); "trudno powiedzieć" odpowiedziały cztery osoby (8 %); trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 57: Ocena pomocy instytucjonalnej udzielana dzieciom doświadczającym przemocy na terenie kraju

Źródło: opracowanie własne

Rys. 58: Ocena pomocy instytucjonalnej udzielana dzieciom doświadczającym przemocy na terenie kraju – udział %

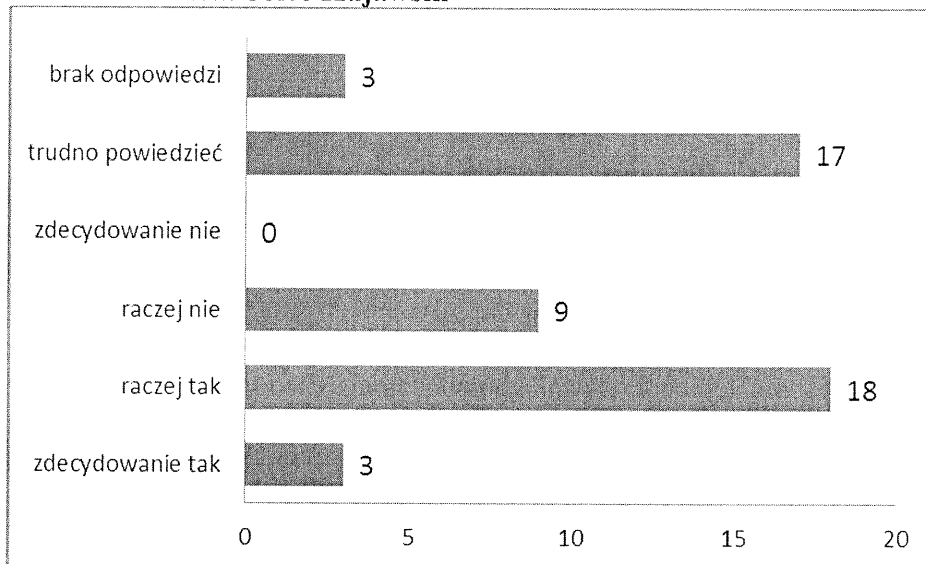

Źródło: opracowanie własne

Nauczyciele na sześciostopniowej skali od "zdecydowanie tak" po "trudno powiedzieć" oceniali ofertę pomocy instytucjonalnej dzieciom doświadczającym przemocy na terenie kraju. Zdaniem większości ankietowanych (40%) pomoc ta "raczej nie" jest wystarczająca. Trochę mniej, bo 34% odpowiedziało "raczej tak"; 16% "trudno powiedzieć"; jedna osoba stwierdziła, że "zdecydowanie nie" a cztery nie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

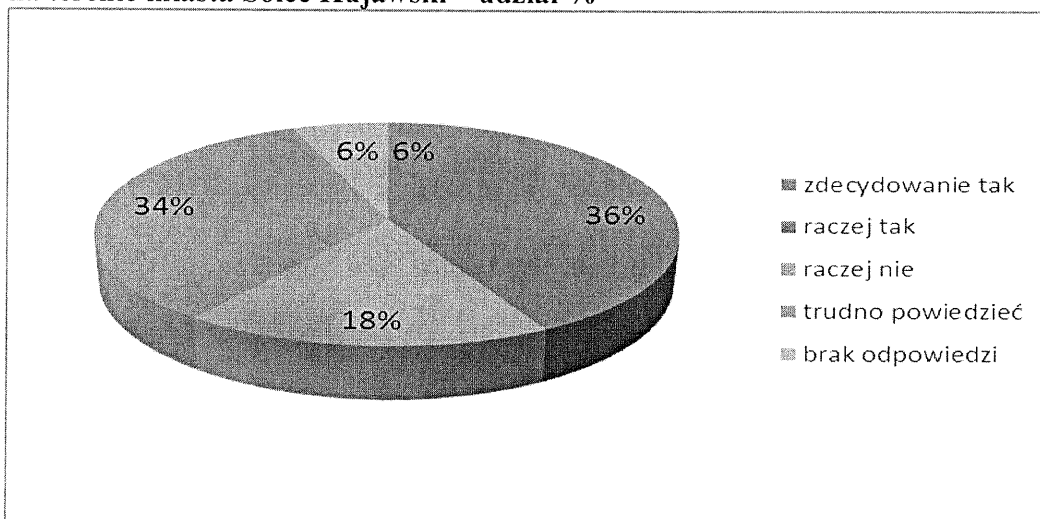
Negatywne postrzeganie pomocy instytucjonalnej może mieć wpływ na zgłaszanie przypadków przemocy wobec dzieci do instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i pomocą osobom doświadczającym przemocy.

Rys. 59: Ocena pomocy instytucjonalnej udzielana dzieciom doświadczającym przemocy na terenie miasta Solec Kujawski

Źródło: opracowanie własne

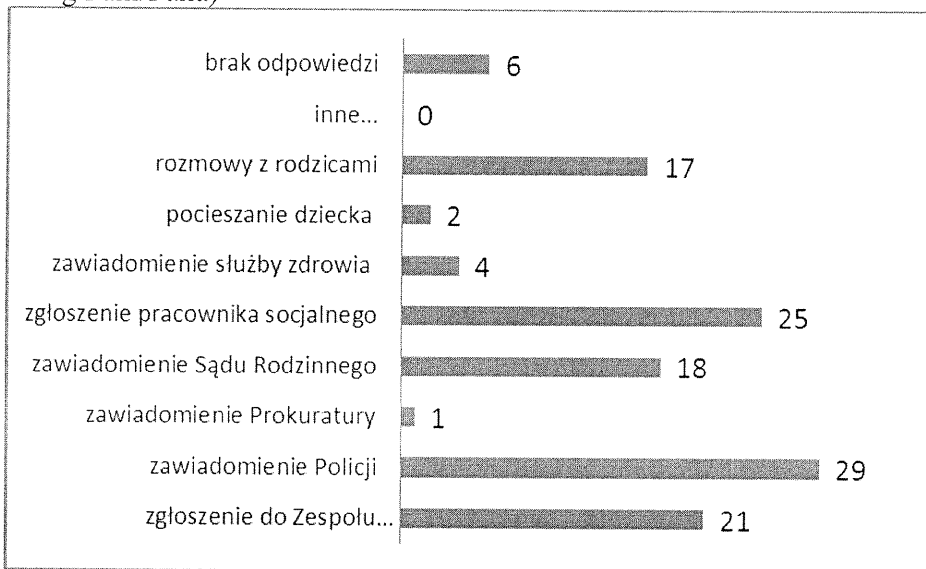
Rys. 60: Ocena pomocy instytucjonalnej udzielana dzieciom doświadczającym przemocy na terenie miasta Solec Kujawski – udział %

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie odnosiło się do oceny pomocy instytucjonalnej udzielanej dzieciom doświadczającym przemocy na terenie miasta Solec Kujawski. Poproszono nauczycieli o ustosunkowanie się, czy pomoc ta jest wystarczająca - na sześciostopniowej skali od "zdecydowanie tak" po "trudno powiedzieć". Analiza wskazań udzielonych przez ankietowanych pokazuje, że 36% uważa, że "raczej tak". Niewiele mniej, bo 34% badanych stwierdziło "trudno powiedzieć", 18% uznało, że "raczej nie". "Zdecydowanie tak" odpowiedziały trzy osoby, co stanowi 6% ogółu badanych, tyle samo nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 61: Najbardziej skuteczne działania w pomocy dzieciom doświadczającym przemocy (Najbardziej skuteczne działania w pomocy dzieciom doświadczającym przemocy to wg Pani/Pana)

Źródło: opracowanie własne

Respondentów zapytano o najbardziej skuteczne działania w pomocy dzieciom doświadczającym przemocy. Odpowiedzi (wielokrotne wskazania) ilustruje tabela nr 35.

Jak pokazuje zestawienie - 29 osób jako najbardziej skuteczne działanie wskazało zawiadomienie Policji i zgłoszenie do pracownika socjalnego (25 osób). Zgłoszenie do Zespołu Interdyscyplinarnego potwierdziło 21 osób; zawiadomienie Sądu Rodzinnego 18 osób i niewiele mniej, bo 17 osób wskazało na rozmowy z rodzicami. Tylko 4 osoby stwierdziły, że skutecznym działaniem jest zawiadomienie służby zdrowia, a 2 osoby pocieszanie dziecka. Jedna osoba wskazała zawiadomienie Prokuratury. Sześć osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie to m.in. uruchamianie działań profilaktycznych, interwencyjnych, terapeutycznych, prawnych. Przeciwdziałać przemocy w rodzinie można na wiele sposobów. Respondentów poproszono o wskazanie co chcieliby zmienić, aby pomoc instytucjonalna udzielana dzieciom na terenie miasta Solca Kujawskiego była świadczona lepiej, jeśli wcześniej uznali, iż jest niewystarczająca.

Tylko siedem osób (z grupy dziewięciu deklarujących, iż pomoc ta jest raczej niewystarczająca i 17 osób, które stwierdziło "trudno powiedzieć") zdecydowało się odpowiedzieć na to pytanie. Propozycje zmian wskazane przez respondentów to: "lepszy przepływ informacji; większe zainteresowanie i wspólne działanie różnych służb; mniej

biurokracji, więcej kontaktu bezpośredniego z nauczycielami, dziećmi, rodzicami; niech pracownicy wezmą się rzetelnie do pracy; nie mam pomysłu; nie wiem”.

4.2.4. Wnioski z przeprowadzonego badania

Z analizy struktury wiekowej badanych wynika, że najliczniejsze dwie grupy badanych stanowiły osoby zarówno w przedziale wiekowym 31-40 lat jak i 41-50 lat. Można więc przypuszczać, iż były to osoby z ugruntowanym doświadczeniem osobistym i zawodowym.

Grupa badanych składała się z 50 osób. Pod względem płci zdominowana była przez kobiety. Najliczniejsza grupa reprezentowana przez 20 osób to osoby w kategorii osób pracujących od 10-20 lat oraz kategoria osób pracujących powyżej 20 lat.

Według nauczycieli najczęstszą formą stosowanej wobec dzieci przemocy w Polsce jest wyzywanie i poniżanie oraz dawanie „klapsów w tyłek”.

Najczęstszą formą przemocy, jakiej doświadczają dzieci ze szkoły, w której uczą ankietowani to brak zainteresowania, „klapsy w tyłek” oraz wyzywanie i poniżanie.

Porównując odpowiedzi ankietowanych dotyczące skali krzywdzenia dzieci w kraju i we własnej szkole wyraźnie widać, że w przypadku każdej formy krzywdzenia nauczyciele znacznie lepiej oceniają sytuację w szkole, w której uczą. Różnice te mogą wynikać z tendencji do idealizowania własnego środowiska, wypierania i "potrzeby niewidzenia" tego co trudne i traktowania problemu przemocy wobec dzieci jako problemu innych. Może to być również wynikiem patrzenia na problem przez pryzmat własnych doświadczeń, a patrzenie na skalę krzywdzenia dzieci w kraju przez pryzmat doniesień medialnych.

Z negatywnymi mitami i stereotypami na temat przemocy nie zgadza się większość nauczycieli. Jednak niektóre obiegowe opinie mają wciąż swoich zwolenników. 4 osoby uznały, że "tyłek nie szklanka, nie zbije się", 3 osoby są przekonane, że jeśli dziecko doświadczałoby przemocy na pewno powiedziałoby komuś o tym, tyle samo twierdzi, że rodzice mają prawo ukarać dziecko w każdy sposób, który uznają za stosowny. Dwie osoby spośród badanych uważa, iż za przemoc winę ponosi zarówno sprawca, ale też w pewnym stopniu ofiara. Po jednym głosie otrzymały twierdzenia: "dzieci i ryby głosu nie mają", "brudy pierze się we własnym domu", "nikt nie powinien wtrącać się w prywatne sprawy rodziny".

Wprawdzie większość spośród badanych odpowiedziało, iż "ukaranie dziecka laniem to sytuacja niedopuszczalna", to 13 osób uznało, że "ukaranie dziecka laniem to sytuacja dopuszczalna w uzasadnionych przypadkach", jedna osoba stwierdziła, że jest to "normalna metoda wychowawcza – sytuacja dopuszczalna". Opinie badanych na temat kary cielesnej - "łania" stosowanej wobec dzieci w procesie wychowania można uznać, jako ogólne nastawienie do przemocy wobec dzieci.

Należy nadmienić, iż w polskim prawie stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest zabronione.

Takie niekorzystne przekonania profesjonalistów mogą negatywnie wpływać na jakość systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy i pomagać profesjonalnie często potrzebna jest praca nad zmianą świadomości, aby móc i chcieć widzieć to, czego osoby potrzebujące pomocy same zobaczyć nie będą w stanie.

Prawie połowa nauczycieli deklaruje, że nie spotkała się z problemem przemocy wobec dziecka w rodzinie. Znaczna większość badanych nauczycieli deklaruje jednak, że spotykała się w swojej pracy z zaniedbywaniem dziecka i brakiem zainteresowania oraz z wyzywaniem i poniżaniem dziecka. "Klapsy w tyłek" wskazało 15 osób, a za stosowaniem

surowych kar fizycznych wobec dzieci spotkało się 7 nauczycieli; jedna osoba spotkała się z przemocą seksualną stosowaną wobec dziecka.

Wskazania te stoją ze sobą w sprzeczności a różnica ta może świadczyć o braku wiedzy w obszarze przemocy, jej rodzajów i form lub też być związana z obawą przed identyfikowaniem, nazywaniem po imieniu sytuacji przemocy i koniecznością reagowania. Może też przekonywać uzasadnienie, że wynika to z wcześniej zauważonej tendencji do zaniżania lub minimalizowania przemocy we własnym środowisku. Nazwanie przemocy po imieniu, wskazanie na konkretne rodzaje przemocy i prośba o ustosunkowanie się do tego pytania - z jakimi rodzajami przemocy spotkali się ankietowani pozwala być może urealnić rzeczywistość. Odpowiedzi udzielone przez respondentów na to pytanie są zastanawiające również w kontekście analizy danych zastanych, a w szczególności sprawozdania z procedury "Niebieskie Karty", gdzie podejrzenie doświadczania przemocy przez małych dzieci uwidocznione jest w dwóch wskazaniach (jedno w 2013 r. i drugie w 2014 r.). Pojawia się również pytanie o umiejętność właściwego diagnozowania dzieci i osób doświadczających przemocy. W kontekście tych odpowiedzi niepokoić może również dobra ocena swojej wiedzy i kompetencji do pomagania osobom, dzieciom uwikłanym w przemoc i zagrożonym przemocą.

Znaczna większość nauczycieli oceniła swoją wiedzę niezbędną do udzielania pomocy osobom uwikłanym w przemoc jako dobrą; 15% ocenia "średnio" swoją wiedzę i kompetencje, 6% bardzo dobrze; 2% źle.

Połowa ankietowanych (50%) odpowiedziała, iż uczestniczyła w kursach i szkoleniach dotyczących przemocy w rodzinie, pomocy osobom doświadczającym przemocy. Dwadzieścia osób (40%) deklaruje, iż nie uczestniczyło w takich szkoleniach. Nauczyciele dość ogólnikowo odpowiadali na pytanie "w jakich..." podając w pięciu przypadkach "rady szkoleniowe, pedagogiczne"; pięć osób odpowiedziało "nie pamiętam nazwy, tytułów, nie jestem w stanie podać"; sześć osób odpowiedziało: "organizowanych w placówce; ogólne kursy; organizowanych dla nauczycieli; kursy, studia; szkolenie; pedagogizacja". Nasuwa się pytanie na ile „ogólne kursy, pedagogizacja” zostały uogólnione jako przygotowujące do pracy z osobami doświadczającymi przemocy, skoro żadna z badanych osób nie potrafiła podać nazwy kursu, szkolenia z tego obszaru.

Wyniki badań wskazują na niewystarczający poziom wiedzy z obszaru przemocy części nauczycieli reprezentujących badane szkoły, a co za tym idzie brak ich wystarczającego przygotowania do pracy z dziećmi, osobami doświadczającymi przemocy i zagrożonymi przemocą domową.

Niedostateczna wiedza w obszarze przemocy, postawy sprzyjające temu zjawisku, jakie prezentuje część objętych badaniem oraz brak przeszkolenia znacznej części nauczycieli do pracy z dziećmi i rodzinami doświadczającymi przemocy i zagrożonymi przemocą ma negatywny wpływ na skuteczność profesjonalnej pomocy osobom jej potrzebującym.

Jednym z warunków profesjonalnej pomocy jest posiadanie określonej wiedzy i kwalifikacji. Oznacza to, że osoby zobowiązane do realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy i pomocy osobom doświadczającym przemocy powinny posiadać taką wiedzę i stale podnosić jej poziom. Z badań wynika, iż warunek ten jest spełniony w połowie.

Niewystarczająca wiedza z obszaru przemocy może również wpływać na ujawnione w badaniu zawężanie problemu przemocy, jego rodzajów, form oraz jego realnych rozmiarów, a w konsekwencji skutków przemocy.

Nauczyciele deklarowali w większości podejmowanie interwencji w sytuacji, gdy dziecko skarży się lub istnieje podejrzenie, że doświadcza przemocy. Interwencje opierały się przede wszystkim na zgłoszeniu do pedagoga szkolnego i rozmowach z rodzicami.

Brak reakcji na zgłaszaną przez dziecko przemoc lub podejrzenie stosowania przemocy wobec dziecka wynikał w czterech przypadkach z braku dostatecznej wiedzy; po trzy wskazania pojawiły się odnośnie "braku wiary w skuteczność pomocy", "wątpliwości, co do zaistniałej sytuacji" i "braku możliwości".

Najwięcej respondentów, bo prawie połowa odpowiedziała, iż "niekiedy" można ochronić dzieci przed przemocą. Niepokojące jest to, że nauczyciele rzadko zgłaszają przypadki przemocy wobec dzieci instytucjom z którymi zobowiązane są współpracować w takich sytuacjach, a także brak odzwierciedlenia deklarowanych zgłoszeń i zauważania przemocy wobec dzieci w uruchomionych procedurach "Niebieskie Karty".

Na zgłaszanie przypadków przemocy wobec dzieci do instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i pomocą osobom doświadczającym przemocy może mieć wpływ negatywne postrzeganie pomocy instytucjonalnej przez ankietowanych.

Zdaniem nauczycieli instytucjonalna oferta pomocy dzieciom w Polsce nie jest oceniana pozytywnie. Zdaniem większości nauczycieli pomoc ta jest raczej niewystarczająca. Można przypuszczać, iż ma to również wpływ na ocenę lokalnej sieci pomocowej.

Duże różnice (podobne wskazania ilościowe dla „raczej tak” i „trudno powiedzieć”) w ocenie lokalnej pomocy instytucjonalnej udzielanej dzieciom doświadczającym przemocy na terenie miasta Solec Kujawski mogą nasuwać pytanie o to, jak wygląda współpraca międzyinstytucjonalna w obszarze przeciwdziałania przemocy, ile osób zostało przeszkolonych z tego obszaru. Z analizy danych zastanych, a w szczególności Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta i Gminy Solec Kujawski na lata 2011-2015 wynika, iż w roku 2014 czterech pracowników MGOPS oraz dwóch policjantów dzielnicowych wzięło udział w szkoleniu pn. „Współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny”.

Aby pomoc instytucjonalna udzielana dzieciom na terenie miasta Solca Kujawskiego mogła być świadczona lepiej nauczyciele wskazali na m.in. "lepszy przepływ informacji; większe zainteresowanie i wspólne działanie różnych służb; mniej biurokracji, więcej kontaktu bezpośredniego z nauczycielami, dziećmi, rodzicami”.

Najbardziej skutecznym działaniem w pomocy dzieciom doświadczającym przemocy według nauczycieli jest zawiadomienie Policji, zgłoszenie informacji do pracownika socjalnego oraz do Zespołu Interdyscyplinarnego.

Odpowiednie zajęcie się pomocą dziecku krzywdzonemu przerasta możliwości nie tylko pojedynczego człowieka, ale też jednej instytucji czy placówki specjalistycznej. Wynika to zarówno ze złożoności sprawy dziecka i jego rodziny (uwikłanej w problemy psychologiczne, edukacyjne, medyczne, prawne, społeczne, często też trudności bytowe i materialne oraz inne), jak też towarzyszących osobie pomagającej trudnych emocji (np. gniew wobec sprawców ale też niepewność, strach przed reakcjami rodziców oraz przed ingerencją w relacje rodzic – dziecko, obawa przed koniecznością uczestniczenia w trudnym procesie sądowym lub że podjęte działania pogorszą sytuację dziecka) oraz wątpliwości (np. co do najlepszych rozwiązań, co do powagi sprawy – czyli niedocenianie zagrożenia dziecka).

Jak wskazują badania czynniki te w powiązaniu ze słabą znajomością zagadnienia krzywdzenia (a zwłaszcza prawa, procedur) i niewystarczającymi umiejętnościami w zakresie reagowania, najczęściej skutkują podejmowaniem nieadekwatnych działań bądź wręcz powstrzymują nauczycieli przed odpowiednim zajęciem się sprawą przemocy wobec dziecka

(por. Czyżewska M., Problem krzywdzenia dzieci. Postawy i doświadczenia pracowników szkół, „Dziecko Krzywdzone” Nr 23/2008).

Zasadą udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu przez szkołę jest współpraca zespołowa (ograniczona jednak, ze względu na zachowanie dyskrecji, do osób pracujących z dzieckiem z włączeniem w to tzw. „osoby zaufania”) oraz interdyscyplinarna. Podejmowane działania powinny opierać się na diagnozie dziecka i jego sytuacji (opartej na informacjach od pracujących z nim nauczycieli, personelu niepedagogicznego, osoby zaufania, ewentualnie na innych dostępnych danych, np. pochodzących od specjalistów poradni, z zespołu interdyscyplinarnego, wywiadu z rodzicami), powinny być monitorowane i prowadzone do czasu uzyskania poprawy sytuacji dziecka. Działania szkoły nie kończą się zatem z chwilą nawiązania współpracy z rodziną dziecka lub przekazania zawiadomienia odpowiednim służbom. (Przemoc w rodzinie wobec dziecka. Procedury interwencyjne w szkole. Pod redakcją Jolanty Zmarzlik).

4.2.5 Rekomendacje

Formułowane poniżej rekomendacje nawiązują do obrazu sytuacji, jaki wyłania się z wyników realizowanego badania, a wprowadzenie rekomendowanych rozwiązań na gruncie lokalnym ma za zadanie doprowadzenie do poprawy systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- **Cykliczne diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Solec Kujawski**

Proponowane działania np.: diagnozowanie skali zjawiska przemocy domowej, monitoring rodzin, w których wystąpiła przemoc ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci w tych rodzinach; przeprowadzenie badań wśród uczniów soleckich szkół, specjalistów zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz mieszkańców miasta w celu urealnienia obrazu zjawiska przemocy; prowadzenie statystyk – wspólnej bazy danych w zakresie: specyfikacji dziecka jako ofiary przemocy; specyfikacji szkoleń i specjalizacji w zakresie specjalistycznej pomocy w tym dotyczących pracy z dzieckiem doświadczającym przemocy i osób w nich uczestniczących; liczby rodziców objętych pomocą, konsultacjami metod wychowawczych, programami, treningami umiejętności wychowawczych, programami korekcyjno-wyrównawczymi; wprowadzenie precyzyjnych standardów w zakresie identyfikowania i diagnozowania przypadków występowania przemocy wobec dziecka (diagnozy przypadków, rozpoznawania ryzyka, zgłaszanie itp.). W badaniu nie poddano tej kwestii dogłębnej analizie, jednak na podstawie zebranych danych można sugerować potrzebę powstania precyzyjnych standardów, dzięki którym można byłoby lepiej chronić dzieci przed przemocą.

- **Podnoszenie kompetencji osób zawodowo stykających się z przemocą w rodzinie.**

Wyniki badań wskazują na konieczność postawienia większego nacisku na ustawiczne kształcenie i podnoszenie kompetencji zawodowych przez pracowników instytucji, których dotyczyły zaprezentowane badania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a w szczególności przemocy wobec dzieci. W szczególności należy położyć nacisk na rozpoznawanie przypadków krzywdzenia, diagnozę problemu krzywdzenia dziecka, zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka.

Proponowane działania np.: realizacja specjalistycznych szkoleń z obszaru przeciwdziałania przemocy, pomocy psychologicznej, prawnej, interwencji kryzysowej; zwiększanie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy; wprowadzenie superwizji dla profesjonalistów pracujących w obszarze pomocy dzieciom, osobom doświadczającym przemocy.

- **Rozwijanie sfery prawnej niezbędnej do skutecznej walki ze zjawiskiem przemocy w rodzinie**

Proponowane działania np.: podniesienie poziomu stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli oświaty. Uruchomienie szkoleń z tego obszaru, zwłaszcza dla nauczycieli, pedagogów zatrudnionych w oświacie. Motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych.

- **Rozwijanie specjalistycznego wsparcia dla dzieci doświadczających przemocy w rodzinie**

Proponowane działania np.: Inicjowanie i kontynuowanie kampanii społecznych i programów edukacyjnych mających na celu uwrażliwienie na problem przemocy wobec dzieci oraz zwiększanie świadomości społecznej dotyczącej negatywnych skutków stosowania przemocy wobec dzieci; organizowanie treningów, warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców; wzmacnianie znaczenia głosu dzieci poprzez utworzenie telefonu zaufania dla dzieci,

- **Rozwijanie działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie**

Proponowane działania np.: prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, inicjowanie współpracy w tym zakresie z Policją, prokuraturą i sądem, praca psychologiczna, terapeutyczna.

- **Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom a zwłaszcza dzieciom doświadczającym przemocy.**

Proponowane działania np.: w ramach współpracy rekomenduje się utworzenie i współprowadzenie spotkań, grup psychoedukacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszaru przeciwdziałania przemocy, radzenia sobie z przemocą w celu „przełamania muru milczenia” i przybliżenia dzieciom i młodzieży lokalnej oferty pomocowej ; wspólne opracowanie standardów w zakresie identyfikowania i diagnozowania przypadków występowania przemocy wobec dziecka.

Ponieważ badania przeprowadzone były wśród grup badawczych, nie będących reprezentatywnymi, winno się je traktować, jako pilotaż stanowiący punkt wyjścia do realizacji szerszych badań na terenie miasta Solec Kujawski. Badanie to może z pewnością stanowić podstawę dla skuteczniejszego projektowania pomocy dla osób, a w szczególności dzieci doświadczających przemocy oraz rozwoju infrastruktury pomocowej w mieście.

5. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY I OCHRONA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W MIEŚCIE I GMINIE SOLEC KUJAWSKI.

6. CELE SZCZEGÓŁOWE

6.1. Stworzenie systemu współpracy instytucji i organizacji świadczących pomoc ofiarom przemocy i ich rodzinom

Zadania:

- Kontynuowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, których celem jest zintegrowanie i koordynowanie działań służb, instytucji oraz organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Solec Kujawski, w szczególności poprzez:
  - 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
  - 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w celu przeciwdziałania temu zjawisku;
  - 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
  - 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
  - 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Opracowywanie rocznego raportu na temat występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz podejmowanych działań w celu monitorowania występowania przemocy w rodzinie, jej rozmiarów i skutków społecznych.
- Aktualizowanie „Banku informacji” – zawierającego zbiór danych potrzebnych w codziennej pracy na rzecz rodzin dysfunkcyjnych (adresy, telefony, instytucje, stowarzyszenia, fundacje i in., rejonizacja pracy pielęgniarek środowiskowych, policjantów dzielnicowych oraz pracowników socjalnych).

6.2. Zapobieganie występowaniu zjawiska przemocy

Zadania:

- Publikacja artykułów w lokalnej prasie i współpraca z mediami w celu edukacji społecznej na temat przemocy i sposobów przeciwdziałania jej, skali problemu przemocy na terenie gminy oraz podnoszenia wrażliwości społecznej wobec przemocy, a szczególnie wobec krzywdzenia dzieci.
- Współpraca organizacji i instytucji realizujących projekty profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży, a także działania psychoedukacyjne skierowane do rodziców.
- Badanie skali zjawiska przemocy oraz świadomości społecznej mieszkańców na podstawie badań ankietowych społeczności lokalnej.
- Podejmowanie działań profilaktycznych, w tym organizowanie konkursów plastycznych dla dzieci, pn. „STOP! Agresji i przemocy”, organizowanie festynów rodzinnych promujących rozwiązywanie konfliktów bez przemocy.
- Organizowanie lokalnych kampanii społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udział w kampaniach o zasięgu ponadlokalnym.

- Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie ponoszenia odpowiedzialności za stosowanie przemocy wobec rówieśników na terenie Solca Kujawskiego.
- Opracowanie i rozpowszechnianie ulotek o aktualnie działających instytucjach i organizacjach pomocowych dla osób doznających przemocy.

6.3. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy

Zadania:

- Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie, pozostającym w środowisku zamieszkania, szczególnie w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- Zapewnienie schronienia osobom zmuszonym do opuszczenia swojego miejsca zamieszkania.
- Wypracowanie jednolitych procedur postępowania w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia przemocy w rodzinie dla wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się problemem na terenie miasta i gminy Solec Kujawski.
- Zwoływanie Zespołu Interdyscyplinarnego w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.
- Praca grup roboczych w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół Interdyscyplinarny, wynikających z problemów, związanych z przemocą w rodzinie, występujących w indywidualnych przypadkach.
- Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, przez wszystkie instytucje do tego uprawnione.
- Organizowanie spotkań „Grupy Wsparcia” dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej, której celem jest odbudowanie zdolności do prawidłowego pełnienia ról społecznych.
- Współpraca organizacji i instytucji w realizacji projektów, skierowanych do osób doznających przemocy oraz świadków przemocy.

7. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

- Liczba osób, rodzin i zasięg zjawiska przemocy na terenie Solca Kujawskiego dzięki sporządzanym, co roku raportom, na podstawie monitorowania zjawiska przemocy.
- Ilość porad udzielonych osobom uwikłanym w przemoc.
- Liczba osób objętych poradnictwem z tytułu przemocy w rodzinie.
- Ilość odbytych z tytułu przemocy domowej interwencji w terenie.
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach Grupy Wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Liczba wdrożonych procedur „Niebieskie Karty”.
- Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Liczba zwołanych grup roboczych i posiedzeń grup roboczych.

- Liczba osób, które skorzystały ze schronienia z powodu doznanej przemocy.
- Liczba dzieci objętych oddziaływaniami terapeutycznymi (świetlice terapeutyczne, poradnictwo indywidualne).
- Liczba rodzin objętych monitoringiem w ramach zadania pn. „Popołudniowe wyjazdy w środowisko”.
- Ilość działań profilaktycznych prowadzonych na terenie Solca Kujawskiego w zakresie przemocy, szczególnie w odniesieniu do dzieci i młodzieży.
- Ilość artykułów i informacji dotyczących przemocy domowej zamieszczonych w lokalnej prasie.
- Ilość rozpowszechnionych na terenie Miasta i Gminy Solec Kujawski ulotek i broszur profilaktyczno - informacyjnych.
- Skala zjawiska przemocy domowej i poziom świadomości społecznej mieszkańców Solca Kujawskiego, wynikający z badań ankietowych na temat przemocy w rodzinie.
- Liczba przeszkolonych osób w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Ilość zrealizowanych projektów skierowanych do osób doznających przemocy, świadków przemocy i sprawców przemocy.

8. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie skuteczności działania i dostępności do instytucji, zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- Niwelowanie skutków zjawiska przemocy.
- Nabycie umiejętności tworzenia lokalnych koalicji.
- Zmniejszenie liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
- Zmiana postaw społeczeństwa wobec problemu przemocy.
- Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom przemocy w rodzinie.

9. ADRESACI PROGRAMU

- Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą

10. REALIZATORZY PROGRAMU

- Urząd Miasta i Gminy w Solcu Kujawskim.
- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim.

- Placówki ochrony zdrowia.
- Sockie Centrum Kultury w Solcu Kujawskim.
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Solcu Kujawskim.
- Placówki oświatowe.
- Policja w Solcu Kujawskim.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Solcu Kujawskim.
- Świetlice dla dzieci i młodzieży w Solcu Kujawskim.
- Organizacje pozarządowe.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1) Źródłem finansowania Programu są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.

2) Koszty planowanych wydatków na realizację zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie określa załącznik nr 1 do niniejszego programu.

**KOSZT REALIZACJI
PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA MIASTA I GMINY SOLEC KUJAWSKINA LATA 2016-2020**

L.p.	Rodzaj wydatków	Kwota w zł
1.	Realizacja projektu pn. "Popołudniowe wyjazdy w środowisko" Działania interwencyjno-wspierające dla członków rodzin, w których występuje przemoc, alkoholizm, narkomania i inne dysfunkcje.	4 606,00
2.	Wsparcie psychologiczne dla osób doznających przemocy w rodzinie.	3 120,00
3.	Realizacja innych zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, w tym m.in. - szkolenia członków Zespołu Interdyscyplinarnego, - zakup materiałów biurowych na potrzeby ZI, - zakup druków NK, - zakup informatorów, ulotek, - i inne.	3 314,00
Ogółem:		11 040,00

Wydatki związane z realizacją w/w projektu finansowane są w ramach zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie z działu 852 rozdział 85205

Przewodniczący
Rady Miejskiej

mgr Mariusz Zamorowski